

USA-imperialismen i Latin-Amerika fra 1901 til 1934

[FEATURED RESEARCH PAPER](#), 25 Oct 2021

[Roger Peace | US Foreign Policy - TRANSCEND Media Service](#)

Oversetter Terje Valens kommentar. Vi har altfor lite kunnskap om USAs virkelige utenrikspolitikk. Derfor har jeg valgt å oversette denne nye forskningsoppgaven fordi den, etter det jeg kan se, er den beste fremstillingen som nå finnes av USA sin utenrikspolitikk i de omtalte områdene i Latin-Amerika på denne tiden.

I dag er vi inne i en slags lignende situasjon som disse latinamerikanske landene var i på slutten av denne perioden da USA ble tvunget til å avvikle mange av sine aggressive tiltak i området. Det krevde hard kamp og store offer fra de som var utsatt for den amerikanske aggresjonen. Her finner vi også avdekket mange av de metodene som USA fremdeles bruker i sitt forsøk på å herske over hele verden til egen fordel. Og vi finner noe om den motstanden som USA-imperialismen møtte og hvordan representantene for den har arbeidet.

Disse historiske erfaringene er det viktig å ta med seg i dagens internasjonale geopolitiske situasjon. Vi står overfor valget om å følge med på USA-imperialismens og dens vasallers og kompradorers aggressive utenrikspolitikk som kan sette hele verden i brann, eller å følge politikken til den alliansefrie bevegelsen som nå har starte et kraftig arbeid for også å få USA til å følge det virkelige innholdet i FN-pakten, som de selv var med på å utforme i sin tid.¹ Men herskerne i USA har i hele sin historie vært flink til å tale med to tunger. Et uttrykk som vi har hørt ble brukt av den opprinnelige befolkningen i

1

<https://www.tvalen.no/onewebmedia/hjemmeside/Verdens%20undertrykte%20folk%20og%20nasjoner%20reiser%20seg.pdf>

USA som møtte sin endelige utslettelse i noe som ble kalt «Fredskrigen».

Ved å følge lenker i teksten og notene kommer du til originalen der henvisningene til bøker og annet er gitt på originalspråket. I denne versjonen er mange av dem oversatt til norsk.

U.S. Marines ankom Haiti i juli 1915 og ble i nitten år.

Visste du det?

1. *For å oppnå retten til å bygge en kanal støttet USA i det skjulte et løsrivelsesopprør i Panama som var en provinsen i Colombia i november 1903.*
2. *President Theodore Roosevelt erklærte i desember 1904 at USA hadde rett til og ansvar for å gripe inn i andre nasjoner på den vestlige halvkule militært for å korrigere «kronisk urett».* [\[1\]](#)
3. *Mellom 1900 og 1930 økte amerikanske investeringer fra private og bedrifter i Latin-Amerika fra 280 millioner dollar til 5,3 milliarder dollar, og overgikk investeringene i Europa.*

Amerikanske administrasjoner lovet gjentatte ganger å beskytte disse eiendelene og åpne dører for mer. [\[2\]](#)

4. *I løpet av de to første tiårene av 1900-tallet gjorde USA "protektorater" av Cuba, Panama, Den dominikanske republikk, Honduras, Nicaragua og Haiti, tok kontroll over økonomien, begrenset deres suverenitet og sendte regelmessig inn tropper.*
5. *For å sikre en USA vennlig regjeringen i Nicaragua, støttet president William Howard Taft først en revolusjon i 1909, og deretter undertrykkelsen av en revolusjon i 1912.*
6. *President Woodrow Wilson erklærte i april 1917 at «verden må gjøres trygg for demokratiet», men hans budskap var ikke ment for det han kalte «politisk uutviklede raser». Hans administrasjon etablerte og opprettholdt autoritære regjeringer i Haiti og Den dominikanske republikk under amerikansk militærkommando. [\[3\]](#)*
7. *De amerikanske okkupasjonene i Haiti og Den dominikanske republikk utløste geriljakriger som tok livet av 290 amerikanske marinesoldater, over 3000 haitianere og et ukjent antall dominikanere. [\[4\]](#)*
8. *Fra januar 1921 til februar 1923 styrte general Enoch H. Crowder, som «presidentens spesielle representant», Cuba ved dekret, og utstedte ordre fra USS Minnesota i Havana havn.*
9. *Borgerrettighetsforkjempere, fredsaktivister og progressive aktivister i USA organiserte kampanjer for å få avsluttet amerikanske okkupasjoner i Haiti, Den dominikanske republikk og Nicaragua, og samarbeidet med antiimperialistiske allierte i Latin-Amerika.*
10. *Latinamerikanere utfordret hele tiden amerikansk intervensjonisme, eller «yankee-imperialisme», og overtalte til slutt amerikanske ledere til å vedta prinsippet om ikke-*

intervensjon på den syvende interamerikanske konferansen i desember 1933, som ble kjent i USA som Good Neighbor Policy.

I. Introduksjon

I juni 1898, da amerikanske tropper forberedte seg på å lande på Cuba for å «pasifisere» øya, holdt assisterende utenriksminister Francis Loomis frem de større implikasjonene av den amerikanske intervensjonen. Loomis skrev til sin sjef, utenriksminister William Day, og erklærte: «Jeg tror det er vår skjebne å kontrollere mer eller mindre direkte de fleste av de latinamerikanske landene.»

Et middel til dette var økonomisk dominans. «Det er mulig å oppnå kommersiell kontroll over dem på omtrent samme måte som England gjør i Kina,» skrev Loomis, «det vil si ved å låne dem penger og administrere inntektene deres.» En annen var politisk annektering. "Jeg er glad for at det er mye av denne administrasjonens oppgave å styrke landet vårt ved å legge under oss de øyene som vi kanskje trenger for å opprettholde oss selv som en av de fremste nasjonene på jorden og den nasjonen som er snart ledende i enhver god forstand av begrepet." [\[5\]](#)

Amerikanske militære intervensjoner i Latin-Amerika, 1895-1930-tallet (klikk for å forstørre)

Da 1800-tallet nærmet seg slutten, la USA ut på et nytt oppdrag for imperiebygging. Det var nytt i den forstand at det medførte ekspansjon utenfor det amerikanske kontinent i stedet for innenfor dette, og at det foregikk i allianse med økonomiske og kommersielle interesser i stedet for landhungrige nybyggere. Amerikanske ledere sluttet seg ikke til den europeiske "kappløpet" for afrikanske kolonier, men de gikk inn for innflytelse og territoriale oppkjøp i Asia og Stillehavet, og de gikk inn for direkte dominans i den sentralamerikansk-karibiske regionen.

Krigen i 1898 mot Spania ga katalysatoren for et oversjøisk imperium, da USA fikk Filippinene, Guam, Puerto Rico og Cuba som krigsbytte (se [Krigen i 1898](#)). Likevel spilte USA annenfiolin i imperienes konkurranse om kolonier, markeder og innflytelsessfærer. I 1900 hadde europeiske nasjoner kolonisert 90% av Afrika, hele det indiske subkontinentet og mye av Sørøst-Asia.

Amerikanske ledere gikk inn for dominans i den sentralamerikansk-karibiske regionen gjennom økonomisk, diplomatisk og militært press, inkludert militære intervensjoner og okkupasjoner. De hevdet at deres mål og politikk var velvillig og nødvendig for å bevare sivilisert orden. De fleste latinamerikanere betraktet imidlertid amerikansk intervensjonisme som «yankee-imperialisme».

Epoken er innrammet av to motstridende doktriner, Roosevelts tillegg fra 1904 til Monroe-doktrinen, som fremsetter begrunnelsene for amerikansk militær intervensjon i Latin-Amerika, og den gode nabopolitikken i 1933, som motarbeidet Roosevelts tillegg og opprettholdt prinsippet om ikke-intervensjon.

Dette essayet forteller historien om "Yankee imperialism" i den sentralamerikansk-karibiske regionen i løpet av den første tredjedelen av 1900-tallet. [Den](#) analyserer amerikanske motiver og begrunnelser, kartlegger politikken og doktrinene til påfølgende amerikanske administrasjoner, og undersøker seks casestudier av

amerikanske okkupasjoner – på Cuba, Panama, Mexico, Haiti, Den dominikanske republikk og Nicaragua. Den siste delen utforsker hvilke lærdommer som kan trekkes fra denne historien.

II. Amerikanske motiver og begrunnelser

Amerikanske motiver for oversjøisk ekspansjon lignet på andre imperiemakter – militær og geostrategisk fordel, økonomisk vinning, politisk kontroll og internasjonal prestisje – men amerikanske ledere var ikke tilbøyelige til permanente kolonier og nektet videre å innrømme noen intensjoner om å bygge et imperium. USAs politiske ideologi var tross alt og er direkte i strid med imperialismens formål – kontroll over andre land og folk uten deres samtykke. «Gjennom sin historie», skriver historikeren Jerald A. Combs, «har USA vært skeptiske til imperialismens idé. Amerikanerne har vært stolte over at deres revolusjon var det første vellykkede opprøret mot europeisk kolonialisme.» [\[7\]](#)

Amerikanske ledere har både i fortid og nåtid nedtonet motsetningen så vel som at de på frekt vis har tilpasset de amerikanske prinsipper slik at de skal samsvare med dette. I juli 1900, da amerikanske styrker utkjempet en krig for å undertrykke filippinsk uavhengighet, fortalte president William McKinley det amerikanske folket at USA tappert var engasjert i frigjøringen av ti millioner filippinere «fra imperialismens åk». Igjen, i mai 1901, forsikret han amerikanske soldater i San Francisco som kom tilbake fra krigen om at det ikke var «noen imperialisme, men den for det amerikanske folks suverene makt». [\[8\]](#) På denne måten ble prinsippene for frihet og demokrati sammensmeltet med amerikansk kontroll, som om det å plassere det amerikanske flagget over et fremmed land gjorde det fritt.

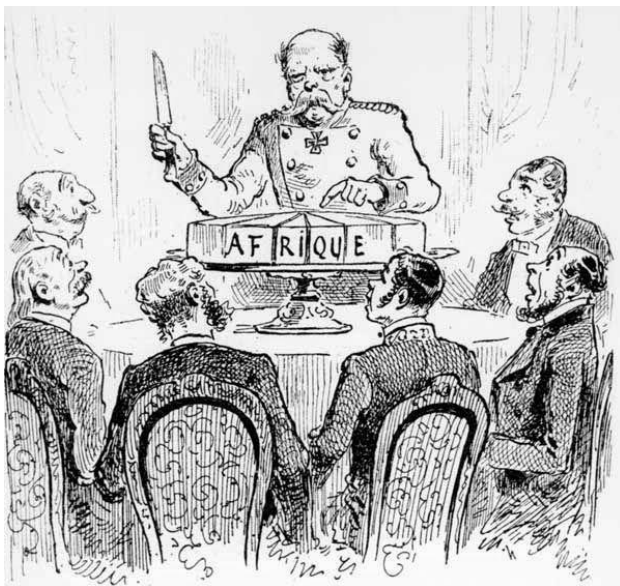
Tegneserie fra 1904 av William Allen Rogers (Granger Collection)

Ifølge historikeren William I. Cohen krevde den amerikanske offentlighetens «tradisjonelle antiimperialisme at imperiet skulle skjules og rasjonaliseres». Amerikanske ledere forkledde sin imperiumsbygging i Asia delvis ved å love «eventuell uavhengighet for Filippinene, etter passende veiledning». De forkledde det i Latin-Amerika ved å bruke «begrepet 'protektorat', tydeligvis ikke en koloni, [som] la til rette for amerikansk hegemoni i Karibia.» ¹ Løpet av de to første tiårene av 1900-tallet gjorde USA protektorater av Cuba, Panama, Den dominikanske republikk, Honduras, Nicaragua og Haiti.

Amerikanske ledere rasjonaliserte også sitt spirende imperium på grunnlag av rase. Woodrow Wilson, professor i statsvitenskap ved Princeton University før han ble valgt til president, forklarte i september 1900 at prinsippet om «samtykke fra de styrte» ikke trengte å gjelde «saker av politisk utviklede raser, som ennå ikke har lært de enkleste former for orden og selvkontroll». Dermed konkluderte han med at «samtykket» fra filippinerne og «samtykket» fra de amerikanske kolonistene til regjeringen, for eksempel, er to radikalt forskjellige ting.» ^[10] Wilsons rasemessige syn på politiske

rettigheter ble vurdert av Høyesterett i *Insular Cases* (1901), som mente at folk som bodde i underkastede territorier ikke hadde noen garanti for konstitusjonelle rettigheter.

Blant de "uutviklede folkene", etter mange anglo-amerikaneres syn, var befolkningen i Latin-Amerika – en smeltedigel av europeiske, innfødte amerikanske og afrikanske folk. I 1821 skrev utenriksminister John Quincy Adams om latinamerikanerne at det var «ingen utsikter til at de ville etablere frie eller liberale regjeringsinstitusjoner. . . Vilkårlig makt, militær og kirkelig, var stemplet inn i deres vaner og i alle deres institusjoner." [\[11\]](#) Francis Loomis, som også var ambassadør i Venezuela fra 1897 til 1901, advarte sine kolleger i utenriksdepartementet, «en ting jeg har lært . . . er å ikke tro på ordet til en mann av latinsk rase hvis han kan ha noe å vinne ved å lyve. Dette kan som regel bekreftes. [General](#) Leonard Wood, som var amerikansk militærguvernør på Cuba, beskrev det kubanske folket i 1900 som «et som det stadig har gått nedover med i hundre år». Derfor, etter hans syn, ville det ta mange år med amerikansk instruksjon å realisere "et opplyst samfunn for selvstyre." [\[13\]](#)

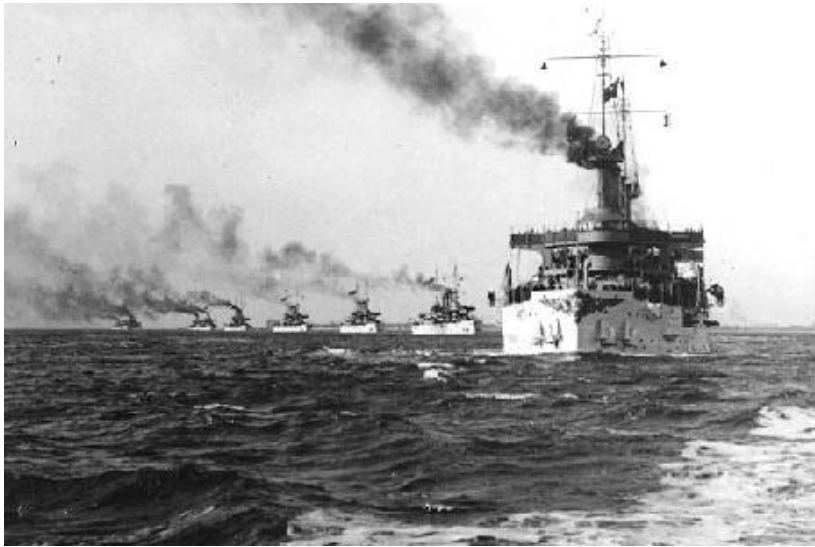
"Alle får sin del." Fransk karikatur fra Berlinkonferansen i 1884-85, der den tyske lederen Otto Bismarck delte Afrika som en kake.

Amerikanske ledere var ikke enestående år det gjaldt å beskrive sine imperiebyggende foretak i edle ordelag, mens de avskrev de som de hadde underlagt seg som folk som fortjente sin skjebne. Både britene og franskmennene rasjonaliserte sine omfattende imperier som et «siviliserende oppdrag», og hevdet at de hadde plikt til å opplyse de såkalte «lavere raser». Som kulturkritikeren Edward Said skrev, ble «imponerende ideologiske byggverk» konstruert som «tillot anstendige menn og kvinner å akseptere forestillingen om at fjerne territorier og deres innfødte folk *skulle* underkastes»; faktisk at de imperiebyggende nasjonene hadde en «nesten metafysisk forpliktelse til å herske over underordnede, dårligere eller mindre avanserte folk». [\[14\]](#) Regjeringer i imperienes hjemland forsøkte med andre ord å overbevise innbyggerne hjemme om at imperialismen var nødvendig og rettferdig, uavhengig av eventuelle materielle fordeler som kunne oppnås (som generelt tilfalt de rike). Den britiske forfatteren og dikteren Rudyard Kipling la til en advarsel i sitt gåtefulle dikt, «The White Man's Burden: The United States and the Philippine Islands», utgitt i februar 1899. Han rådet amerikanerne til å «ta opp den hvite manns byrde», som betyr imperialismen, men varslet dem om at dei ikke måtte forvente noen takknemlighet fra sine «nyfangede sløve folk». [\[15\]](#)

Tre mål

En stor forskjell mellom det britiske koloniimperiet og det uformelle, nykoloniale amerikanske imperiet var at USA manglet et kolonikontor for å systematisere sin virksomhet og trene sine administratorer. Amerikanske intervensjoner og okkupasjoner var derimot tilfeldige og eklektiske, og ble ofte administrert av militære menn med liten forståelse av menneskene og kulturen de hadde makt over. Hver intervensjon var et nytt eksperiment som involverte varierende grad av kontroll og forhandlinger. Fellesnevnerne var at de sikret amerikansk geopolitisk hegemoni og fremmet og beskyttet private amerikanske økonomiske interesser. Disse to målene tvang

på sin side frem en tredje – og sikret en stabil politisk orden som bidro til de to første målene.

Den store hvite amerikanske flåten, 1907

Når det gjelder det første målet, hadde det amerikanske geopolitiske hegemoniet i den sentralamerikansk-karibiske regionen fremgang etter krigen i 1898 med oppkjøpet av Panama-kanalsonen i 1903. Amerikanske ledere hevdet heretter regionen som en eksklusiv amerikansk sfære av militær og politisk innflytelse, samlet referert til som "vår bakgård". Graden av maktanvendt og kontroll de utøvde varierte fra land til land. Amerikanske militære styrker okkuperte i korte perioder Honduras, Mexico, Guatemala og Costa Rica; og i lange perioder, Cuba, Panama, Nicaragua, Haiti og Den dominikanske republikk (beskrevet i seksjon IV). Væpnet motstand i de tre sistnevnte landene førte til ensidige motopprørskriger som drepte tusenvis og terroriserte bygdesamfunn.

I land der USA beholdt betydelig kontroll, satte også myndighetene i gang gunstige prosjekter for å forbedre sanitærforholdene, bygge veier, systematisere statlige operasjoner og redusere «korrupsjon». Slike prosjekter ble imidlertid kompromittert av deres integrasjon i større ordninger for byråkratisk og økonomisk sentralisering som styrket utenlandsk kontroll og undergravde lokal

autonomi og tradisjonelle beskyttelsessystemer - vanligvis beskrevet som "korrupsjon" av yrkesmyndigheter. USA erstattet i hovedsak urfolks «politiske krigsbytte»-systemer med et av sine egne som favoriserte utenlandske interesser, økonomiske eliter og imøtekommende politiske partier.

Cubanske arbeidere høster sukkerrør, ca. 1908 (Library of Congress)

På den økonomiske fronten opererte amerikanske selskaper og investorer i Latin-Amerika med og uten hjelp fra den amerikanske regjeringen, selv om sistnevnte alltid sto i skyggene, forberedt på å gripe inn hvis trusler mot amerikansk eiendom oppsto. Mellom 1900 og 1909 firedoblet private amerikanske investeringer i Latin-Amerika seg fra rundt \$ 280 millioner til over \$ 1 milliard. ^[16] «På slutten av 1920-tallet», skriver historikeren Louis Pérez, «hadde amerikanske investeringer i Latin-Amerika nådd \$ 5,3 milliarder, hvorav to tredjedeler var i form av direkte investeringer i eiendommer og i verdipapirer Den amerikanske kapitalandelen i Latin-Amerika hadde overgått investeringene i Europa.» ^[17]

Utenlandske (Amerikanske) investorer kjøpte opp dyrkbar jord, utviklet store landbruksplantasjer og gruvedrift, bygget og eide jernbaner, havneanlegg og offentlige kontorer, kontrollerte banktjenester, lån og kreditt, og kjøpte opp politikere for å sikre sine beholdninger. Amerikansk-eide kommersielle imperier ble opprettet

gjennom eksport av bananer fra sentralamerikanske republikker, sukker fra Cuba og olje fra Mexico.

Puerto Castilla, Honduras, ca 1920-tallet (United Fruit Company fotosamling, Harvard)

I motsetning til det amerikanske innenrikssamfunnet, hvor næringsliv og myndigheter ofte kjempet mot lover og forskrifter, innrettet forretnings- og regjeringsinteresser seg til jakt på amerikansk hegemoni i Latin-Amerika. Før han ble president, hevdet Woodrow Wilson i 1907 at den amerikanske regjeringen skulle beskytte og fremme amerikanske kommersielle og økonomiske interesser i fremmede land:

«Siden handel ignorerer nasjonale grenser og produsenten insisterer på å ha verden som et marked, må flagget til hans nasjon følge ham, og dørene til nasjonene som er stengt mot ham må slås inn. Innrømmelser oppnådd av finansfolk må ivaretas av statsministre, selv om uvillige suverene nasjoners blir rasende i prosessen.» [\[18\]](#)

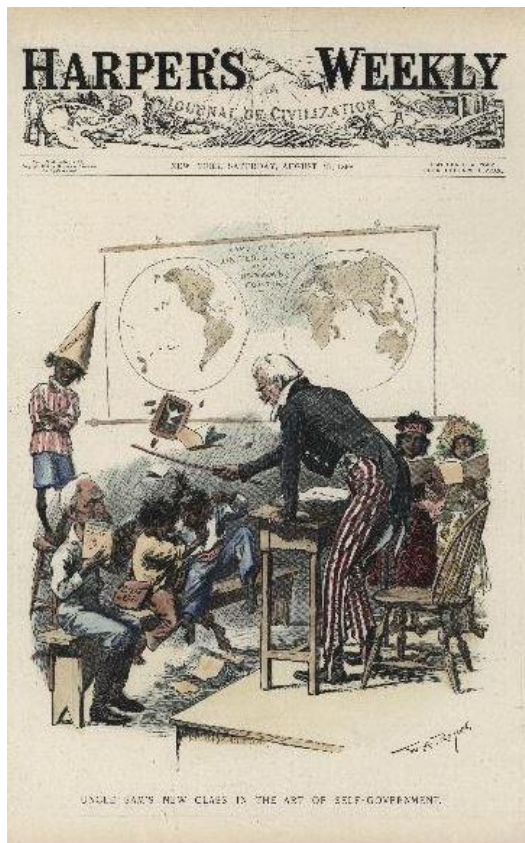
Etter Wilsons syn kunne amerikansk ekspansjon i utlandet trygt ignorere «samtykket fra de styrte i økonomien som i politikken». Av nevnte grunner måtte imidlertid Amerikas kommersielle imperialisme skjules av «imponerende ideologiske formasjoner». Den største, en økonomisk avlegger av det imperialistiske "sivilisasjonsoppdraget", hevdet at utenlandske kapitalistiske investeringer ville hjelpe fattige land med å utvikle sine ressurser og forbedre livskvaliteten for massene.

Tvert imot skriver Jerald Combs: «De fleste latinamerikanske land begynte å konsentrere seg om en eller to kontantavlinger eller naturressurser som kunne byttes i USA mot produserte varer og luksusvarer. De øvre klassene kunne dra nytte av denne handelen og fra de amerikanske investeringene og lånene som muliggjorde jernbaner, havneanlegg og offentlige organer som er nødvendige for handel; få bønder kunne det." [\[19\]](#) Spesielt i den sentralamerikansk-karibiske regionen ble amerikanske selskaper som United Fruit Company så mektige at de omstrukturerte hele økonomier for å passe deres interesser og fortjeneste. Ifølge Pérez:

«Utøvelse av hegemoni skapte et lykkebringende miljø for amerikanske investeringer i regionen. Kapitalen bar sitt eget sett med ubrytelige regler. Investorer krevde spesifikke forhold, inkludert tilgang til ressurser, forsikringer om beskyttelse og garantier for fortjeneste. Kapitalen krevde også en rikelig arbeiderklasse, et passivt bondesamfunn, et tilsvarende borgerskap og en underdanig politisk elite.» [\[20\]](#)

Etter hvert som amerikanske bedrifts- og finansinvesteringer økte, økte også amerikanske lederes innsats for å kontrollere regjeringene, lederne og politikken til nasjoner i regionen. Amerikansk kontroll ble oftest utøvd gjennom allianser med sterke menn, eller caudillos, som Porfirio Díaz i Mexico, Manuel Estrada Cabrera i Guatemala og Adolfo Díaz i Nicaragua. Noen ganger tvang USA frem regimeendring, som i omveltningen av president José Santos Zelaya i Nicaragua i

1909. Andre ganger formidlet USA tvister mellom rivaliserende politiske fraksjoner og organiserte relativt rettferdige valg, som på Cuba i 1908 og Nicaragua i 1928. Dette siste alternativet var selvfølgelig i tråd med amerikanske demokratiske prinsipper. Men demokratisk styring var ikke den første amerikanske prioriteten og ofte ikke en prioritet i det hele tatt.

"Onkel Sams nye klasse i selvstyrekunsten." *Harper's Weekly*, august 1898, lampoons en standard begrunnelse for amerikansk imperiumsbygging (kilde: Univ. of Hawaii i Manoa)

Amerikanske ledere pyntet ofte sitt mål om politisk stabilitet med demokratisk idealisme. Politisk orden, ble det sagt, ville bli sikret gjennom demokratisk valgte regjeringer som ville svare på folkets vilje og kanskje iverksette politikk til det felles beste. En slik idealisme var ikke nødvendigvis hyklersk, men den klarte ikke å erkjenne den iboende motsetningen i den amerikanske posisjonen som var å forsøke å tvinge sin vilje på andre nasjoner, mens den

hevder å fremme demokratiets dyder. Amerikanske økonomiske interesser var generelt mer komfortable med "sterke menn" de kunne manipulere i stedet for demokratiske regjeringer som ville handle med hensyn til det fattige flertallet og begrense utenlandsk eierskap og utnyttelse.

Dette betyr ikke at demokratisk styring ville blitt oppnådd dersom USA ikke hadde grepet inn, men heller at det var et stort gap mellom amerikansk praksis og uttalte prinsipper. For det meste støttet USA despot-regjeringer som ville imøtekomme amerikanske forretningsmessige og politiske krav. På Cuba og i Nicaragua, der USA en gang organiserte valg, støttet amerikanske ledere senere de diktatoriske regimene til henholdsvis Fulgencio Batista og Anastasio Somoza. Demokratisk idealisme var likevel nyttig for å fremkalle amerikansk offentlig støtte til amerikanske intervensjoner i utlandet, mens skylden ble lagt på de «politisk underutviklede» borgerne i landene under okkupasjon.

Det amerikanske målet om politisk stabilitet ble aldri oppnådd i noe land i noen betydelig tid. Vi kan se at den amerikanske handlingsformelen var fundamentalt feil. For det første ble de medarbeidende nasjonale lederne, valgt av Washington, sjelden støttet av folket - en kilde til ustabilitet. For det andre favoriserte de økonomiske ordningene pålagt av USA utlendinger og overklasser over massene - en dypere kilde til ustabilitet. For det tredje ble muligheten for strukturelle økonomiske reformer gjennom regjeringen av hensyn til massene – i likhet med progressive og New Deal-reformer i USA – uten kraft, forpurret og undertrykt av amerikanske tjenestemenn, og dermed gjorde det opprør mer sannsynlig. For det fjerde var okkupasjon av amerikanske myndigheter og tropper ofte nedlatende og fordomsfulle, behandlet lokale befolkninger med forakt, og skapte dermed motvilje i sosiale relasjoner. Til slutt, selv når egoer ble beroliget, var bare det faktum

at utlendinger hadde kommet til å regjere og dominere en vedvarende kilde til bitterhet og opprør. Som Combs skriver:

Da amerikanere som tjenestegjorde i utlandet i autoritetsposisjoner som fabrikkere, koloniale tjenestemenn, lærere og misjonærer, vekket ofte nasjonalistiske fiendtligheter. Amerikanske tropper stasjonert i utlandet forårsaket spesielle vanskeligheter. De fleste soldatene var uutdannede og usofistikerte. De betraktet utlendinger som merkelige og dårligere og behandlet dem som sådan. Følgelig skapte amerikansk militær intervensjon ofte flere problemer enn det løste. [\[21\]](#)

Militær intervensjon var et middel for å nå de ønskede målene for geopolitisk hegemoni, økonomisk profitt og en politisk orden som var mottakelig for det. Den ble også brukt til å beskytte borgere som bor i utlandet, selv om denne begrunnelsen oftere var en unnskyldning. Før 1900-tallet var det vanlig praksis for utenlandske regjeringer å sende militære styrker inn i land for å sikre sine interesser. Da Honduras misligholdt tilbakebetaling av lån på 1870-tallet, bombarderte britene en havn. Da en tysk statsborger ble arrestert i Haiti i 1897, sendte keiseren to krigsskip til Port-au-Prince for å kreve ikke bare hans løslatelse, men også en sum for tort og sveie på \$ 20,000 eller så ville byen bli bombardert. Haitianerne godtok begge kravene. [\[22\]](#) Tidlig på 1900-tallet sendte president Theodore Roosevelt amerikanske tropper for å overta de dominikanske republikkens tollstasjoner for å sikre tilbakebetaling av utenlandsk gjeld. Etter hvert som USA slo ut sine europeiske økonomiske konkurrenter på 1910-tallet, ble amerikanske militære intervensjoner i den sentralamerikansk-karibiske regionen hyppigere, og noen ble til lange okkupasjoner.

Disse intervensjonene ga USA kallenavnet "Nordens Kolossus" i Latin-Amerika. De fleste latinamerikanere avviste forestillingen om at USA hadde rett til å gripe inn i sine suverene nasjoner. De trodde heller

ikke at USA hadde rett til å dominere halvkulen, enten ved militærmakt eller økonomisk innflytelse.

Mange amerikanske borgere, men ikke et flertall, var også sterkt kritiske til amerikansk intervensjonisme i Latin-Amerika. De angrep intervensjonisme som i strid med amerikanske prinsipper for frihet og demokrati, uvesentlig for idealene om fred og folkerett, og til fordel for en liten finansiell elite i stedet for det brede amerikanske publikum, enn si de invaderte landene. Oswald Garrison Villard, redaktør av *The Nation*, satte saken ganske enkelt på plass i desember 1916, og skrev at "ingen mann er god nok til å styre andre uten deres samtykke." [\[23\]](#)

På grunn av internasjonal og innenlandsk kritikk avsluttet den amerikanske regjeringen formelt sin politikk for militær intervensjonisme i Latin-Amerika i 1933. Ifølge Louis Pérez hadde «tre tiår med intervensjon verken gitt politisk stabilitet eller økonomisk sikkerhet. Tvert imot hadde intervensjon skapt utbredt fiendtlighet i Latin-Amerika.» [\[24\]](#)

I desember 1933, på den syvende internasjonale konferansen for amerikanske stater i Montevideo, Uruguay, foreslo latinamerikanske regjeringer en konvensjon som sa at «ingen stat har rett til å gripe inn i en annens interne eller eksterne anliggender». Fem år tidligere hadde USA avvist et lignende forslag, men denne gangen signerte utenriksminister Cordell Hull tiltaket i håp om å gjenvinne tilliten til latinamerikanere. [\[25\]](#) Den nye gode nabopolitikken, som den ble kalt, begrenset ikke USAs økonomiske innflytelse eller ga støtte til demokratisk styring, men den fjernet en stor hindring for bedre forhold til Latin-Amerika: militær intervensjonisme.

III. Oversikt over amerikanske administrasjoner

President Theodore Roosevelt

President Theodore Roosevelt (1901-1909) var glad i å sitere det vestafrikanske ordtaket: "Snakk mykt og bær en stor stokk – da vil du nå langt." [\[26\]](#) Han forkynnte dydene i det «arbeidsomme livet» og engasjerte seg til og med i boksekamper i Det hvite hus. Hans mest bemerkelsesverdige utenrikspolitiske initiativ var bruken av «kanonbåt diplomati» – en eufemisme/forskjønnende omskriving for tvang – for å sikre løsrivelsen av Panama fra Republikken Colombia i 1903, slik at USA kunne bygge en kanal til Stillehavet gjennom streket (gjennomgått i del IV). I løpet av sin tid i embetet sendte Roosevelt også amerikanske tropper og marinestyrker til Den dominikanske republikk, Honduras og Cuba.

I desember 1904 fremmet Roosevelt en bred begrunnelse for å etablere amerikansk hegemoni i regionen, kjent som Roosevelt tillegget til Monroe-doktrinen. I utdraget nedenfor hevder Roosevelt USAs rett og ansvar til å gripe inn i andre nasjoner:

«Hvis en nasjon viser at den vet hvordan den skal handle med rimelig effektivitet og anstendighet i sosiale og politiske saker, hvis den holder orden og betaler sine forpliktelser, trenger den ikke å frykte innblanding fra USA. Kronisk urett, eller en impotens som resulterer i en generell løsning av båndene til det siviliserte samfunnet, kan i Amerika [Amerika], som andre steder, til slutt kreve intervensjon fra

en sivilisert nasjon, og på den vestlige halvkule kan USAs overholdelse av Monroe-doktrinen tvinge USA, men motvillig, i åpenbare tilfeller av slik urett eller impotens, til utøvelse av en internasjonal politimakt.» [\[27\]](#)

New York Daily World, 1904, skildrer Roosevelts "big stick" -politikk som tramping på folkeretten og den amerikanske grunnloven.

Roosevelts lære var mer en motsetning enn et "tillegg" til den opprinnelige Monroe-doktrinen i 1823, hvis betydningene forstås rett. Den eldre doktrinen advarte europeiske nasjoner om ikke å utvide sine koloniale imperier i Amerika, samtidig som de tillot eksisterende kolonier å forbli. [\[28\]](#) Det tilbød dermed retorisk støtte til suvereniteten til nyopprettede nasjoner i Sør- og Mellom-Amerika. Roosevelt tillegg *undergravde* derimot latinamerikansk suverenitet ved å hevde USAs rett til ensidig å gripe inn. Roosevelts påstand om at USA ville fungere som «en internasjonal politimakt»

var helt oppdiktet, en fiksjon, da det ikke fantes noen folkerett eller institusjoner som støttet denne politimannrollen. Begrepet "kronisk urett" hadde heller ingen juridisk legitimitet. Det var en smidig, tåkete begrunnelse som tillot amerikanske ledere å bruke den slik de så det passet. Under Roosevelt Corollary overtok USA rollene som aktor, dommer, jury og bøddel, og ga ingen rettigheter til den tiltalte.

En annen motsigelse av Roosevelt Corollary var at USAs intervensjoner ikke alltid støttet lov og orden, den vanlige rollen til en politimann. Ved en rekke anledninger, før og etter at doktrinen ble kunngjort, grep USA inn i andre land for å bistå opprør eller styrte eksisterende regjeringer – på Cuba i 1898, Panama i 1903, Nicaragua i 1909 og Mexico i 1914. Akkurat som med demokratiets prinsipper håndhevet amerikanske ledere "lov og orden" når det tjente de interessene som de oppfattet som sine.

Kunngjøringen av Roosevelt Corollary ble delvis fremtvunget av behovet for å rettferdiggjøre nylige amerikanske handlinger i Den dominikanske republikk. I januar 1904 beordret Roosevelt amerikanske marinesoldater til Santo Domingo, hovedstaden i landet og to andre byer, med henvisning til et behov «for å beskytte amerikansk liv og eiendom». Det var forstyrrelser i gatene, det er klart, men hovedformålet med intervensjonen var å hindre europeiske kreditorer i å håndheve sine økonomiske krav mot den dominikanske regjeringen. Den dominikanske republikk var \$ 32 millioner i gjeld til utenlandske kreditorer, og det største beløpet skyldte de til det New York-baserte Santo Domingo Improvement Company. To år tidligere hadde Tyskland, Storbritannia og Frankrike presset Venezuela til å betale tilbake lån ved å blokkere venezuelanske havner og senke noen kanonbåter. Roosevelt forsøkte å unngå lignende handlinger mot Den dominikanske republikk, samtidig som han etablerte amerikansk dominans.

I juli 1904 utpekte Washingtons tjenestemenn Santo Domingo Improvement Company som finansagent over Den dominikanske

republikks tollstasjoner, den viktigste kilden til nasjonal inntekt (importavgifter). Av pengene som ble samlet inn, var 45 prosent planlagt for Den dominikanske republikks statlige utgifter og resten for utenlandske kreditorer. USA fungerte dermed som agent for alle kreditornasjoner, selv om de hevdet sin dominerende rolle. Et flertall av den dominikanske befolkningen motsatte seg USAs overtakelse av tollstasjoner, ifølge den amerikanske ministeren Thomas Dawson, men republikkens president Carlos Morales gikk med på planen i bytte mot amerikansk støtte til hans lederskap. For å avskrekke eventuelle forstyrrelser patruljerte amerikanske marineskip det dominikanske farvannet. [\[29\]](#)

Taft-administrasjonen

President William Howard Taft

President William Howard Taft (1909-1913) la mer vekt på å fremme private økonomiske interesser i USA. Han offentliggjorde sitt program som erstatning for "dollar for kuler", men hans hovedmål var å erstatte amerikanske dollar for engelske pund, tyske mark og franske franc. Hans administrasjon forsøkte med andre ord å erstatte europeisk kapital med amerikansk kapital, og dermed oppnå økonomisk dominans i regionen. I 1914 var den totale pålydende verdien av utenlandske investeringer i Latin-Amerika 8,5 milliarder dollar, delt som følger: Storbritannia 3,7 milliarder dollar; USA 1,7

milliarder dollar; Frankrike 1,2 milliarder dollar; Tyskland 0,9 milliarder dollar; og andre 1,0 milliarder dollar. [\[30\]](#) Tafts de facto allianse med store banker i New York fikk New York *World* til å døpe politikken «dollardiplomati» i 1910. [\[31\]](#)

Amerikanske soldater fra USS Denver hviler ved siden av en jernbane i Nicaragua, rundt 1912

Taft-administrasjonen ga imidlertid ikke avkall på kanonbåter og kuler. I 1909 beordret han amerikanske marinesoldater til Nicaragua for å støtte et konservativt opprør mot den liberale Zelaya-regjeringen som ikke hadde fulgt amerikanske diktater. USA etablerte deretter et selskap for innkreving av toll modellert etter Den dominikanske republikk og la til rette for et lån på \$ 1,5 millioner som ga Wall Street-banker eierskap til den nicaraguanske nasjonalbanken, den nasjonale jernbanen og et dampskipsselskap. I 1912 ble U.S. Marines sendt igjen, denne gangen for å beskytte de konservative, pro-amerikanske regjeringen til Adolfo Díaz fra et liberalt opprør. Nå karakteriserte Taft, beskytteren av lov og orden, opprøret som "ren lovløshet fra de misfornøyde." [\[32\]](#) En 100-manns marinegarde forble i Nicaragua frem til 1925 for å forhindre ytterligere utfordringer til den USA-støttede regjeringen.

I desember 1912 karakteriserte president Taft sin administrasjons utenrikspolitikk som «en som appellerer likt til idealistiske humanitære følelser, til diktatene av god politikk og strategi, og til legitime kommersielle mål. Det er en innsats som ærlig er rettet mot økningen av amerikansk handel på det aksiomatiske prinsippet om at USAs regjering skal utvide all riktig støtte til alle legitime og fordelaktige amerikanske bedrifter i utlandet.» [\[33\]](#)

Senator Robert La Follette

Senator Robert La Follette fra Wisconsin var blant dem som stilte spørsmål ved de antatte fordelene med amerikanske investeringer i fremmede land. La Follette var ledende i den progressive reformbevegelsen og utfordret bedriftens privilegier både i inn- og utland. Ifølge historikeren Padraic Kennedy:

«La Follette hevdet at omfattende utenlandske investeringer tappet nødvendig kapital fra USA; økte renter til ulempe for den gjennomsnittlige forretningsmannen og til slutt til forbrukeren; noe som var nødvendig for en stor og dyr hær og marine; førte til væpnet intervensjon og internasjonal strid; knuste demokratiske bevegelser i bakvendte nasjoner og reduserte sine folk til økonomisk slaveri. Kort sagt, La Follette hevdet at overskuddet som nytes av de "spesielle

interessene" absolutt ikke var noen begrunnelse for økonomisk imperialismen siden de verken brakte like mye høyere lønninger, lavere priser eller en bedre levestandard til vanlige mennesker enten hjemme eller i utlandet.» [\[34\]](#)

Den progressive reformbevegelsen var sterk nok til å presse tilbake mot foretaksfordeler på hjemmefronten, men den var mye svakere i å utfordre næringslivets sammensvergelse i utenrikspolitikken. De såkalte "legitime kommersielle målene" til det Boston-baserte United Fruit Company, for å ta et eksempel, inkluderte å kjøpe store mengder land i Guatemala, Honduras og Costa Rica, utvikle jernbaner og havner hovedsakelig for eksport av bananer og kaffe, etablere systemer for lavlønnsarbeid, forbud mot fagforeninger og manøvrere for å påvirke regjeringen til disse såkalte "bananrepublikkene". Ifølge historikeren Paul J. Dosal: «Når United investerte millioner av dollar i plantaser, jernbaner og kaier, var de forståelig nok motvillige mot å trekke seg tilbake før de fikk tilbake investeringen. Uniteds lobbyister dyrket derfor nære relasjoner med det politiske etablissementet, og tilbød bestikkelser og underholdning som lokale politikere krevde til gjengjeld for deres pågående støtte til bananindustrien. [\[35\]](#)

Wilson-administrasjonen

President Woodrow Wilson

President Woodrow Wilson (1913-1921) utvidet amerikansk intervensjonisme med hensyn til både geopolitiske bekymringer og økonomiske interesser. Han er mest kjent for sin oppløftende retorikk, kalt «misjonærdiplomati», som innrammet amerikansk intervensjonisme i de mest velvillige termer. Bare en uke ut i embetet utstedte Wilson en uttalelse som kunngjorde at "hovedobjektene i min administrasjon vil være å dyrke vennskapet ... av våre søsterrepublikker i Sentral- og Sør-Amerika, og å fremme på alle riktige måter interessene som er felles for folkene på de to kontinentene. [\[36\]](#) Han fortsatte med å erklære sitt oppriktige ønske om samarbeid, gjensidig respekt, lovlig og ærlig regjering og fred.

Wilson tilbød imidlertid ingen store politiske endringer. Han fortsatte Tafts økonomiske politikk, til tross for at han kritiserte den, og forsøkte å lirke opp dører for amerikanske gründere og håndheve låneinnkrevinger. Wilson viste seg enda mer ivrig enn sine forgjengere til å sett inn militærmakt, og sendte amerikanske tropper til Mexico, Haiti, Den dominikanske republikk, Cuba, Panama, Honduras og Nicaragua. Ifølge historikerne Lester D. Langley og Thomas Schoonover strammet Wilson inn landets økonomiske og politiske grep om sitt tropiske imperium, selv da han fordømte imperialismen.» [\[37\]](#)

I april 1917 talte president Wilson før en felles kongressmøte der han søkte en krigserklæring mot Tyskland. Den umiddelbare årsaken var at tyske ubåter hadde senket amerikanske handelsskip som handlet med Storbritannia. Wilson forsøkte å underbygge sin sak ved å appellere til amerikansk idealisme, ved den berømt proklamasjonen at "verden må gjøres trygg for demokratiet." Han sa at amerikanere ville «kjempes for de tingene vi alltid har båret nærmest våre hjerter – for demokratiet . . . for små nasjoners rettigheter og friheter, for en universell dominans for rettigheter ved et slikt samarbeid med frie folk som skal bringe fred og sikkerhet til alle nasjoner og gjøre selve verden endelig fri.» [\[38\]](#)

Kvinneres stemmerett ble også utelatt fra president Wilsons demokratiske idealisme. National Woman's Party medlemmer sin demonstrasjon foran Det hvite hus, 1916 (National Park Service).

Wilson's budskap om frihet og demokrati ble utformet for å vekke det amerikanske folket mot den semi-autoritære tyske staten. Det var ikke ment for de såkalte «politisk utviklede områdene». Faktisk drev Wilson-administrasjonen på den tiden autoritære regjeringer i Haiti og Den dominikanske republikk, der det var mye unntakstilstand, sensur og undertrykkelse. En amerikaner bosatt i Den dominikanske republikk, John Vance, skrev i 1920: "Dominikanerne har ikke hatt den minste instruksjon i selvstyre. Tvert imot har de fått en veldig sterk lærepenge fra en regjering med makt, noe de allerede var godt skolert i.» [\[39\]](#) Under Wilson økte gapet mellom amerikansk idealistisk retorikk og utenrikspolitisk praksis til en kløft.

Kritikere i Latin-Amerika, som skrev i tidsskrifter som *El Repertorio Americano* fra San José, Costa Rica, og i aviser som *El Tiempo* of Bogotá, *El Universal* of Mexico City og *La Prensa* og *La Nación* fra Buenos Aires, angrep amerikansk intervensjonisme for både brudd på nasjonal suverenitet og dens voldelige oppførsel. Dana G. Monro

fra den latinamerikanske divisjonen i utenriksdepartementet skrev i 1918: «Vår karibiske politikk hadde vekket mye uvennlig følelse mot USA i andre deler av kontinentet Videre mislikte de bittert det de beskrev som vår hensikt å ha hegemoniet på den vestlige halvkule." Utenriksminister Henry L. Stimson erkjente imidlertid ingen feil fra USAs side, men bare klaget over den dårlige publisiteten USA fikk. Han skrev at hver amerikansk intervensjon «har blitt brukt av USAs fiender og kritikere som bevis på at vi er et imperialistisk folk som er tilbøyelige til å bruke vår makt til å undergrave våre naboers uavhengighet. Og disse beskyldningene, uansett hvor uberettiget, har skadet vårt gode navn, våre kreditter og vår handel langt utover vårt eget folks pågripelse.» [\[41\]](#)

Administrasjonene av Harding, Coolidge og Hoover

Den katastrofale store krigen (første verdenskrig) tok livet av ti millioner mennesker over hele verden, inkludert 116 000 amerikanere. I kjølvannet skiftet det offentlige opinionen mot antikrig, antiimperialistiske og isolasjonistiske følelser. Mange borgere så på imperialismen som en viktig årsak til krigen og et økende antall mistenkte «imperialistiske motiver» bak amerikansk intervensjonisme i Latin-Amerika. [\[42\]](#) Scott Nearing og Joseph Freeman tilbød bevis for sistnevnte i sin bok *Dollar Diplomacy: A Study in American Imperialism* (1925). Forfatterne beskrev hvordan private forretningsinvesteringer i andre land hadde fått den amerikanske regjeringen til å utvide sin suverenitet «over befolkninger som ikke hadde uttrykt noe ønske om dens tilstedeværelse». [\[43\]](#) Amerikanske borgere betalte for disse oversjøiske operasjonene, mens kapitalistiske investorer nøt fordelene.

Den voksende styrken i argumentene *mot* amerikansk intervensjonisme ble supplert med svekkelsen av argumentene *for* den. Det geopolitiske argumentet om at USA trengte å beskytte den sentralamerikansk-karibiske regionen mot europeisk innblanding

fordampet nesten etter krigen, da USA hadde klar militær dominans. Argumentet om at nye markeder i utlandet ville øke velstanden hjemme hadde ennå ikke blitt bevist og ble videre utfordret av den progressive ideen om at velstanden hjemme kunne økes ved å bygge en større middelklasse gjennom bedre lønninger og en mer lik fordeling av inntekt og formue. Noen trodde fortsatt på det amerikanske «sivilisasjonsoppdraget», men oppdraget i Haiti og Den dominikanske republikk hadde blitt en av de dystre og blodige undertrykkelser, avslørt i senatets høringer mellom august 1921 og juni 1922.

S. M. Inman

Blant de bemerkelsesverdige kritikerne av amerikansk intervensjonisme på 1920-tallet var Samuel Guy Inman, sekretær for Komiteen for samarbeid i Latin-Amerika, basert i New York City. [\[44\]](#) Hans artikkel, «Imperialistic America», publisert i juli 1924-utgaven av *Atlantic Monthly*, antydte at USA ikke var bedre enn de gamle verdens imperier. «Nord-Amerikas imperialisme i Karibien kan sjokkere noen lesere,» skrev han:

I de mindre landene i Sør, kontrollert av våre soldater, våre bankfolk og våre oljekonger, utvikler vi våre Irland, våre Egypter og våre India..... La øynene løpe raskt nedover kartet og legg merke til landene der USA nå har praktisk kontroll. Og husk at denne

kontrollen alltid bringer bitterhet og fiendskap blant folket, selv om deres tjenestemenn kan godkjenne det Av de tjue latinamerikanske republikkene har elleve av dem nå sin økonomiske politikk regissert av nordamerikanere som er offisielt utnevnt. I seks av disse ti har finansagentene støtte av amerikanske militære styrker på bakken. Fire av den resterende halvparten av disse sørlige landene har sitt økonomiske og økonomiske liv nært knyttet til USA gjennom store lån og innrømmelser, noe som gir spesielle fordeler for amerikanske kapitalister Vi samler opp hat, mistanker, registreringer av utnyttelse og ødeleggelse av suverenitet i Latin-Amerika Bare i USA ignorerer pressen og folket hvordan vår økonomiske imperialisme eliminerer vennskap og fremmer mistanker. [\[45\]](#)

Inmans artikkel «hadde en massiv innvirkning i hele Latin-Amerika», ifølge historikeren Alan McPherson, så stor at USAs utenriksdepartement tildelte Sumner Welles fra den latinamerikanske divisjonen oppgaven å svare i samme magasin. I en artikkel med tittelen «Is America Imperialistic?» publisert i september 1924, hevdet Welles at amerikanske intervensjoner var nødvendige i land som ennå ikke hadde utviklet «en fast tradisjon for ryddig, konstitusjonell regjering», og at amerikanske tropper ville forlate når dette oppdraget ble utført, med henvisning til Nicaragua og Den dominikanske republikk som eksempler på land der amerikanske tropper forlot på den tiden. [\[46\]](#) Welles opprettholdt dermed antagelsen, som finnes i Roosevelt Corollary, at USA hadde rett til og ansvar for å bedømme om andre nasjoner hadde riktige regjeringer og, hvis ikke, å gripe inn militært for å sette ting riktig uten samtykke fra de styrte; og at USAs primære motiv faktisk var dyrking av demokratiske institusjoner i stedet for fremme av amerikanske økonomiske og geopolitiske interesser.

Selv om entusiasmen for amerikansk intervensjonisme avtok under presidentene Warren Harding (1921-23), Calvin Coolidge (1923-29)

og Herbert Hoover (1929-33), ble det ikke lett å avvikle. Fra amerikanske tjenestemenns synspunkt var problemet hvordan man skulle forlate okkuperte land uten å ofre amerikanske økonomiske interesser eller amerikansk prestisje som en stormakt. I 1922 forsikret Hardings utenriksminister Charles Evan Hughes Det nasjonale handelskammeret om at regjeringen ville fortsette å beskytte utenlandske investeringer. «Avdelingen bærer flagget fra 1900-tallet,» sa han. «Det tar sikte på å være responsivt i sin egen essensielle sfære til det den anerkjenner som de avgjørende kravene til amerikansk virksomhet.» [\[47\]](#)

Under Harding-administrasjonen presset en lobbykampanje støttet av latinamerikanske stater med hell en avtale om å avslutte den amerikanske okkupasjonen av Den dominikanske republikk, noe som resulterte i at amerikanske tropper forlot landet i juli 1924. I Haiti fortsatte imidlertid den amerikanske okkupasjonen, delvis på grunn av amerikanske hvite fordommer mot den svarte og blandede rasepopulasjonen - ansett som ute av stand til selvstyre uten amerikansk veiledning - og delvis fordi amerikanske obligasjonseiere som hadde en stor eierandel i den haitiske nasjonalbanken og ønsket å opprettholde økonomisk kontroll.

I Nicaragua begynte en ny amerikansk intervensjon i desember 1926, etterfulgt av en langvarig krig mot lokalt opprør. Kampene hadde brutt ut mellom venstre- og høyrebevelser, og Coolidge-administrasjonen sendte Marines for å gjenopprette orden. Etter kanskje å ha lært av tidligere intervensjoner så støttet ikke USA opp den ene siden mot den andre, men i stedet sendte de diplomater for å megle en våpenhvile mellom krigerne, etterfulgt av overvåket valg. En liberal general, Augusto César Sandino, avviste imidlertid våpenhvilen og gjorde opprør mot tilstedeværelsen av amerikanske marinesoldater i sitt hjemland. Etter valget, som ble avholdt i november 1928, kunne president Coolidge ha trukket marinesoldatene tilbake, men han valgte å fortsette angrepskrigen

mot «banditten» Sandino. Marinesoldatene gjennomførte det kuperte landskapet uten å lykkes i ytterligere fire år. Sandino ble i mellomtiden en heroisk figur for de som kjempet mot imperialismen rundt om i verden (se seksjon IV, casestudie).

President Hoover (til venstre) ankommer Honduras, 26.

Etter valget av Herbert Hoover som president i november 1928 gjennomførte presidentvalget en syv uker lang god-will-turné i ni land i Latin-Amerika. Han forsøkte å motvirke utbredt kritikk av amerikansk intervensjonistisk politikk, og brukte uttrykket «god nabo» for å beskrive amerikanske intensjoner i regionen. Da han talte i Argentina, hevdet han: «Ingen intervensjonspolitikker dominerer eller vil seire i mitt land», til tross for at amerikanske tropper forble i Nicaragua og Haiti. Ytterligere spennende håp om en endring i politikken, indikerte Hoover i sin første State of the Union-tale 3. desember 1929, hans intensjon om å trekke amerikanske tropper ut av Nicaragua, Haiti og Kina, og sa: «Vi ønsker ikke å bli representert i utlandet på en slik måte.» ^[48] Amerikanske tropper forble likevel i Nicaragua i ytterligere 25 måneder, og i Haiti mye lenger (se seksjon IV, casestudie).

Franklin Roosevelt-administrasjonen

President Franklin D. Roosevelt

President Franklin D. Roosevelt (1933-45) forsøkte å snu en ny side i amerikansk-latinamerikansk forhold til sin gode nabopolitikk. Politikken opphevet den gamle Roosevelt Corollary og nedfelte prinsippet om ikke-intervensjonisme. I praksis forhandlet Roosevelt-administrasjonen frem nye avtaler med Cuba, Haiti og Panama som reduserte, men ikke avsluttet amerikansk kontroll.

Den gode nabopolitikken innebar å skape et nytt bilde av latinamerikanere som likeverdige

En av grunnene til endringen i politikken var at Roosevelt ønsket at latinamerikanske stater skulle alliere seg med USA dersom en ny verdenskrig skulle bryte ut, da krigsskyer allerede var truende over Asia og Europa. En annen grunn var at Washington knapt kunne fordømme aggresjon andre steder i verden så lenge de praktiserte sterk-arm taktikk i Latin-Amerika. Faktisk hadde Japan adoptert den amerikanske hegemoniske modellen, proklamert en "Monroe Doctrine of the Orient" for å rettferdiggjøre sin kolonisering av Korea, overtakelse av Manchuria og opprettelse av en eksklusiv innflytelsessfære i Øst-Asia. februar 1933: «Japan er ansvarlig for å opprettholde fred og orden i Det fjerne østen.» [\[49\]](#)

Dette var det motsatte av den gylne regelen. Hvis USA hadde rett til å dominere Latin-Amerika, og hvis britene og franskmennene hadde rett til å kolonisere Afrika, Asia og Midtøsten, hvordan kunne Japan nektes "retten" til en innflytelsessfære i Øst-Asia? Faktisk, hvordan kunne Nazi-Tyskland bli nektet sin jakt på *lebensraum* (boareal) i Øst-Europa og utover? Empire-building, enten formell eller uformell, var neppe mekanismen for å etablere en stabil verdensorden.

IV. Casestudier

Denne delen undersøker nærmere seks amerikanske intervensjoner i løpet av den første tredjedelen av 1900-tallet – på Cuba, i Panama og Mexico, på Haiti, i Den dominikanske republikk og Nicaragua. Hver av dem var unik, med ulike mål på geopolitiske-militære, økonomiske og politiske motiver, ulike nivåer av motstand og forskjellige utfall.

Cuba under Platt-tillegget

Etter Spanias nederlag i krigen i 1898 okkuperte USA cuba militært i mer enn tre år, og forhindret cubanske opprørere i å oppnå uavhengigheten de hadde kjempet for. Teller-tillegget, som hadde blitt knyttet til den amerikanske krigserklæringen, lovet å forlate Cuba i cubanernes hender etter at «stillehavsregionen» var fullført; men McKinley-administrasjonen snudde dette mandatet på hodet og hevdet retten til militært å okkupere øya til en politisk orden som var akseptabel for USA ble etablert. I 1901 insisterte Washington på at den kubanske lovgivende forsamling vedtok Platt-tillegget i grunnloven. Oppkalt etter senator Orville Platt fra Connecticut, ga endringen USA tillatelse til å militært gripe inn på Cuba etter ønske, kontrollere Cubas nasjonale gjeld og traktatproduksjon, og etablere amerikanske marinebaser og kullstasjoner på øya.

General Leonard Wood

Cubanerne ble ikke lurt. De erkjente at deres etterlengtede uavhengighet forsvant og demonstrerte i gatene mot vedtakelsen av Platt-tillegget. Den amerikanske militærguvernøren, General Leonard Wood, avviste demonstrantene som «bråkmakere» og «et elementet absolutt uten noen oppfatning av sitt ansvar eller plikter som borgere». Wood, utlendingen, tok dermed på seg å definere betydningen av kubansk statsborgerskap. De nye kubanske lovgiverne nektet i utgangspunktet å godta Platt-tillegget, men Washington gjorde det klart at den militære okkupasjonen ville

fortsette til endringen ble godkjent. Konfrontert med dette ultimatumet vedtok lovgiverne endringen med et knapt flertall i juni 1901, og deretter ble den formelt lagt den til den kubanske grunnloven i desember. General Wood erkjente privat: "Det er ... liten eller ingen uavhengighet igjen på Cuba under Platt-tillegget.» Etter å ha lyktes i å føre Cuba over til nykolonial status som et «protektorat», dro amerikanske militære styrker i mai 1902.

Andre intervensjon

Den andre intervensjonen fulgte fra Platt Amendment, men var ganske annerledes av natur. I stedet for å stille sine uønskede krav til det kubanske folket, fungerte USA som den faderlige vaktmesteren og bestemte seg for å løse et politisk sammenbrudd og opprør i landet, og anvende tvang, men unngå vold.

Tomás Estrada Palma

Det politiske sammenbruddet oppsto med falske valg i desember 1905 og en massiv utrenskning av liberale guvernører, ordførere og administratorer av regjeringen til president Tomás Estrada Palma. Et liberalt opprør fulgte, som begynte i august 1906 med et angrep mot en Rural Guard-post i Pinar del Rio, på den sørvestlige spissen av Cuba. 4. september ble sukkerinteresser truet, noe som fikk USAs *chargé d'affaires*, Jacob Sleeper, til å telegrafere til Washington den

4. Estrada Palma appellerte til president Theodore Roosevelt om hjelp til å slå ned opprøret. Roosevelt var ikke ivrig etter å gripe inn militært. Han uttrykte sin frustrasjon over hele affæren i et internt memorandum datert 13.

For øyeblikket er jeg så sint på den infernalske lille kubanske republikken at jeg ønsker å tørke den av jordens overflate. Alt vi har ønsket av dem var at de ville oppføre seg og være velstående og lykkelige slik at vi ikke måtte blande oss inn. Og nå har de jamen startet en helt urettferdig og meningsløs revolusjon og kan få ting inn i en slik bakevje at vi ikke har noe annet alternativ [men] å gripe inn.

Dagen etter gjentok Roosevelt: «Vi må handle på en slik måte at vi beskytter amerikanske interesser ved å oppfylle amerikanske forpliktelser overfor Cuba.» ^[52] Han beordret to bataljoner av marinesoldater i Philadelphia og Norfolk til å forberede seg «til ekspedisjonstjeneste i tropiske farvann». Samtidig sendte han en fredskommisjon til Havanna, ledet av krigsminister William H. Taft og assisterende utenriksminister Robert Bacon, for å megle et politisk oppgjør. En gang der ble Taft og Bacon klar over omfanget av Estrada Palmas overgrep. «Regjeringen ser ut til å ha misbrukt sine krefter skandaløst ved valget, og dette [opprøret] er en protest mot det,» skrev Taft.

Taft og Bacon produserte en kompromissplan, men Estrada Palma ville ikke ha noe av det. Han trakk seg i stedet; og den kubanske kongressen, dominert av hans moderate parti nektet å innkalle, og overlot dermed administrasjonen av den kubanske regjeringen til USA i samsvar med Platt-tillegget.

Amerikanske tropper ankom Cuba i oktober 1906. Tilstedeværelsen av mer enn 5000 amerikanske soldater, kalt Army of Cuban Pacification, hadde den ønskede effekten av å overtale anslagsvis 25.000 opprørere til å slutte sin kamp for å styrte regjeringen. 10. oktober proklamerte Taft, som midlertidig guvernør, en generell

amnesti «som dekket lovbruddene til opprør, oppvigleri eller konspirasjon». Opprørerne fikk til og med beholde sine stjålne hester. Den største faren for amerikanske soldater på Cuba var sykdom. En av ti ble behandlet for kjønnsykdom, noe som indikerer kanskje en blomstrende prostitusjonsvirksomhet. [\[55\]](#)

Karl E. Magoon

Den andre okkupasjonen ble drevet av Charles Magoon, en advokat, dommer og diplomat fra Nebraska som tidligere hadde vært guvernør i Panama-kanalsonen. Han ble hentet inn den 12. Advokat som han var, satte han i gang med å revidere Cubas juridiske kodeks selv om han styrte ved dekret. Under ham var 56 amerikanske offiserer som tjenestegjorde i ulike kapasiteter. Magoon ba president Roosevelt om å opprette et permanent amerikansk oppdrag på Cuba, med stillinger som skulle holdes av amerikanske militære offiserer og administratorer, men Roosevelt avviste ideen.

I løpet av sin tid som midlertidig guvernør styrket Magoon Rural Guard og cubansk hær for å forhindre ytterligere opprør, initierte veibyggings- og sanitærprosjekter og organiserte nasjonale valg satt til november 1908. Den amerikanske hæren, ifølge hærens historiker Bruce A. Vitor, «var forsiktig med å ikke provosere vold fra potensielle opprørere, unngå konfrontasjoner og potensielt kontroversiell sosial reform.» Etter valget overleverte USA

regjeringens tøyler tilbake til en nyvalgt lovgivende forsamling og president José Miguel Gómez i slutten av januar 1909. 1. april ble alle amerikanske styrker trukket tilbake.

Suksessen til den andre amerikanske okkupasjonen, med å gjenopprette politisk orden, ble ikke matchet på den økonomiske fronten. Perioden sammenfalt med en økonomisk depresjon som ga mye motgang. Ifølge Louis Pérez:

Levekostnadene på Cuba var høye og stigende, og cubanere overalt opplevde en nedgang i sin materielle velvære. Arbeid var fortsatt vanskelig å få tak i. I 1907 var mer enn 525 000 personer uten arbeid alt i alt. Blant de halv million arbeidsledige var rundt 35.000 veteraner, hvorav de fleste passerte republikkens tidlige år under forhold mellom deprivasjon og fortvilelse. [\[57\]](#)

Den amerikanske okkupasjonen forårsaket selvfølgelig ikke depresjonen, men den forsterket en økonomisk status quo som favoriserte utenlandske interesser over alle klasser av cubanere. I tiåret etter krigen i 1898 kjøpte en medley av amerikanske selskaper og landspekulanter tittel til hundretusenvis av hektar land; Nordamerikanere investerte i gruver, transport, verktøy og kvegdrift; og American Sugar Company og Tobacco Trust ble dominerende i eksportvirksomheten, støttet av amerikanske tollreduksjoner etablert i Gjensidighetstraktaten i 1903. Verdien av amerikanske investeringer på Cuba vokste fra \$ 50 millioner i 1896 til \$ 220 millioner i 1913. [\[58\]](#)

Tredje intervensjon

Tidene var spesielt vanskelige for afro-cubanere. De hadde spilt en viktig rolle i frigjøringshæren og ble lovet politiske posisjoner og sosial likestilling, men ingen av dem ble realisert. «Nå mer enn et tiår etter seieren var de fortsatt andreklasses borgere», skriver historikeren Ivan Musicant. Videre, i Oriente-provinsen der afro-

cubanerne var konsentrert, hadde den økonomiske situasjonen forverret seg. Ifølge Musicant:

«Oriente-provinsen ble overkjørt av spekulanter. Småbruk ble slukt i kompliserte landtidsavtaler. Store pakker ble kjøpt av jernbanene. Sukkerplantasjer og gruveinteresser utvidet seg raskt, og bøndene mistet raskt kontrollen over landet. Hvert stykke omgjort til jord for kontant betalt avlingssukker betydde mindre for livsopphold landbruket. På fabrikkene og gruvene fordrev utenlandske arbeidere lokalbefolkningen. De svarte cubanernes verden kollapset rundt dem.» [\[59\]](#)

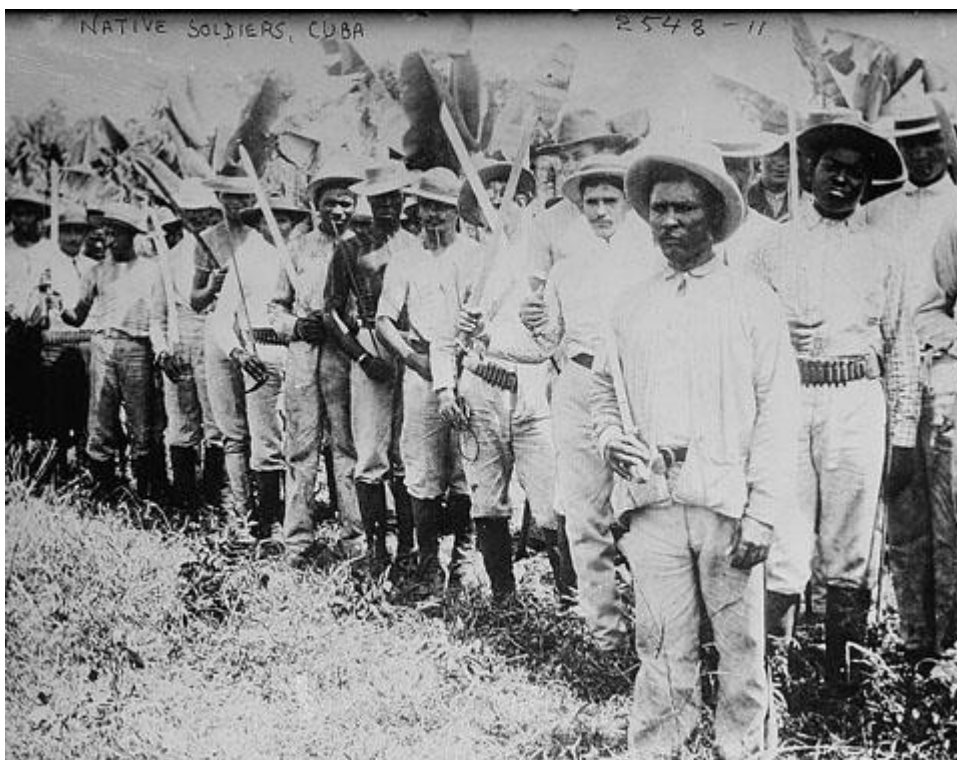
Independent Party of Color – grunnlegger Evaristo Estenoz i sentrum i hvit jakke og bart

For å rette opp sine klager organiserte afro-cubanere Det uavhengige fargede partiet i 1907. Ledet av Evaristo Estenoz tilbød det nye politiske partiet en full rekke av kandidater til nasjonale, provinsielle og kommunale valgte forsamlinger. I 1910 forbød imidlertid den kubanske regjeringen partiet og trakasserte og arresterte dets ledere. Estenoz og selskapet henvendte seg til USA for å få hjelp, og sendte en underskriftskampanje tidlig i 1912:

«Vi ber president Taft om å akseptere vår mest høytidelige protest i navnet «Independent Party of Color» mot angrepene på våre

personer og våre rettigheter av den kubanske regjeringens væpnede styrker. Vi protesterer overfor sivilisasjonen og ber om garantier for våre liv, familier, interesser, rettigheter og friheter. [\[60\]](#)

Estenoz ønsket at USA skulle gripe inn på deres vegne i henhold til bestemmelsene i Platt-tillegget, men Taft-administrasjonen var ikke interessert. USA ville bare gripe inn for å beskytte amerikansk eiendom på øya og det plasserte USA på regjeringens side. Estenoz og hans løytnanter begynte å planlegge for koordinerte opprør over hele Cuba. I mai 1912 utstedte president Gómez en formell anmodning om amerikansk hjelp for å stanse opprøret. Taft-administrasjonen mobiliserte umiddelbart amerikanske marinesoldater og kanonbåter for handling. Det viste seg at opprøret bare ble utviklet seg i Oriente-provinsen, hvor rundt 10.000 afro-cubanere sluttet seg til. Opprørerne angrep en amerikansk-eid eiendom, ranet en jernbanestasjon og brente byen La Maya 2.

Innfødte soldater, Cuba, rundt 1910–1915 (Bain News Service-bilde, Library of Congress)

Samme dag gikk marinesoldatene i land i et antall på til nesten 2800. Og de spredde seg ut over landsbygda, okkuperte byer og landsbyer, og satte opp vaktenposter for å beskytte amerikanskeide kobbergruver, sukkerrørplantasjer og møller og jernbaner. Dette befrikk den kubanske hæren fra det arbeidet slik den kunne undertrykke opprøret, noe som den gjorde med hensynsløs råskap. «Til slutt», skriver Musicant, «ble mer enn 6000 svarte utryddet av den kubanske hæren, og Oriente-provinsen ble grusomt oversådd med masse, navnløse graver.» Estenoz ble skutt i bakhodet den 27. Og 2. august 1912 dro marinesoldatene sin vei etter å ha lyktes i sitt oppdrag.

Fjerde intervensjon og yrke

Den fjerde okkupasjonen fra 1917 til 1923 utviklet seg ganske annerledes enn de forrige, selv om hovedformålet fortsatt var å beskytte amerikanske eiendommer i møte med politisk motstand. Det har også blitt kalt "Sugar Intervention". Den politiske uorden oppsto ved valget i november 1916, da Liberale ledere hevdet at Den konservative presidenten Mario García Menocal hadde rigget sitt gjenvalg. I begynnelsen av 1917 hadde en venstrebevegelse begynt å organisere et opprør, ironisk nok ledet av tidligere president José Miguel Gómez som hadde oppdaget det afro-cubanske opprøret. Wilson-administrasjonen håpet at de kubanske partiene ville finne ut av sine uenigheter «ved lov i stedet for med våpen», som utenriksminister Robert Lansing sa det, men slik skulle det ikke gå. ^[62] Opprørshæren vokste til kanskje 30 000 menn, med avhoppere fra den kubanske hæren og **bondevakten**. Amerikanske sukkerplantasjeeiere sendte en presserende bønn til Washington om beskyttelse.

Den 13. februar utstedte Lansing en advarsel om at USA bare ville støtte konstitusjonelle regjeringer på Cuba, noe som betyr at regjeringen har makten. I motsetning til den andre intervensjonen (1906-1909) sendte ikke Washington en undersøkende kommisjon

eller organiserte nyvalg. I stedet sendte Wilson-administrasjonen 10 000 rifler og 2 millioner patroner til menocal-regjeringen. U.S. Marines begynte å ankomme 12. februar og tok raskt på seg ansvaret for beskyttelsen av utenlandske eiendommer i Camagüey og Oriente, ifølge Pérez. "I løpet av en tid tidlig på våren overtok amerikanske styrker garnisonsplikt på sukkerplantasjene, ved gruvene og langs de viktigste jernbanelinjene. På den måten fikk de cubanske hærenheter armslag for å bekjempe opprørerne.» [Opprøret](#) døde ut i løpet av året, men marinesoldatene ble værende. Med amerikansk inntreden i den store krigen i april 1917 ble sukker ansett som en viktig vare, og den amerikanske basen på Guantanamo ble knutepunktet for marinepatruljer.

Okkupasjonen fortsatte og tok en ny vending i 1920. Ingenting var løst mellom høyre- og venstrebevegelsene siden forrige omstridte valg. I mars ba derfor venstre-leder Faustino Guerra USA om å organisere og overvåke det kommende valget som var planlagt den 1. Amerikanske tjenestemenn var motvillige, men men gikk med på det likevel, gitt det faktum at USA to ganger hadde grepet inn for å ordne opp etter omstridte valg (i 1905 og 1916). Den konservative presidenten, Menocal, insisterte på å opprettholde kontrollen over valgprosessen, slik at USA bare kunne overvåke dem – noe som betydde å motta og samle klager uten makt til å handle på dem. Høyresiden engasjerte seg som forventet med betydelig skremselspolitikk og usunn valgpkamppraksis frem til valgdagen. Resultatet av avstemningen var uklart og svært omstridt. Påstander om bedrageri florerte. I slutten av desember, uten noen løsning i sikte, tok amerikanske tjenestemenn beslutningen om å overta regjeringen på Cuba. Som utenriksminister Bainbridge Colby forklarte, «har erfaring fra fortiden vist veldig tydelig at frie og ærlige valg er avgjørende «for å opprettholde en regjering som er tilstrekkelig for beskyttelse av liv, eiendom og individuell frihet», og siterte Platt-tillegget. [\[64\]](#)

General Enoch H. Crowder

Beskyttelsen av amerikanske økonomiske interesser hadde krevd politisk orden, og nå krevde jakten på politisk orden at USA skulle styre Cuba ved dekret. I januar 1921 ankom general Enoch H. Crowder Havana ombord på slagskipet *Minnesota* som «presidentens spesielle representant». Crowders lange karriere inkluderte deltakelse i en militærkampanjen for å beseire Geronimo i 1886, tjeneste på Filippinene som dommertalsmann under den amerikanske-filippinske krigen, juridiske plikter på Cuba under USA sin okkupasjonen i 1906-1909, og han representerte USA på Den fjerde panamerikanske konferansen i Buenos Aires i 1910. Hans nye rolle på Cuba var beslektet med en konge i et konstitusjonelt monarki. Cubanske representanter kunne godkjenne lover og cubanske presidenter kunne signere dem, men ingenting ville skje uten hans godkjenning. All offisiell virksomhet ble gjennomført ombord i *Minnesota* i løpet av det neste året.

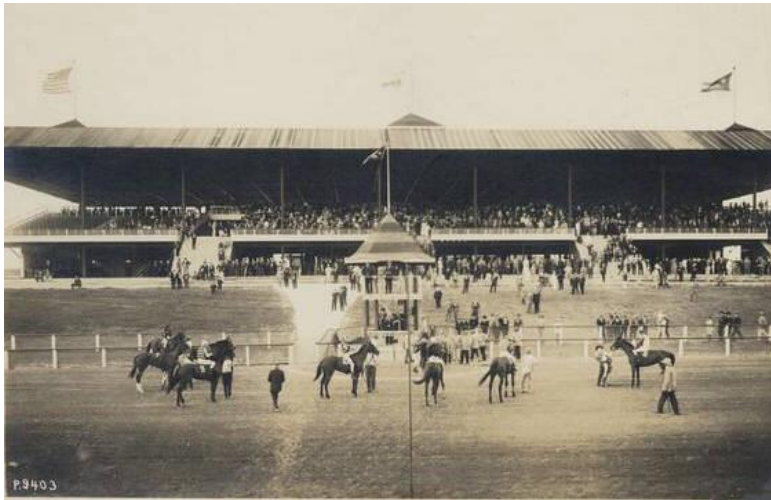
General Crowders første oppgave var å løse valgstriden. I samarbeid med det kubanske valgstyret og domstolene ble bedragerianklagene undersøkt i 250 stemmedistrikter, som representerte 20 prosent av totalen. I mars 1921 ble det avholdt nyvalg i disse distriktene, noe som resulterte i valget av Alfredo Zayas som president. Zayas ledet

det nylig dannede folkepartiet Popular Cuban Party, som hadde brutt ut av Venstre. Hadde Crowder dratt hjem på dette tidspunktet, etter å ha organisert et rettferdig valg og forhindre et nytt voldsutbrudd mellom liberalern og høyre, kunne den fjerde amerikanske intervensjonen ha endt på et mer positiv måte for det kubanske folket, men Crowder hadde en mer ambisiøs agenda.

Crowders andre oppdrag innebar å omorganisere det kubanske føderale budsjettet og i stor grad den kubanske økonomien. Det midlertidige sammenbruddet av sukkerprisene i 1920 sendte den kubanske økonomien inn i en krise, en var frarøvet myndighetene inntekter og det fikk Cuba til å misligholde sine utenlandske gjeldsbetalinger for første gang. Crowder beordret drastiske kutt i statens utgifter for å redusere underskuddet og betale ned lån. Som et resultat ble embetsmenn permittert, pensjoner ble kuttet, og offentlige arbeider ble stoppet. Høsten 1921 ble det arrangert et lån på \$ 5 millioner fra J. P. Morgan and Company med bestemmelsen om at man skulle fortsette å ta "konstruktive tiltak" for å "sikre finansiell stabilitet på Cuba." [\[65\]](#)

Folkelig misnøye med Crowders innstrammingsbudsjett ble forbundet med økende økonomisk misnøye. Arbeidere søkte bedre lønn, bedre arbeidsforhold og retten til å organisere seg, og de var villige til å aksjonere for disse kravene. «I 1922 anslo det amerikanske arbeidsdepartementet at streiker og arbeidsstopp på Cuba resulterte i et tap på rundt 200 millioner dollar til amerikanske investorer», skriver Pérez. «Den voksende styrken til arbeidskraften og økende suksess for fagforeningene ble derfor ikke sett på som trivielle i hovedstaden» Heller ikke var slike bekymringer trivielle for Crowder og amerikanske tjenestemenn i Washington. Crowder hevdet at en klausul i Platt-tillegget som godkjente «beskyttelsen av eiendom i landet» krevde at USA skulle ta «en direkte interesse i arbeidsforhold», selv om han ikke spesifiserte noen handlinger. [\[66\]](#) Man fortsatte derfor å utvide Platt-tilleggets «mandat» fra å sikre

politisk stabilitet til å omorganisere det føderale budsjettet og nå til å forhindre forstyrrelser i økonomien.

To kasinoer var lokalisert i nærheten av Oriental Park Racetrack, Havana, 1921

Det var fortsatt mer i vente. Crowders tredje oppdrag var å rense den kubanske regjeringen for «svindel, korrupsjon og umoral». I mars 1922 kunngjorde han den første av femten bestemmelser som var redigert for å reformere den kubanske regjeringen og grunnloven. Crowder kalte det «moraliseringsprogrammet», og krevde at alle viktige utnevnelser til statlige stillinger skulle gå gjennom hans kontor. Uærlige offentlige tjenere skulle avvises og ærlige utnevnes, med Crowder som den ultimate karakterdommeren. Crowders egen autokratiske regel var ikke gjenstand for granskning og heller ikke justeringen av den amerikanske administrasjonen med utenlandske eiendomseiere, selskaper og banker. Da Crowder forsøkte å rense Cuba hadde, **ironisk** nok, amerikanske forbudslover den virkningen at de gjorde Havana til en utpost for drikking og gambling, samt til et gigantisk lager for smugling av brennevin til USA.

Ved utgangen av året bestemte Harding-administrasjonen at Crowder hadde gjort alt han kunne. I februar 1923, etter en kongressbestemmelse, gikk Crowder ut av sin uklare rolle og ble den

første amerikanske ambassadøren til Cuba. Med denne endringen endte den fjerde store intervensjonen uten fanfare. Crowder reflekterte over sin innsats og skrev tidlig i 1923: «Hensikten med min innsats her er å redde USA fra en kostbar militær intervensjon og tap av prestisje ved svikt i eksperimentet til den republikanske regjeringen på Cuba, som ved traktatbestemmelse er plassert under vergemål og beskyttelse av USA.» [\[68\]](#) En sann republikk er selvfølgelig ikke under «vergemål og beskyttelse» av en annen nasjonalstat.

Siste fase

Maktoverføringen tilbake til Cuba ble ledsaget av en kaotisk blanding av reformbevegelser og ambisiøs søken etter makt blant den politiske eliten. President Zayas erstattet Crowders «ærlige regjering» med sine egne menn, mens han samlet en personlig formue fra offentlige midler. «Omfanget av korrupsjon som generelt vendte tilbake til regjeringen», skriver Pérez, «fornærmet følelsene til selv de som lenge var sikret å få slike overskudd.» Veterans and Patriots Association, heltene i den kubanske revolusjonen, protesterte mot korrupsjonen og oppfordret til «regenerering av Cuba». Zayas utstedte på sin side en presidentordre i oktober 1923 som forbød foreningen å møtes. Da veteranene trosset ordren, arresterte myndighetene ledelsen og fengslet den. [\[69\]](#)

Mens noen amerikanske tjenestemenn uttrykte skuffelse over denne vendingen mot autoritære forhold, viste amerikanske investorer liten bekymring, da de ivrig utvidet sine investeringer i sukkerindustrien, jernbaner, offentlige tiltak, annen eiendom, gruver, handel og tobakk. Ifølge Pérez:

«I 1925 hadde nordamerikanske kapitalinteresser på Cuba hadde svulmet opp til summer anslått fra 1,1 milliarder dollar til 2 milliarder dollar, fordelt i alle viktige deler av den kubanske økonomien. To tredjedeler av sukkeravlingen i 1926 ble produsert av amerikanske

møller. Amerikanske interesser eide 22 prosent av alt cubansk land og leverte 90 prosent av elektrisk kraft. Åtte banker – fem nordamerikanske og tre britiske – kontrollerte 75 prosent av bankinteressene. [\[70\]](#)

Ved presidentvalget i 1924 presenterte Gerardo Machado y Morales, tidligere general i cubansk uavhengighetskrig og borgermester i Santa Clara, seg som en forkjemper for reform med sin «Regenereringsplattform». Han forsikret også ambassadør Crowder før valget om at han ville beskytte amerikanske økonomiske interesser på øya. Crowder snakket på sin side rosende om ham til sine overordnede.

President Calvin Coolidge deltok på Pan American-konferansen i Havanna, og ankom havnen om bord på slagskipet *Texa* i januar 1928.

Da han var kommet til makten undertrykte Machado hensynsløst politisk opposisjon. Det begynte med kommunistpartiet (dannet i 1923), og så fortsatte han med å sikre sitt gjenvalg ved å manipulere grunnloven og valglovene. I november 1928 rapporterte den amerikanske *chargé d'affaires* på Cuba, C.B. Curtis, at «president Machado har utviklet seg til en latinamerikansk diktator av en type som ikke er langt unna det verste.» Curtis ga detaljerte

redegjørelseer om regjeringens terror, attentat og pressesensur. [\[71\]](#)
Machado sikret seg en ny seksårsperiode.

Machados autoritære fremferd forårsaket en viss forferdelse i Washington, men ikke nok til å trekke amerikansk støtte tilbake. Machado fortsatte å ønske velkommen og å beskytte utenlandske investeringer og fortjeneste, og la også et lokk på venstreorienterte protester. Den amerikanske regjeringen gikk i det stille god for flere banklån til regimet. I januar 1928 reiste president Calvin Coolidge til Havanna for å delta på den sjette panamerikanske konferansen. Til tross for at han ankom på et stort slagskip åpnet han konferansen med en hovedtale som oppfordret nasjonene på den vestlige halvkule til å gå inn for fred og demokrati. Tiden var inne for å «smi sverdene våre om til ploger», sa presidenten. "Den minste og svakeste taler her med samme autoritet som den største og mektigste." [\[72\]](#)

USAs president Calvin Coolidge og førstedame Grace Coolidge (t.v.) og Cubas president Gerardo Machado og hans kone Elvira Machado på presidenteiendommen i Havanna 19. (AP)

På begynnelsen av 1930-tallet, da den globale store depresjonen rammet landet, ble Machados undertrykkelse enda mer ekstrem. Opprør brøt ut og noen amerikanske eiendommer ble angrepet. Da Machados ikke klarte å opprettholde orden - det vil si å undertrykke protester tilstrekkelig - kom Washington-tjenestemenn til å betrakte

ham som et problem og ba privat om at han pensjonerte seg fra embetet. Da Machado nektet, sendte amerikanske tjenestemenn offentlig sin forespørsel. Den kubanske hæren brukte dette som en mulighet til å avsette Machado og etablere en ny regjering.

12. september startet sersjant Fulgencio Batista det som ble kjent som «Sersjantenes opprør», noe som førte til nok en regjering ledet av Ramón Grau San Martín.

I de neste fire månedene innførte Grau-regjeringen en rekke økonomiske og sosiale reformer, inkludert stemmerett for kvinner, og den proklamerte ensidig avviklingen av Platt-tillegget. Det var en berusende tid for progressiv reform og ble kortvarig. Etter USAs ambassadør Sumner Welles' syn var Graus reformer «kommunistiske» og «uansvarlige». Welles mente at "amerikanske eiendommer og interesser blir alvorlig tilsidesatt, og den materielle skaden på slike eiendommer vil etter all sannsynlighet bli veldig stor." 10. januar 1934, rapporterte også Jefferson Caffery til Utenriksdepartementet; «Jeg er enig med tidligere ambassadør Welles om den de facto regjeringens ineffektivitet, upassende oppførsel og mangel på popularitet hos alle de bedre klassene i landet. Den støttes bare av hæren og de uvitende massene som har blitt villedet av utopiske løfter. [\[73\]](#)

USA var forpliktet til å holde den kubanske regjeringen i hendene på ledere som ville beskytte interessene til de "bedre klassene" og utenlandske investorer (også av overklassen). Amerikanske tjenestemenn på Cuba manøvrerte for å få Batistas tillit, noe om igjen ledet til et kupp mot Grau-regjeringen i midten av januar. En ny USAvennlig regjering ble deretter instatt ledet av Carlos Mendieta. Den vellykkede konspirasjonen ga amerikanske tjenestemenn tillit til at de kunne opprettholde innflytelse over Cuba uten Platt-tillegget, og få slutt på venstreorienterte reformer som utfordret kapitalistiske privilegier. Ettersom Platt-tillegget ble sett på som en keiserlig anakronisme i Latin-Amerika, ville fjerningen av det

gi et kjærkomment PRLøft. USA forhandlet med Mendieta-regjeringen om en ny kontrakt som regulerte cubansk-amerikansk forhold. Den ble undertegnet 29. Mai 1934.

Med stilltiende amerikansk støtte styrte Batista Cuba som strongman fra 1934 til 1944, og som en direkte diktator fra 1952 til januar 1959, da han ble styrtet av revolusjonære ledet av Fidel Castro.

* * *

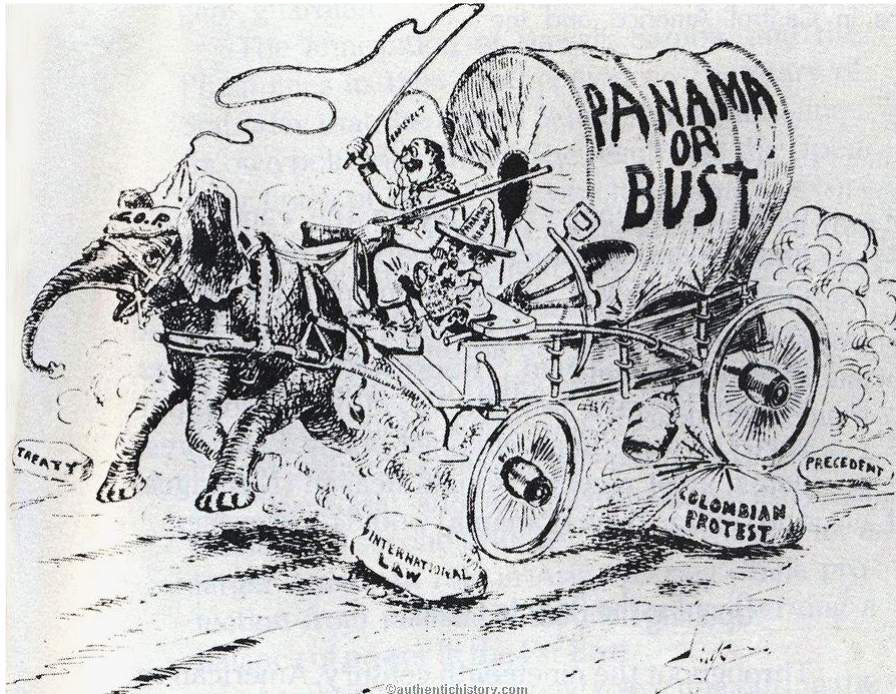
Opprettelsen av Panama

USA hadde lenge vært interessert i å bygge en kanal i Mellom-Amerika, enten gjennom den sørlige delen av Nicaragua eller Panamastredet. I løpet av 1850-tallet bygde et amerikansk firma Panama-jernbanen over en 70 km lang strekning mellom Colón, på den karibiske kysten og Panama City på Stillehavssiden, og ga et alternativ til den farlige reisen rundt spissen av Sør-Amerika. På 1880-tallet begynte et fransk selskap å bygge en kanal gjennom isthmus, men tropiske sykdommer og konkurs stoppet prosjektet i 1889.

Etter å ha bestemt seg for Panama i stedet for Nicaragua for byggingen av en kanal, og ryddet av veien diplomatiske hindringer i forhold til Storbritannia, signerte USAs utenriksminister John Hay og Colombias utenriksminister Tomás Herrán i januar 1903 en avtale som ga USA en 99-årig leieavtale på en seks kilometer bred

kanalsone i bytte mot \$ 10 millioner og årlige betalinger på \$ 250,000. [74] Det amerikanske senatet ratifiserte pakten 17. mars, mens det colombianske senatet avviste den 12. mars.

"Panama eller Bust," *New York Times* tegneserie, 1903; Roosevelts vogn trækker over traktat, folkerett, colombiansk protest og presedens

"Traktatskaping", bemerker historikeren Thomas D. Schoonover, "innebærer en rekke trinn: forhandling, signering, lovgivende godkjenning, utøvende ratifisering og utveksling av ratifiserte avtaler. Enhver suveren stat har rett til å avbryte prosessen før ferdigstillingen av det femte og siste trinnet. [75] Likevel ville ikke Roosevelt tillate at Colombias juridiske rett til å avvise traktaten stod i veien for hans søken etter å få en kanal gjennom stredet. «Disse foraktelige små skapningene i Bogotá,» skrev han til Hay, «burde forstå hvor mye de setter ting i fare og hindrer sin egen fremtid.» [76] Den høsten støttet Roosevelt-administrasjonen et løsrivelsesopprør i Colombias panama-provins, og deretter ble en ny kanalavtale inngått. Plottet ble gjennomført i ytterste hemmelighet, da verken

folkeretten (traktater) eller nasjonal lov (Kongressens godkjenning) tillot en slik listig fremgangsmåte.

Opprøret i 1903

Colombianske myndigheter ble ikke overrasket over å høre at det brygget opp til et opprør i deres provins Panama. Panama var geografisk forskjellig fra Colombias hovedområde i Sør-Amerika, adskilt av tette tropiske skoger og hovedsakelig tilgjengelig sjøveien. Mange innbyggere mente at Panama skulle være uavhengig av Colombia; og bevegelser for uavhengighet hadde blitt startet og kvalt tidligere. Det som overrasket og forferdet Bogotá-regjeringen var at USA ville støtte et opprør for løsrivelse. USA hadde alltid støttet den colombianske regjeringen under tidligere tider med uro, og USA var forpliktet av Mallarino-Bidlack-traktaten i 1846 til å opprettholde Colombias suverenitet, noe som betydde å undertrykke snarere enn å bidra til opprør. Ifølge U.S. Army Center of Military History gikk amerikanske marineenheter i land i Colombia åtte ganger mellom 1856 og 1902, både for å beskytte jernbanen og for å kvele sivil uro. Denne sivile uroen omfattet *statskupp*, opprør og borgerkriger mellom liberale og konservative politiske fraksjoner.

[\[77\]](#)

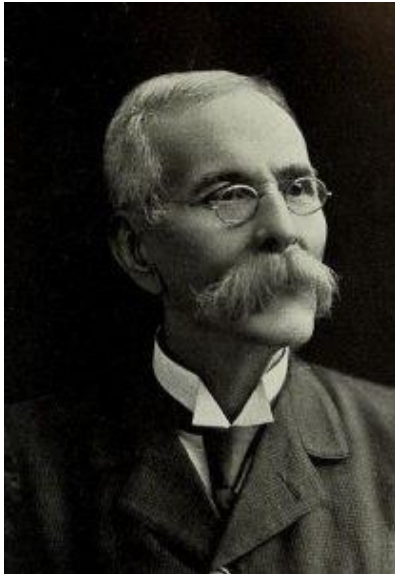
I 1884-1885 sendte for eksempel Cleveland-administrasjonen åtte krigsskip og landet 600 tropper for å beskytte jernbanen og hjelpe den colombianske regjeringen med å slå ned et liberalt opprør. Igjen, høsten 1902, sendte Roosevelt-administrasjonen krigsskip og marinesoldater for å kvele et annet liberalt opprør. Amerikanske marineoffiserer på den tiden viste stor respekt for colombianske militære offiserer. 16. oktober ble for eksempel colombias general Nicholas Perdomo ønsket velkommen om bord på slagskipet *Wisconsin* med full militær ære, inkludert en tretten-pistol

hilsen. [Bare ett](#) år senere kom imidlertid amerikanske militære styrker tilbake med en helt annen agenda.

Den separatistiske bevegelsen i Panama ble ledet av en elitegruppe som var knyttet til Panama Railroad og selskapets eier, *Compagnie Nouvelle du Canal de Panama* (New Panama Canal Company), som også eide betydelige jordeiendommer. Det franske selskapet var ikke i stand til å gjenopplive sitt kanalbyggingsprosjekt, og var ivrig etter å selge sine rettigheter og eiendommer til USA, som det til slutt gjorde for \$ 40 millioner. Mens Colombia-senatet debatterte ratifiseringen av Hay-Herrán-traktaten, foreslo selskapets juridiske rådgiver William Nelson Cromwell åpent ideen om løsrivelse i en artikkel publisert i *New York World* den 14. Juni 1903.

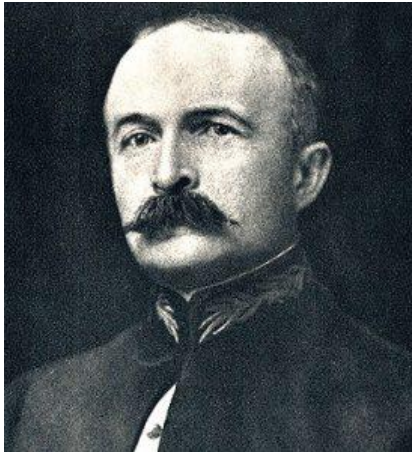
Informasjon hadde også nådd [Washington, D.C.] om at staten Panama ... står klar til å løsrive seg fra Colombia og inngå en kanalavtale med USA Til gjengjeld ville USAs president straks anerkjenne den nye regjeringen ... og ville med en gang utnevne en minister til å forhandle og undertegne en kanalavtale. [\[79\]](#)

I slutten av juli inviterte Cromwell en rekke gjester til sin landeiendom utenfor Panama City for å diskutere den virkelige muligheten for løsrivelse. De fleste var tilknyttet Panama railroad, inkludert José Augustin Arango, en advokat for jernbanen som senere ble president for den midlertidige regjeringen. Andre inkluderte USAs generalkonsul Hezekiah Gudger, William Murray Black fra den amerikanske hæren, og general Rubén Varón, kommandant for den colombianske kanonbåten *Padilla*, som senere skulle bytte side. Gudger mener at «Planene for revolusjonen ble fritt diskutert.» [\[80\]](#)

Dr. Manuel Amador Guerrero

De to viktigste konspiratørene var Dr. Manuel Amador Guerrero, en aldrende lege som hadde jobbet for Panama Railroad og oppriktig trodde på viktigheten av uavhengighet; og Philippe Bunau-Varilla, en fransk militæringenjør, tidligere leder av *Compagnie Nouvelle*, og en stor aksjonær i selskapet. Bunau-Varilla spilte hovedrollen i å overbevise amerikanske tjenestemenn om at en panamansk revolusjon kunne lykkes, og å overbevise panamanske løsrivelsesforkjempere om at USA ville støtte deres opprør med overlegen militærmakt. I august, to uker etter at det colombianske senatet avviste Hay- Herrán-traktaten, reiste Amador til USA for å sikre midler og støtte. Han møtte Bunau-Varilla på Waldorf-Astoria-hotellet i New York 24. September. Amador måtte være overbevist om at planen ville fungere før han ville forplikte seg til den. Det sentrale spørsmålet var om Roosevelt-administrasjonen ville støtte opprøret med militærmakt. [\[81\]](#)

Philippe Bunau-Varilla

I oktober møtte Bunau-Varilla president Roosevelt i Det hvite hus til et møte arrangert av assisterende utenriksminister Francis Loomis. Ingen offisielle opptegnelser ble ført, angående en troverdig benektelse, men Bunau-Varilla skrev senere at han spådde en revolusjon i Panama, som presidenten syntes overrasket over, eller i det minste lot som han var overrasket. Ifølge Roosevelts beretning, gitt off-the-record ti år senere, spurte Bunau-Varilla presidenten direkte om USA ville forhindre landing av colombianske tropper, og la deretter til: "Jeg antar at du ikke kan si." Roosevelt svarte at han ikke kunne.

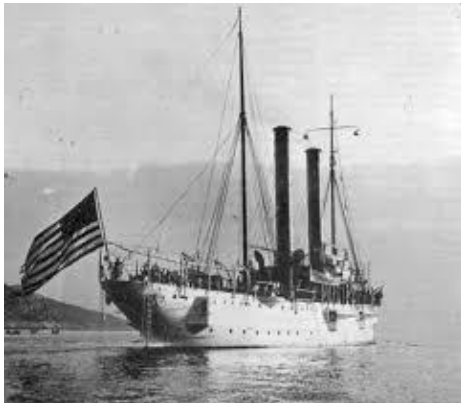
Tre dager senere møtte Bunau-Varilla Amador i New York igjen. Ifølge Ivan Musicant ga han Amador noen revolusjonære saker som inneholdt juntaens militære operasjoner, kabelkoder, en uavhengighetserklæring ... og et nytt flagg designet og sydd av Mme. Bunau-Varilla. For å finansiere opprøret forhandlet han personlig om et lån på \$ 100 000 fra et konsortium av europeiske banker. Amador ville trenge pengene – og mer – for å kjøpe colombianske tjenestemenn, offiserer og soldater, og kanskje kjøpe våpen, selv om det var håpet at det sistnevnte ikke ville være nødvendig. Bunau-Varilla lovet Amador presidentskapet etter revolusjonen. Amador lovet på sin side at Bunau-Varilla skulle utnevnes til minister

Plenipotentiary – en utenriksminister med fulle fullmakter til å handle på vegne av den nye republikken. [\[83\]](#)

Cromwell forlot i mellomtiden prosjektet etter å ha blitt oppdaget av den colombianske ambassaden. Han dro til Frankrike. Bunau-Varilla vendte tilbake til Washington den 15. oktober. Bunau-Varilla uttalte at en revolusjon var like forestående og foreslo for Hay: "Du må ta dine tiltak, hvis du ikke vil bli overrasket." Hay svarte: "Ja, men vi skal ikke bli tatt for å sove. Det er gitt ordre til marinestyrker i Stillehavet om å seile mot stredet. Amerikanske tjenestemenn sov ikke, selvfølgelig. Dagen etter mottok president Roosevelt konfidensielt to amerikanske offiserer, kaptein Chauncy Humphrey og løytnant Grayson Murphy, som nettopp hadde kommet tilbake fra et fire måneder langt militært etterretningsoppdrag. Offiserene rapporterte at de var overbevist "uten tvil om at ... et revolusjonært parti i ferd med å organisere seg med mål å få til en utskilling av staten Panama fra Colombia. I sin skriftlige rapport ga de detaljerte vurderinger av militær logistikk, inkludert de beste stillingene for artilleri for å ha kontroll over Colón og Panama City. [\[84\]](#)

I oktober reiste Bunau-Varilla tilbake til New York for å møte Amador igjen. Han fortalte Amador at opprøret må finne sted 3. november, da amerikanske krigsskip ville ankomme innen den tid for å forhindre en colombiansk respons. Dagen etter gikk Amador om bord på et skip til Colón. Planen falt på plass. Amador og andre konspiratører gjorde raske fremskritt i enten å overtale eller kjøpe nøkkelpersoner. Blant de som skiftet side var den nyutnevnte guvernøren José Domingo de Obaldía, en innfødt panamaner med separatistiske sympatier; Oberst Esteban Huertas, kommandanten for Colombia-bataljonen, som ble lovet en betydelig sum og som også bestakk de fleste av sine offiserer og menn for å bytte side; General Rubén Varón, som gikk med på å snu kanonbåten sin for 35 000 dollar i sølv; Porfirio Meléndez, politisjef i Colón, og oberst James Shaler, generalinspektør for Panama Railroad. Den store frykten

blant opprørerne var at amerikanske krigsskip ville ankomme for sent for å hindre colombianske styrker i å undertrykke opprøret og kanskje henge dem som forrædere. [\[85\]](#)

USS Nashville

Mot slutten av oktober begynte president Roosevelt å mobilisere amerikanske marinestyrker og marinesoldater til et ikke navngitt oppdrag. For å opprettholde hemmeligholdelse beordre marinens kommando amerikanske krigsskip til å fortsette, ikke til Panamastsredet, men til andre destinasjoner innen rimelig avstand. Krysseren *Boston* ble dirigert til San Juan del Sur på sørvestkysten av Nicaragua. Amerikanske aviser rapporterte ankomsten av *Dixie* ved Guantánamo, Cuba og *Nashville* ved Kingston, Jamaica. Den 30. oktober sendte fungerende marineminister Charles Darling et telegram til kommandanten for *Nashville*, John Hubbard: "Fortsett med en gang til Colón Din destinasjon er hemmelig." Andre krigsskip, ni i alt, ble på samme måte beordret til enten Colón eller Panama City, selv om bare ett kom frem før den oppsatte tiden for opprøret. [\[86\]](#)

Nashville gikk inn i havnen i Colón midt på ettermiddagen 2. november. Ved midnatt dampet det colombianske skipet *Cartagena* inn i havnen med 500 tropper under general Juan Tobar. Det var ikke noe sammenstøt, da colombianerne ikke var klar over USAs sanne natur. De colombianske troppene gikk i land neste morgen før kommandør Hubbard mottok et direktiv fra sekretær Darling:

"Hemmelig og konfidensielt Forhindre landing av væpnet personell med fiendtlig hensikt, enten regjeringens eller opprørernes" For amerikanske offiserer som heller ikke var klar over oppdragets sanne natur, var dette en pussig ordre, da roen hersket over Panama. «En forvirret marineoffiser i Panama», skriver Schoonover, «ønsket å vite av hvilken myndighet han skulle holde colombianske tropper fra å lande på colombiansk jord (i fredstid og i fravær av en sivil uorden).» [\[87\]](#)

General Tobar var klar til å ta sine tropper med på toget til Panama City om morgenen den 3. november. Representanter for jernbanen utviklet imidlertid et smart bedrag for å skille Tobar fra sine tropper. Oppmuntret av amerikanske offiserer, foretok Tobar og femten ansatte reisen over stredet, mens hans tropper ble igjen og ventet på et tog som aldri kom. Da Tobar og hans medhjelpere ankom Panama City klokken 11.m., fikk de en hjertelig velkomst av guvernør Obaldía og oberst Huertas, og deretter tatt med rundt i byen for å inspisere festninger og tropper. Plutselig, klokken 17.00.m., arresterte Huertas' menn Tobar som var fullstendig forvirret og lurt. En time senere fortsatte *insurrectos* til Cathedral Plaza og erklærte en uavhengig republikk i Panama. Den eneste volden skjedde da en colombiansk kanonbåtkommandør, som krevde general Tobars løslatelse, beordret beskytning av byen i en halv time, noe som resulterte i en drept sivilist. Et landbatteri returnerte ilden og kanonbåten trakk seg tilbake.

I Colón forble colombianske styrker i mellomtiden ledet av oberst Eliseo Torres i en standoff med en mindre amerikansk styrke støttet av *Nashvilles* enorme våpen i to dager. Ingen skudd ble avfyrt. Situasjonen ble løst da *Dixie* ankom, etter å ha blitt forsinket av mekaniske problemer, noe som gjorde at det ikke lenger var spørsmål om noen kamp for colombianerne. Med frigivelsen og returen av general Tobar og en bestikkelse på \$ 8000 betalt til Torres, dro de colombianske troppene sin vei ombord på en britisk

Royal Mail-dampbåt. I november 1903 ble den amerikanske majoren William Murray Black overlevert et nytt panamansk flagg for å heise over det offentlige torget i Colón midt i ropene til "*Viva la República!*" og "*Vivan los Americanos!*" - Samme dag anerkjente Roosevelt-administrasjonen den nye Republikken Panama. [\[88\]](#)

Ny kanalavtale

Utenriksminister John Hay og Panama-minister Philippe Bunau-Varilla undertegner en kanalavtale, 18. november 1903.

I løpet av de neste to ukene dannet panamanerne en provisorisk regjering ledet av José Augustin Arango og utnevnte Philippe Bunau-Varilla til minister med utvidete fullmakter. Bunau-Varilla og utenriksminister John Hay gikk straks i gang med å hamre ut en kanalavtale. Den foreløpige panamanske regjeringen sendte instruksjoner til franskmennene om at han skulle få forsikringer fra USA om at «Panamas suverenitet» skulle opprettholdes og dens «territoriale integritet», og at han *ikke* skulle inngå en avtale uten å konsultere Dr. Amador og Federico Boyd, som var på vei til Washington. Disse instruksjonene nådde ikke Bunau-Varilla i tide før han og Hay signerte avtalen den 18. Faktisk jobbet utenriksministeren febrilsk gjennom natten for å forberede dokumentet og signere det før hans medsamsvorne kom. Da Amador og Boyd nådde Washington tre timer etter signeringen, presenterte Bunau-Varilla avtalen som en *fait accompli*. – Bunau-

Varilla møtte dem på Union Station, viste dem pakten, og Amador besvimte nesten på togplattformen, forteller historikeren Walter LaFeber. [\[89\]](#)

Hay-Bunau-Varilla-traktaten opprettholdt de samme økonomiske vilkårene som den forrige uratifiserte avtalen med Colombia - \$ 10 millioner pluss årlige betalinger på \$ 250,000 - men den inneholdt bestemmelser som sterkt begrenset panamansk suverenitet. Avtalen ga USA «alle rettigheter, makt og autoritet innenfor [kanal]-sonen», som nå strakte seg ti miles i bredde i stedet for seks, og den gjorde det i «evighet». Artikkel II ga USA rett til å okkupere og kontrollere alle land- og vannveier *utenfor* kanalsonen som anses nødvendige for å bygge og vedlikeholde kanalen. Artikkel VII ga USA makten til å ekspropriere land, bygninger og vannkilder i byene Colón og Panama City, samt myndigheten til å bestemme og håndheve sanitære forskrifter i de to byene. Til slutt tillot traktaten USA retten til militær intervensjon uten samtykke fra den panamanske regjeringen. Ifølge LaFeber, "Disse bestemmelsene gjorde Panama til en potensiell koloni av USA." [\[90\]](#)

Panama kanalsone (klikk for å forstørre)

Den nye panamanske regjeringen protesterte mot «den åpenbare oppgivelsen av suverenitet» i avtalen, men til ingen nytte. Takknemlighet vendte seg raskt til bitterhet mot USA for å ha tvunget sin vilje på Panama. Likevel, uten noe levedyktig alternativ, ratifiserte Panamas nasjonalforsamling traktaten 2. desember 1903. Utenriksminister Hay innrømmet åpent i 1904 at avtalen var «svært fordelaktig for USA, og vi må tilstå, hvordan vi nå ser på det, ikke så fordelaktig for Panama.» [\[91\]](#)

Ved å legge fornærmelse til skade insisterte Washington på at intervensjonsretten skulle skrives inn i Panamas grunnlov, i likhet med Platt-tillegget i den kubanske grunnloven. 15. januar 1904 innkalte Panama til en nasjonal konstitusjonell konvensjon for å etablere grunnreglene for den panamanske regjeringen og velge landets første offisielle president – som ble Amador ved enstemmig samtykke. USAs minister William Buchanan krevde at konvensjonsdelegatene vedtok artikkel 136, som bekreftet USAs rett til å «gripe inn, i alle deler av Panama, for å gjenopprette offentlig fred og konstitusjonell orden». Til tross for kritikk fra panamanske aviser og folk i gatene, godkjente delegatene tiltaket 17-14. [Panama](#) ble dermed USAs andre protektorat, etter Cuba.

Amerikanske handlinger i Panama ble ikke godt mottatt i andre stater i Latin-Amerika. USA hadde opptrådt som en useriøs nasjon i stedet for en politimann av sivilisert orden. «Den meksikanske presidenten Porfirio Díaz og utenriksminister Ignacio Mariscal betraktet den amerikanske regjeringen som en trussel mot uavhengigheten til alle latinamerikanske stater», skriver Schoonover. «USA hadde i det skjulte hjulpet en revolusjonær bevegelse mot en vennlig regjering utelukkende og egoistisk for å oppnå en sikker og gunstig kanalavtale.» [Den](#) nicaraguanske poeten Rubén Darío fanget følelsen til mange latinamerikanere i diktet «To Roosevelt» fra 1903, som erklærte: «Du er USA. Du er den fremtidige inntrengeren/aggressoren.» [\[94\]](#)

President Roosevelt virket ikke opptatt av slik kritikk fra utlandet, men den populære presidenten ønsket ikke at hans rykte skulle bli svekket hjemme. Derfor brukte han, på karakteristisk måte, sin fordelaktige stilling, til å presentere sin sak for det amerikanske folket. Roosevelt hevdet feilaktig at amerikanere hadde vært i fare i Panama, benektet at hans administrasjon hadde noe med opprøret å gjøre, og pakket hele affæren inn i en fortelling om Amerikas antatte sivilisasjonsoppdrag. I desember 1903 uttalte Roosevelt at USA hadde handlet i Panama på vegne av «den siviliserte verden hvis kommersielle rettigheter vi ivaretar og garanterer ved vår handling. Vi har gjort vår plikt overfor andre i handling og ånd, og vi har vist den ytterste overbærenhet når det gjelder å kreve våre egne rettigheter." [\[95\]](#)

Senator George Hoar av Massachusetts

Senator George Hoar, den aldrende republikaneren fra Massachusetts, som hadde ledet kampen mot amerikansk imperiebygging på Filippinene, søkte mer informasjon om USAs engasjement i den panamanske revolusjonen. Med ratifiseringen av Hay-Bunau-Vanilla-traktaten på senatets agenda talte han den 9. desember:

Det vi ønsker å vite er dette: Om vår administrasjon, som på forhånd visste eller ventet at en revolusjon kom, arrangerte sakene slik at

revolusjonen, enten fredelig eller tvangsmessig, skulle få lov til å fortsette uten avbrudd, og bare tok tiltak for å stoppe Republikken Colombia fra å forhindre det Sa vi virkelig til Colombia: "Vi vil ikke tillate dere å forhindre en revolusjon i deres provins Panama ved å flytte deres styrker dit" før revolusjonen brøt ut? [\[96\]](#)

14. desember siterte representant James Beale fra Texas en linje fra presidentens tidligere tale: "Ingen mann er over loven og ingen mann er under den," og bemerket deretter: "Hvor hul og hyklersk disse ordene virker i lys av presidentens åpenbare brudd på loven." Beale utfordret deretter presidentens skildring av hendelser:

Mr. Roosevelt og hans administrasjon var ikke uvitende om hendelsene som foregikk, og de var heller ikke uinteresserte tilskuere til det som skjedde. Det var kjent for de som konspirerte mot Colombia at hvis USA levde opp til sine traktatforpliktelser, ville revolusjonen mislykkes Faktisk har det vært skrevet i pressen at en fremtredende person som var for revolusjonen var så dristig at han besøkte utenriksministeren før revolusjonen skjedde, for å diskutere de kommende hendelser med ham. Det var en åpen hemmelighet i uker og måneder at en revolusjon kom så snart konspiratørene i USA og Frankrike var klare for det, og det ble åpent proklamert at den ville ha moralsk støtte fra administrasjonen. [\[97\]](#)

President Theodore Roosevelt, 1904 (Boston offentlige bibliotek)

Roosevelt svarte på anklagene i en spesialmelding til Kongressen 4. januar 1904. Han avslørte noe av sin administrasjonens kommunikasjon og forberedelser gjort i forhold til det opprøret i

Panama, men hevdet at USA, i stedet for å støtte revolusjonen, bare hadde opprettholdt orden og forhindret blodsutgytelse ved å stoppe hvert colombiansk mottiltak. Han uttalte at «ingen som var knyttet til denne regjeringen hadde noen rolle i å forberede, oppfordre eller oppmuntre til den nylige revolusjonen på Panamastredet.» I tillegg til dette knepet la Roosevelt en forsikring om at målet om å bygge kanalen rettferdiggjorde midlene: "Jeg hevder med trygghet at anerkjennelsen av Republikken Panama var en berettiget handling ut fra interessene til den kollektiv sivilisasjonen." Til slutt vant presidenten i Senatet. Avtalen ble ratifisert med en avstemning på 66-14 den 23. februar 1904.

Protektoratet i Panama

Interne konflikter fortsatte å plage Panama etter uavhengigheten. På slutten av 1904 svirret ryktene om et begynnende liberalt opprør ledet av general Esteban Huertas mot den konservative regjeringen ledet av president Amador. Roosevelt-administrasjonen sendte krigsminister William Howard Taft for å fortelle opprørerne i klare ordelag at USA ikke på noen vilkår ville tillate et opprør. USA var nok en gang på lovens og ordenens side. U.S. Marines forble i Panama fra november 1903 til januar 1914, i antall fra 200 til mer enn 1000 under sivile forstyrrelser, noe som skjedde i 1906, 1908, 1911-1912 og 1915. Amerikanske tropper ble utplassert med det formål å holde orden, men til tider førte deres tilstedeværelse til uro. I juli 1912 førte for eksempel et anti-yankee-opprør i Panama City til at en amerikansk sjømann døde og nitten ble såret.

Arbeidere fra Barbados ankommer Panama, 2.

Et positivt bidrag fra den amerikanske tilstedeværelsen var en felles innsats for å utslette gul feber, malaria og andre store sykdommer ved å installere rene vannforsyninger og kloakksystemer i byene. Dette var avgjørende hvis det massive Panama Canal-prosjektet skulle lykkes, da titusenvise av arbeidere hadde dødd av sykdom i det tidligere franske forsøket. Det meste av byggearbeidet på kanalen ble gjort av svarte arbeidere importert fra de engelsktalende karibiske øyene. For disse *chomboene*, som de ble kalt, opprettet amerikanske tjenestemenn segregerte overnattingssteder, inkludert separate drikkefontener, toalettfasiliteter og offentlige tjenester. [\[99\]](#)

Amerikanske rasemessige fordommer var også tydelige mot panamanere, hvorav de fleste var av blandet rase. Nesten alle jobber av administrativ, profesjonell art og jobber med tilsyn i kanalsonen ble besatt av rundt 5000 amerikanske statsborgere. «Den generelle drivkraften i USAs politikk», ifølge historikeren Lars Schoultz, «var å få panamanerne ut av veien slik at kanalen kunne bygges av amerikansk personell og arbeidere importert fra de karibiske øyene.» I august 1914 gjennomførte det første skipet en fullstendig passasje gjennom kanalen. [\[100\]](#)

Panamakanalen åpner, 15. august 1914

De internasjonale fordelene ved kanalen for reise- og handelsformål fjernet ikke latinamerikanske bekymringer angående "Yankee imperialismen". I 1912 skrev den amerikanske ministeren til Colombia, James Du Bois, innsiktsfullt til utenriksminister Philander Knox at «ved å nekte å tillate Colombia å opprettholde sine suverene rettigheter over et territorium der landet hadde hatt herredømme i åtti år, forsvant vennskapet som hadde vart i nesten et århundre. Forargelsen til hver colombianer og millioner av andre latinamerikanere, ble vekket og er fortsatt mest intenst aktiv Og den skadelige innflytelsen til denne tilstanden gjennomsyrrer opinionen i alle latinamerikanske land. [\[101\]](#)

I et forsøk på å gjenopprett et godt forhold til Colombia og forbedre forholdet til hele Latin-Amerika, signerte utenriksminister William Jennings Bryan en avtale med sin colombianske motpart i april 1914 der han uttrykte «oppriktig beklagelse over at det hadde skjedd noe som hadde avbrutt eller ødelagt forholdet av hjertelig vennskap som så lenge hadde preget de to regjeringene.» Avtalen sørget for en

erstatningsbetaling på \$ 25 millioner til Colombia. Det amerikanske senatet blokkerte imidlertid ratifiseringen etter å ha blitt angrepet av tidligere president Roosevelt som kalte avtalen «et angrep på USAs ære». Syv år senere ble en ny avtale undertegnet og godkjent, igjen med en prislapp på \$ 25 millioner, men denne gangen uten uttrykk for anger fra USAs side. [\[102\]](#)

Harmen mot USA i Panama kokte gjennom årene, og steg regelmessig til overflaten. I begynnelsen av 1930-tallet steg den betydelig, skjerpet av vanskelighetene med den store depresjonen. «Etter hvert som arbeidsledigheten vokste», skriver LaFeber, «forverret raseforholdene seg mellom sonens innbyggere og folket i Colón og hovedstaden.» Alle de tre ledende kandidatene i presidentvalget i 1932 krevde en slutt på Panamas nykoloniale status. Den valgte presidenten, Harmodio Arias, møtte president Franklin Roosevelt i oktober 1933. De to ble enige om at retten til amerikansk intervensjon og andre offensive klausuler i 1903-traktaten skulle sies opp.

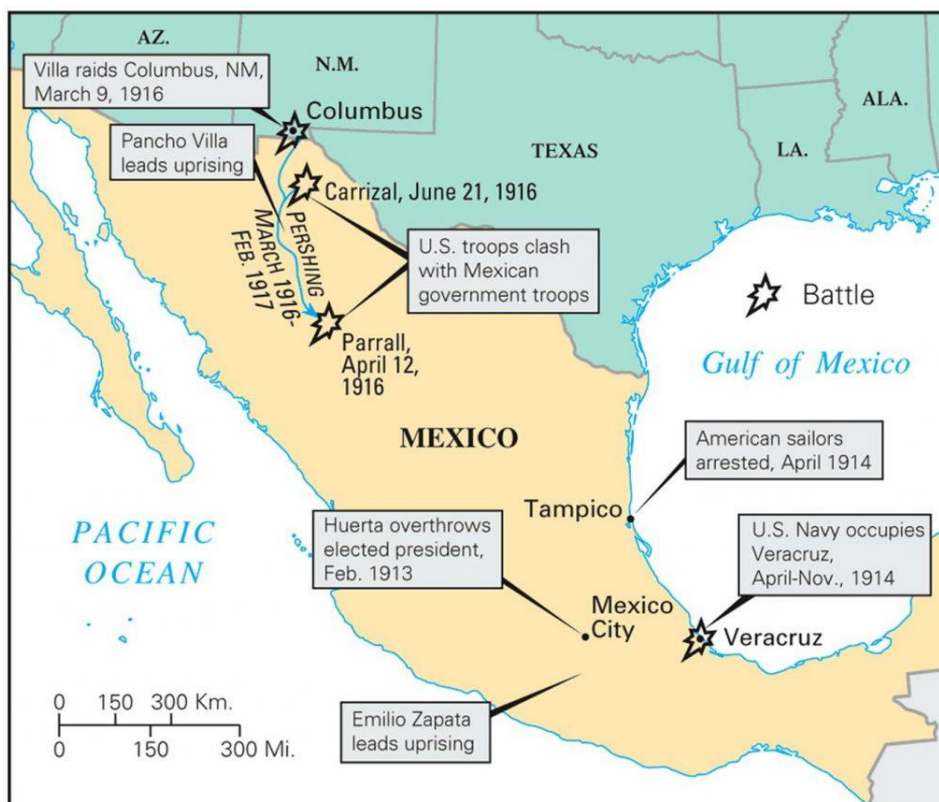
Likevel viste iverksettingen av Roosevelts gode nabopolitikk seg vanskelig i forhold til Panama. Roosevelt ble presset av krigsdepartementet (USA har aldri blitt angrepet av en annen stat og har derfor heller aldri hatt behov for et forsvarsdepartement, USA har drevet krig mot andre land i alle sine år som selvstendig stat bortsett fra 7 år, derfor har USA bare et krigsdepartement. Oversetterens merknad) og innflytelsesrike medlemmer av Kongressen til å beholde Amerikas «rettigheter» i kanalsonen. Presidenten presset likevel på, og bedømte at bedre forhold til Panama ville tjene de større målene for sikkerhet og handel på halvkulen; Etter omfattende forhandlinger ble Derfor Hull-Alfaro-traktaten undertegnet 2. mars 1936. Avtalen krevde en slutt på USAs rett til militært å gripe inn, og den inneholdt andre tiltak for å gi Panama mer kontroll over forretningskontrakter og innvandringspolitikk i kanalsonen. Panamas nasjonalforsamling

ratifiserte umiddelbart avtalen, men det amerikanske senatet holdt igjen – i tre år. I juli 1939 la de til et diplomatisk notat om at USA ville beholde retten til ensidig å gripe inn i Panama i nødssituasjoner. Notatet opphevet effektivt den viktigste bestemmelsen i traktaten. Ifølge LaFeber:

Panamanere ble forbitret over at de hadde mottatt mindre enn det som var blitt lovet i 1936. Deres håp om avtalen ble endelig redusert til troen på at USA i det minste anerkjente deres suverenitet over hele stredet ... Nordamerikanerne antok ganske enkelt at de hadde full kontroll.» [\[103\]](#)

* * *

Korte okkupasjoner og kamper i Mexico

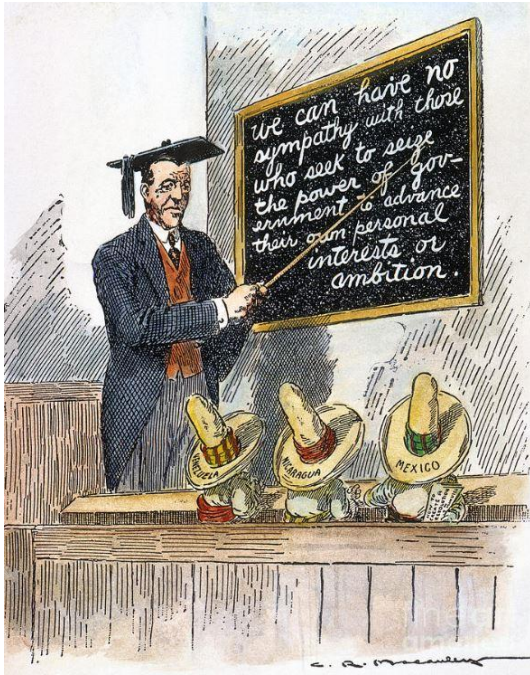
Amerikanske intervensjoner i den meksikanske revolusjonen (klikk for å forstørre)

Den meksikanske revolusjonen som begynte i 1910 forstyrret den praktiske alliansen mellom general Porfirio Díaz, som styrte Mexico

fra 1877 til 1911, og amerikanske investorer, som hadde kjøpt betydelige eiendommer i Mexico - land, gruver, oljebrønner, jernbaner, telegraf- og telefonindustrier og mer. Men diktatorisk og undertrykkende hadde Díaz alltid beskyttet disse amerikanske eiendommene. Etter at han ble styrtet av Francisco Madero i mai 1911, ble USA aktivt involvert i å påvirke utfallet av maktkampen som fulgte.

USAs ambassadør Henry Lane Wilson, som tjenestegjorde under president Taft, mente at Madero ikke klarte å sette pris på «de materielle fordelene som amerikansk etterretning og energi og amerikansk kapital hadde skjenket Mexico». Derfor, da tiden var moden, konspirerte Wilson med general Victoriano Huerta for å kaste ut Madero i februar 1913. ^[104] Huertas menn henrettet deretter Madero.

Da Woodrow Wilson overtok presidentskapet i mars 1913, irettesatte og tilbakekalte han ambassadør Wilson (ingen relasjon) og nektet å anerkjenne Huerta-regjeringen. Presidenten virket oppriktig opprørt over Huertas forbrytelse. Men det overordnede spørsmålet var hvordan den meksikanske regjeringen ville behandle amerikanske investeringer i Mexico. Marineminister Josephus Daniels skrev i dagboken sin etter et regjeringsmøte i april: «Hva vi skal gjøre med Mexico er det store problemet og det ble diskutert i det lange perioder. Den generelle oppfatningen i regjeringen var at hovedårsaken til hele denne situasjonen var en konkurranse mellom engelske og amerikanske oljeselskaper for å se hvilke som ville kontrollere [Mexico]. ^[105] Den britiske regjeringen anerkjente umiddelbart Huerta-regjeringen med hensyn til behovet for meksikansk olje, men var villig til å la USA ta ledelsen.

"Woodrow Wilson, skolelæreren." C. R. Macauley tegneserie siterer en linje fra Wilsons adresse på Aug. 27, 1913 (klikk for å forstørre)

Wilson-administrasjonen utviklet en plan for å fjerne Huerta fra makten ved å levere våpen til Venustiano Carranza, som organiserte et «konstitusjonalistisk» opprør i Nord-Mexico, og for det andre ved å hindre våpen i å nå Huerta. Det sistnevnte ville Us-administrasjonen oppnå ved å blokkere og kanskje okkupere de karibiske havnebyene Veracruz og Tampico. I august 1913 forberedte president Wilson offentligheten for påfølgende amerikanske handlinger ved å erklære at USAs uselviske mål var å sikre «ærlig konstitusjonell regjering» i Mexico. [\[106\]](#)

I april 1914 skjedde noe som ga påskudd for amerikansk militær intervensjon da Huertas tropper arresterte flere amerikanske sjømenn på land i Tampico. Selv om sjømennene raskt ble løslatt, krevde admiral Henry T. Mayo at meksikanske tjenestemenn formelt ba om unnskyldning, straffet den arresterende offiseren og krevde "at du offentlig heiser det amerikanske flagget på en fremtredende posisjon på land og hilser det med 21 kanonskudd." Hans krav ble støttet av president Wilson. Huerta-regjeringen ba om unnskyldning, men avviste 21-kanoners hilsen som «tilsvarte å akseptere en

fremmed stats suverenitet og var fravikelse av nasjonal verdighet og sømmelighet». [\[107\]](#)

I april ankom amerikanske krigsskip Veracruz med 500 amerikanske marinesoldater og 300 amerikanske marinepersonell. Marinesoldatene tok havnen uten motstand, men da de flyttet inn i byen, oppfordret commodore Manuel Azueta kadetter fra Veracruz Naval Academy til å ta opp forsvaret av byen. De fikk selskap av borgere og rundt 50 meksikanske soldater.

Bombardement at Veracruz fra et amerikansk slagskip

Tre amerikanske krigsskip i havnen, *Prairie*, *San Francisco* og *Chester* tok i bruk våpnene sine, bombarderte byen og drepte ukritisk. Til sammen mistet 22 amerikanere og 126 meksikanere livet. Aviser over hele Mexico fordømte den amerikanske invasjonen, og noen oppfordret til hevn mot «Yanquilandias griser». I flere meksikanske byer angrep sinte menneskemengder amerikanske konsulater. [\[108\]](#)

Kommandør José Azueta på bedringens vei, mai 1914

Til tross for president Wilsons støtte, krevde Carranza at amerikanske tropper skulle trekkes tilbake. Wilsons rådgiver oberst Edward House rådet imidlertid presidenten til å «stå fast ... Hvis Mexico forstår at motivene våre var uselviske, bør de ikke protestere mot at vi hjelper til med å justere den uregjerlige husstand. [\[109\]](#) Amerikanske militære styrker fortsatte å okkupere Tampico og Veracruz frem til november 1914, tre måneder etter at Carranza triumferende kom inn i Mexico City.

Revolusjonen var fortsatt ikke over. Francisco (Pancho) Villa ledet et opprør mot Carranza i nord, mens Emiliano Zapata, som krevde omfordeling av land til bønder, presset fra sør. Pancho Villas mål inkluderte amerikanere, tydeligvis fordi den amerikanske regjeringen hadde alliert seg med hans fiende, Carranza. Hans menn drepte seksten amerikanere som arbeidet i Chihuahua, krysset deretter grensen og angrep byen Columbus, New Mexico, den 16. mars 1916.

Pancho Villa (i midten) og følgere

Mot protest fra Carranza beordret Wilson en straffeekspedisjon med 7000 soldater ledet av general John J. Pershing inn i Nord-Mexico for å erobre eller drepe Villa. Villa trakk seg imidlertid tilbake, og amerikanske styrker kolliderte i stedet med Carranzas tropper i byen Carrizal 21. juni. Det amerikanske kavaleriet mistet 50 menn og 24 ble tatt til fange, mens meksikanske styrker mistet 27. *New York Times* rapporterte feilaktig slaget som et meksikansk bakhold. [\[110\]](#)

I Washington anklaget senator La Follette i mellomtiden at amerikanske investeringer ledet USA inn i en full krig med Mexico. I en uttømmende syv timers tale i juli 1916 ga han en detaljert liste over private investeringer i meksikanske jernbaner, gruver, smelteverk, tømmerland, fabrikker, olje, gummi og nasjonale obligasjoner. «Amerikanske kapitalister,» anklaget han, «prøver desperat å få flagget til å følge sine investeringer. De som eier Mexico, er de som vil ha krig.» [William](#) Randolph Hearst, som eide 800 000 dekar land i den nordlige meksikanske delstaten Chihuahua, var blant dem som krevde at president Wilson forfulgte og fanget Pancho Villa. Men de som ropte høyest på krig var nasjonalistene som krevde hevn eller forsøkte å utvide det amerikanske hegemoniet i regionen. «Den republikanske senatoren Henry Cabot Lodge fra Massachusetts,» bemerket George Herring, «foretrakk fullskala krig,

militær okkupasjon av Mexico, og til og med opprettelse av et protektorat.» [\[112\]](#)

President Venustiano Carranza

Fredsforkjempere og progressive trakk i motsatt retning, og forsøkte å roe ned nasjonal krigsfeber. Ifølge historikeren John Whitehill Chambers fikk den amerikanske unionen mot militarisme (AUAM) «en førstehåndsberetning om Carrizal-kampen fra en amerikansk offiser som viste at det amerikanske kavaleriet, ikke de meksikanske troppene, hadde satt i gang kampene ... Oppmuntret av denne nye informasjonen og av en flom av antikrigs-telegrammer, reverserte Wilson sin første beslutning og arbeidet for å unngå en stor konflikt, det samme gjorde Venustiano Carranza, den meksikanske statssjefen. [\[113\]](#) I februar 1917, da de så at mulighet for krig mot Tyskland som truet i tiden som kom, trakk Wilson-administrasjonen general Pershings styrker ut av Mexico.

Forholdet mellom USA og Mexico forble anspent i ytterligere ti år. Amerikanske investorer ble fornærmet over at den meksikanske grunnloven i 1917 slo fast at alle land- og undergrunnsressurser var den meksikanske nasjonens eiendom, og tillot ekspropriasjon av utenlandske eiendommer. I desember 1919 begynte Senator Lodge, leder av Senatets utenrikskomité, å diskutere muligheten for å gjøre

Mexico til et protektorat av USA, lik Cuba. [\[114\]](#) I stedet utarbeidet amerikanske og meksikanske diplomater en avtale i 1923 som vurderte utenlandske (USA) landeiendommer før 1917, og det så ut til å avslutte krisen. I 1924 erklærte imidlertid en ny meksikansk administrasjon avtalen ugyldig og begynte å ekspropriere amerikanske eiendommer.

Dorothy Detzer

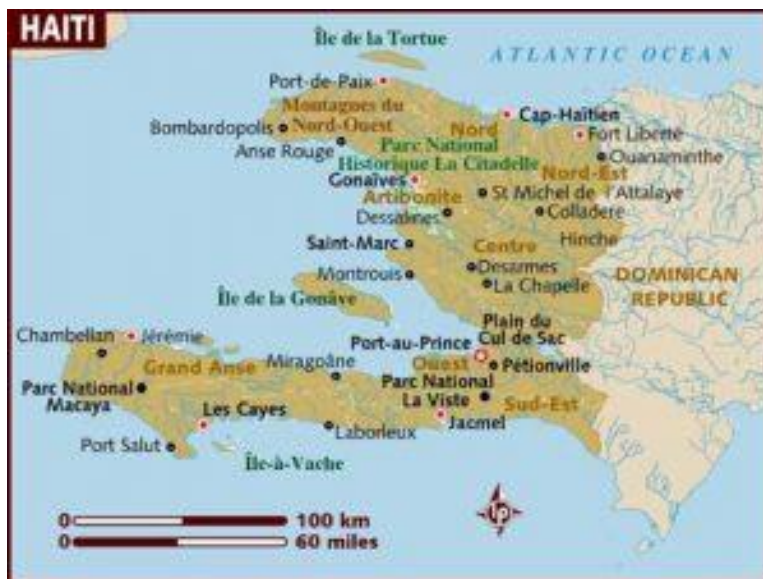
Snakk om krig vekket folk, og fredsorganisasjoner samlet nok en gang sine tilhengere for å fremme en fremforhandlet løsning. I januar 1927 dannet representanter fra et dusin ikke-statlige organisasjoner Komiteen for fred med Latin-Amerika (CPLA). Med støtte fra National Council for the Prevention of War og Women's International League for Peace and Freedom startet CPLA en landsomfattende brevskrivings- og lobbykampanje. Kampanjen fikk støtte fra vanlige religiøse, arbeider-, borgerlige og kvinnegrupper, en rekke avisredaksjonsstyrer og noen medlemmer av Kongressen, men Coolidge-administrasjonen lot seg i utgangspunktet ikke rokke. Det amerikanske krigsdepartementet kunngjorde planer om å holde en militær demonstrasjon i mai langs den amerikansk-meksikanske grensen.

Kampanjen for freden med Mexico seiret til slutt, da mange amerikanere var lite innstilt på krig på den tiden. Minnet om den store krigen var fortsatt friskt; ideen om å kjempe en krig for å

beskytte amerikanske oljeinteresser var ikke tiltalende; og USA ville sikkert bli fordømt av sine latinamerikanske naboer. Dorothy Detzer, sekretær for Women's International League for Peace and Freedom, spilte en nøkkelrolle i å omdanne offentlig angst til politisk press for å unngå krig. President Coolidge myknet opp sin holdning og sa 25. april 1927. I september utnevnte han veterandiplomaten Dwight Morrow som ambassadør til Mexico. Morrow utarbeidet en avtale som løste problemet på vilkår som generelt er gunstige for amerikanske oljeselskaper. [\[115\]](#) Morrow-Calles-avtalen vurderte utenlandske titler til olje-land før 1917 og tillot leieavtaler opp til 50 år på olje-land oppnådd etter 1917.

* * *

Lange okkupasjoner og geriljakriger i Haiti og Den dominikanske republikk

Haiti okkuperer den vestlige halvdelen av øya Hispaniola

Den 19 år lange militære okkupasjonen til USA av Haiti begynte 28. juli 1915, da 330 amerikanske marinesoldater og gaster gikk i land fra USS *Washington* i Port-au-Prince. Det offisielle oppdraget deres var å gjenopprette orden. Dagen før hadde president Guillaume Sam, etter mindre enn fem år i embetet, blitt myrdet på gaten, bokstavelig

talt revet i filler av en rasende mobb etter at Sams håndlangere hadde henrettet 167 politiske fanger med kaldt blod, mange av dem fra elitefamilier. Aviser rapporterte at to amerikanske soldater ble drept av haitiske snikskyttere, men påfølgende militære rapporter avslørte at de ved et uhell hadde blitt skutt av sine egne nervøse kamerater om natten.

Det er helt klart at det var det mye uro i Haiti, men dette var neppe noe nytt. «Fra 1888 til 1915 var det ingen haitisk president som satt i en fullstendig syvårsperiode», skriver historikeren Hans Schmidt, og «ti ble enten drept eller styrtet, syv av dem i den kaotiske perioden etter 1911. Det viktigste bytte for de vellykkede revolusjonære var kontroll over tollkontorene, som utgjorde alle statens inntekter. Amerikanske krigsskip besøkte haitiske havner for å «beskytte amerikanske liv og eiendom» i 1857, 1859, 1868, 1869, 1876, 1888 og 1892; og elleve ganger til mellom 1901 og 1914. [\[116\]](#)

Friluftsmarkedet i Haiti, 1910

Krigsskipene ble ikke lenge da det var få amerikanske statsborgere i landet og liten amerikansk eiendom å beskytte. I 1913 utgjorde amerikanske investeringer i Haiti bare 4 millioner dollar, sammenlignet med 800 millioner dollar i Mexico og 220 millioner

dollar på Cuba. De fire millionene utgjorde mindre enn halvparten av en prosent av de totale amerikanske investeringene i Latin-Amerika.

[117]

Amerikanske investeringer var hovedsakelig i National Railway of Haiti, Haitian American Sugar Company, og spesielt *Banque Nationale de la République*, landets ledende kommersielle bank som også fungerte som statskasse. En gammel haitisk lov forbød utenlandsk eierskap til land, men National Railway, som ble kjøpt av den amerikanske investoren James P. MacDonald i 1910, fikk eksklusiv kontroll over en tolv kilometer bred jordstripe på hver side av jernbanelinjen, fra den haitiske regjeringen, noe som resulterte i at mange småbønder ble drevet bort. Raseriet til de bortviste var en årsak til uroen og regimeendringene som plaget Haiti fra 1911 til 1915. [118]

Gitt den begrensede mengden amerikanske investeringer i Haiti og uroen i gatene like før intervensjonen, kunne man med rimelighet konkludere med at etablering av politisk orden var det viktigste amerikanske målet. Men en dypere undersøkelse av utviklingen fører til en mer nyansert konklusjon: Politisk stabilitet var ikke hovedmotivet, men snarere et tredjerangs motiv etter økonomiske og geopolitiske mål.

U.S. Marines i Port-au-Prince, 1915

Den amerikanske intervensjonen i juli 1915 var faktisk planlagt måneder i forveien. I november 1914 utarbeidet marinedepartementet en detaljert "Plan for landing og okkupasjon av byen Port-au-Prince" som skisserte tiltak som var nødvendige for å ta kontroll over landet; og fremsatte også den offisielle offentlige begrunnelsen: "utelukkende for etablering av lov og orden." [\[119\]](#) Denne begrunnelsen var tilstrekkelig for den umiddelbare intervensjonen, som president Wilson beordret uten å konsultere Kongressen; men i løpet av få dager leitet utenriksminister Robert Lansing etter en annen begrunnelse som ville rettferdiggjøre at en kunne *holde* troppene i Haiti. Den 3. august skrev han til president Woodrow Wilson:

Vi har ingen unnskyldning for represalier slik som vi hadde i Vera Cruz [Mexico], for å overta styringen av byen og administrere kontorene. Jeg ser bare er en grunn som kan gis for å gjøre det, og det er den humane plikten til å ta inn midler for å lindre hungersnøden. Hvis våre marinemyndigheter skulle overta innkrevingen av toll på import og eksport, kan disse bli brukt på fordi det er svært viktig for å hjelpe de sultende menneskene. [\[120\]](#)

Et sentralt økonomisk mål ble avslørt i Lansings brev: «Våre marinemyndigheter bør overta innkrevingen av toll på import og eksport.» USA hadde overtatt Den dominikanske republikkens tollstasjoner i 1907, Honduras sine i 1909 og Nicaraguas i 1911. Haiti var nestemann i køen. Gjennom slik kontroll kunne USA erstatte europeiske kreditorer med amerikanske i *Banque Nationale* og også styre den haitiske regjeringens økonomi. Kontroll over sistnevnte ville i sin tur gi USA innflytelse til å overtale den haitiske nasjonale lovgivende forsamling til å oppheve det konstitusjonelle forbudet mot utenlandsk landeierskap, og dermed åpne veien for amerikanske investeringer og økonomisk inntrengning. Det økonomiske målet var som sådan ikke å beskytte eksisterende utenlandske eiendeler i landet, som ikke var i fare, men å forberede veien for fremtiden; eller

for å omskrive Woodrow Wilson i 1907, for å slå inn dører stengt for amerikanske investorer "selv om uvillige suverene nasjoner blir rasende i prosessen."

Utenriksminister Robert Lansing

Utenriksminister Lansing forklarte saken mer delikat. «Haiti bør sette pris på,» skrev han i 1915, «at midler til økonomisk og industriell utvikling ikke kan komme innenfra og at utenlandsk kapital må søkes og sikres, og dette kan ikke forventes med mindre det er rimelig forsikring mot interne uenigheter.» [\[120\]](#) At den haitiske lovgivningen hindret denne veien, som angivelig skulle lede til økonomisk fremgang, førte til amerikansk militær intervensjon. Ifølge Schmidt:

Da det ble klart at haitianerne ikke ville gå med på en fremforhandlet overtakelse av tollinnkrevingen og at militærmakt var nødvendig for å oppnå amerikanske mål, var den eneste manglende detaljen i de militære invasjonsplanene en passende haitisk revolusjon som ville rettferdiggjøre USAs intervensjon med det vanlige påskuddet om å beskytte amerikanske liv og eiendom. Faktisk var det ingen oversikt over at noe amerikansk liv hadde gått tapt eller at noen eiendom var blitt ødelagt før intervensjonen. [\[122\]](#)

En begynte å slå inn dører i 1909, med omorganiseringen av *Banque Nationale*. Fransk kapital ble erstattet med en majoritet av amerikansk kapital fra National City Bank of New York City. Roger L. Farnham ble visepresident i begge banker så vel som president for

National Railway of Haiti i 1913. Farnham drev lobbyvirksomhet overfor den haitiske lovgivende forsamling for å gi *Banque Nationale* (kontrollert av New York bank) rett til tollinnkreving, men lovgivningen hindret det gjentatte ganger. Innsaten mislyktes, ifølge Schmidt, «fordi ingen haitisk regjering, uansett hvor desperat dens økonomiske eller politiske situasjon, hadde råd til å overgi nasjonal suverenitet.» I 1914 tok Farnham og *Banque Nationale* tjenestemenn «et avgjørende skritt mot å kvele den haitiske regjeringens økonomi» ved å holde tilbake fordelingen av statens inntekter til slutten av året i stedet for på månedlig basis, og dermed overlate regjeringen uten midler til driftskostnader. Den haitiske regjeringen overlevde krisen ved å ta opp lån med høy rente fra europeiske regjeringer, som Farnham uten hell forsøkte å blokkere.

[\[123\]](#)

Både Taft- og Wilson-administrasjonene støttet Farnham og *Banque Nationale* i deres tvister med den haitiske regjeringen. Da Farnham i desember 1914 ble bekymret for at den haitiske regjeringen ville bruke *Banque Nationales* reserver til å betale for sine driftskostnader i kjølvannet av hans «økonomiske kvelning»-strategi, sendte Wilson-administrasjonen USS *Machias* og en avdeling marinesoldater for å fjerne gull verdt \$ 500 000 som tilhørte den haitiske regjeringen fra hvelvene i *Banque Nationale* for transport til National City Bank of New York. [\[124\]](#) Fjerningen av Haitis midler, skriver historikeren Laurent DuBois, «kan bare beskrives som et internasjonalt væpnet ran Raidet var kulminasjonen av en prosess

som i løpet av de foregående årene hadde ført til amerikanerne hadde overtatt en solid ledelse av Haitis nasjonalbank.» [\[125\]](#)

Geopolitiske bekymringer dreide seg om det lille tyske samfunnet på Haiti som med hell hadde utviklet kommersielle virksomheter og blitt integrert i det større haitiske samfunnet, delvis gjennom ekteskap med blandet rase. Et internt memorandum fra utenriksdepartementet i USA fra 13. mai 1914 advarte mot at tyskerne søkte «nesten full kontroll over øyas økonomiske og kommersielle anliggender»; planla å bygge en kullstasjon for skip på Môle-Saint-Nicolas under dekke av en generell kommersiell virksomhet; og prøvde å kjøpe Den nasjonale jernbanen. [\[126\]](#) Da den store krigen brøt ut i august 1914, ble disse ryktene (om intensjoner og angivelige planer) tatt på alvor, til tross for mangel på bevis, da selve muligheten *for* at tyskere på Haiti kunne true amerikanske interesser var tilstrekkelig til å betrakte den tyske tilstedeværelsen som en trussel. Farnham blåste opp ryktene om mulige trusler for å presse USA til å intervenere.

Utsikt over Port-au-Prince med amerikansk marineflåte i havnen, 1917

I planleggingen av intervensjonen i juli 1915 tok amerikanske tjenestemenn liten hensyn til haitisk nasjonal suverenitet, rettigheter og følelser, inkludert rasemessige følelser. Den franske

utenriksministeren i Port-au-Prince rapporterte til sin regjering i april 1915 at «for haitianerne er amerikanerne de hvite, og blant de hvite har de den mest fornærmende forakten for svarte». [\[127\]](#)

Haitiske oppfatninger av hvite amerikanere var ikke feile. Assisterende utenriksminister William Phillips skrev for det første i et internt memorandum i august 1914: "Fakta peker alle på at et dårligere folk ikke klarer å opprettholde graden av sivilisasjon som franskmennene etterlot dem, eller å utvikle noen evne til selvstyre som gir dem internasjonal respekt og tillit." At Haiti var den nest eldste demokratiske republikken på den vestlige halvkule, gikk ikke inn i Phillips' syn; heller ikke det faktum at Haiti var den første til å forby slaveri. Utenriksminister Robert Lansing, utnevnt i juni 1915, fant den svarte rasen så umulig å redde fra synd at det vil garantere at det amerikanske sivilisasjonsoppdraget på Haiti ikke vil lykkes:

Erfaringene fra Liberia og Haiti viser at den afrikanske rasen er blottet for enhver kapasitet for politisk organisering og mangler evne til å regjere. Det er utvilsomt en iboende tendens i dem til å gå tilbake til villskap og å kaste til side sivilisasjonens lenker som er irriterer deres fysiske natur. Selvfølgelig er det unntak fra denne rasemessige svakheten, men det gjelder massen i dette landet, som vi vet av erfaring. Det er det som gjør negerproblemet praktisk talt uløselig. [\[128\]](#)

Om rasisme var en årsak eller ikke til den amerikanske intervensjonen på Haiti, så var det i alle fall en medvirkende faktor, og det undergravde absolutt innsatsen for å få det haitiske folkets aksept for den amerikanske okkupasjonen. Rasismen blomstret i USA på den tiden, med gjenopplivingen av Ku Klux Klan i 1915, re-segregeringen av utøvende kontorer under president Wilson (en innfødt født Virginian), og utenomrettslig lynsjing i Sør som den føderale regjeringen ikke gjorde noe for å stoppe.

U.S. Marines og haitisk guide på jakt etter Cacos, ca. 1919 (U.S. National Archives)

Hvordan skulle politisk stabilitet etableres i en nasjon som var så utsatt for lidelser og opprør? Admiral William B. Caperton, kommandanten, bestemte seg for at nøkkelen lå i å ødelegge kraften i Cacos. Cacos var deltids geriljasoldater som fulgte forskjellige lokale sterke menn og hadde vært medvirkende til å tvinge frem endringer i regjeringsledelsen de siste femti årene, ofte gjennom revolusjoner. Den 2. august, bare fem dager etter landingen, telegraferte Caperton, sekretær i marinen til Josephus Daniels: "Cacos fryktes av alle haitianere og kontrollerer praktisk talt politikken. Omtrent femten hundre Cacos er nå i Port-au-Prince.... Stabil regjering ikke mulig i Haiti før Cacos er oppløst og makten brutt. En slik handling er nå avgjørende [i] Port-au-Prince hvis USA ønsker å forhandle frem en avtale om økonomisk kontroll [av] Haiti.»

[\[129\]](#)

Historikeren Mary A. Renda vurderer det slik at admiralen hadde rett i sin vurdering av Cacos innflytelse på haitisk politikk, men feil i når han trodde at Cacos var fryktet av alle haitianere. «På det tidlige stadiet av okkupasjonen», skriver hun, «var admiralens etterretning i

stor grad begrenset til visse elitekilder i Port-au-Prince. At noen urbane eliter fryktet at Cacos var uten tvil rett, men Capertons tilskrivelse av denne frykten til 'alle haitianere' var ren fiksjon.» Mange bønder på landsbygda så på Cacos' «revolusjonære aktivitet som en effektiv hindring mot den nasjonale regjeringens utskeielser», en slags maktbalanse. USA overtok ikke bare den nasjonale regjeringen på Haiti, men forsøkte også å sentralisere dens funksjoner, frata lokalsamfunn autoritet og midler. «Med fremveksten av okkupasjonen», skriver Renda, «var Cacos' opprør nå rettet mot den nye sentralmakten i Haiti, de amerikanske marinesoldatene og deres klientregjering.» [\[130\]](#)

Den amerikanske okkupasjonen av Haiti

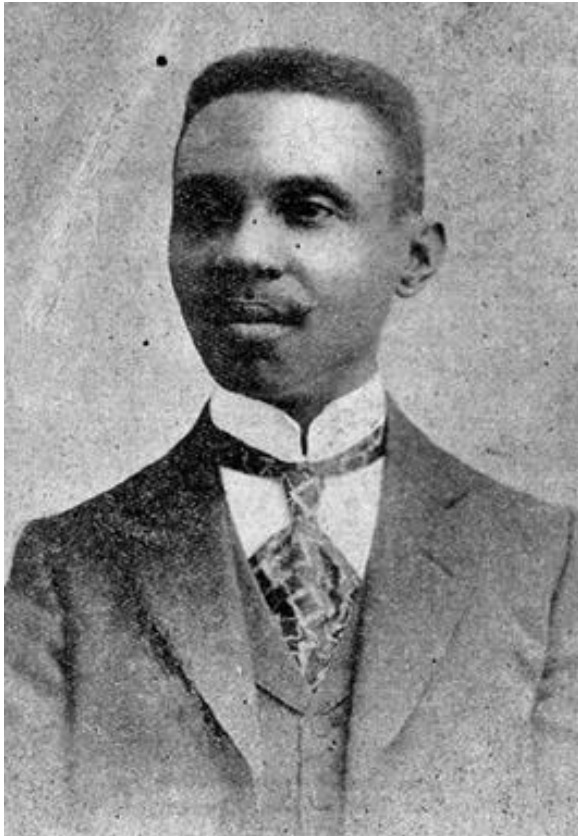
Selv om haitianerne ikke bød opp med noen motstand mot den første landingen av amerikanske troppene i Port-au-Prince, så vokste bitterhet og motstanden jo lenger soldatene forble, og ettersom påla portforbud om natten og ga andre ordrer som tok fra folk rettigheter. Amerikanske soldater på patrulje måtte marsjere ned midt i gatene for å unngå å bli dusjet med husholdningsavfall droppet fra andre etasjes vinduer. Amerikanske myndigheter vant en viss grad av respekt ved å tilby tjenestene til marineleger til de syke og ved å bidra til å lindre den akutte matmangelen i byene. Noen haitianere, spesielt eliter, satte også pris på sikkerheten som ble gitt av tilstedeværelsen av amerikanske soldater. Men aksepten ble tynn da amerikanske tropper fortsatte å okkupere alle større byer, overta tollkontorer, administrere lokale myndigheter, overta makt over kysthandelen, og mest fornærmende – overta den haitiske nasjonale regjeringen.

Admiral William B. Caperton

Admiral Caperton beveget seg raskt for å kontrollere landets politiske maskineri. Han valgte Philippe Sudre Dartiguenave, president i det haitiske senatet, til å «lede» landet og sørget for hans «valg» av den haitiske lovgivende forsamling 12. august.

Marineminister Daniels uttalte senere at Dartiguenave «utvilsomt ikke var valget til massen av det haitiske folket, men bare de som følte at intervensjon fra Amerika var avgjørende.» Den nye haitiske presidenten lovet på sin side «å gjøre alt USA ønsker», ifølge en amerikansk offiser. Dartiguenave gikk med på å gi USA ønsket rett til tollinnkreving og økonomisk kontroll over statens budsjett. For å beskytte Dartiguenave mot rivaler og opprørere, ga Caperton ham en konstant militær vakt. [\[131\]](#)

Nasjonalist leder George Sylvan

Mindre enn tre uker inn i okkupasjonen bemerket admiral Caperton den voksende harme blant befolkningen i et telegram til sekretær Daniels og president Wilson 16. august. Fiendtlighet eksisterer nå i Haiti og har eksistert i en årrekke mot en slik handling. Alvorlige fiendtlige kontakter har bare blitt unngått av rask inngripen og raske militære tiltak som har gitt amerikansk kontroll før motstanden har hatt tid til å organisere seg.» Den 3. september erklærte Caperton unntakstilstand, og lot dermed USA arrestere påståtte «bråkmakere» og fremstille dem for amerikanske militære domstoler. Den samme bestemmelsen sensurerte haitiske aviser: "Publiseringen av falsk eller oppildnende propaganda mot regjeringen i USA eller regjeringen på Haiti, eller ... [enhver] sak som har en tendens til å forstyrre den offentlige freden, vil bli behandlet av de militære domstolene.» [Advokat](#) George Sylvan, utdannet i Paris, grunnla to nasjonalistiske tidsskrifter, *La Patrie* og, i 1922, *l'Union Patriotique*, som konsekvent motsatte seg okkupasjonen og de ble ofte sensurert.

For å sette et stempel på lovligheten på den militære okkupasjonen, besluttet Wilson-administrasjonen at en formell avtale skulle undertegnes mellom de to nasjonene. Den foreslåtte avtalen ga USA kontroll over haitiske tollkontorer, økonomi, regjering og offentlige arbeider de neste tjue årene, og opprettet et konstabelkorps (politistyrke) kjent som *Gendarmerie d'Haiti*. Det haitiske senatet ble presset til å ratifisere avtalen i november 1915. Senatet i USA gjorde det i februar 1916. *Gendarmerie* ble formelt etablert og finansiert i desember 1915. Kort sagt ble det en 2400-manns styrke av haitiske rekrutter ledet av 100 hvite amerikanske offiserer.

Amerikansk militæroffiser inspiserer den haitiske *gendarmerien*

Wilson-administrasjonen hadde enda en juridisk erobring å gjøre – de måtte få slutt på den paragrafen i den haitiske grunnloven som sa utlendinger ikke kunne eie land i Haiti. Haiti hadde omskrevet grunnloven seksten ganger tidligere, og hver gang hadde den forbudt utenlandsk grunneierskap. Følelsene gikk dypt på dette spørsmålet, da kontroll over land var synonymt med personlig uavhengighet for Haitis bondebønder, og med nasjonal uavhengighet for Haitis ledere. Av slike grunner nektet den haitiske nasjonalforsamlingen å vedta en amerikansk-utarbeidet grunnlov som tillot utenlandsk eierskap da den ble presentert våren 1917.

Amerikanske myndigheter svarte med å utstede et dekret undertegnet av president Dartiguenave som oppløste nasjonalforsamlingen. Den haitiske lovgivende forsamling møttes ikke igjen før i 1929. Motsetningen til president Wilsons uttalte demokratiske prinsipper var nå fullført, da amerikanske myndigheter ganske enkelt kvittet seg med demokratiske prosedyrer som sto i veien for deres økonomiske mål. Utenriksminister Lansing beskyldte videre oppløsningen av demokratisk styring på haitianerne selv, og skrev til president Wilson 23. juni 1917. For å få godkjenning av den amerikanskutkastede grunnloven, sørget amerikanske okkupasjonsmyndigheter for at en offentlig folkeavstemming skulle holdes i juni 1918. De ønskede resultatene ble oppnådd gjennom trusler, bedrag og svindel; ifølge offisielle poster, 98,225 stemmer i favør og 768 stemmer imot. [\[134\]](#)

Fjerningen av den barrieren som hindret utenlandsk landeierskap ble begrunnet i Washington under dekke av den kapitalistiske utviklingsteorien, uttrykt av en tjenestemann i utenriksdepartementet i 1927:

Det var åpenbart at hvis vår okkupasjon skulle være gunstig for Haiti og videre for landets fremgang, var det nødvendig at utenlandsk kapital skulle komme til Haiti for å etablere nye næringer og stimulere landbruksproduksjonen i landet. Amerikanere kunne knapt forventes å sette pengene sine i plantasjer og store landbruksbedrifter på Haiti hvis de ikke selv kunne eie landet som pengene deres skulle brukes på. Den amerikanske regjeringen hevdet at dette var grunnen til at bestemmelsen som forbød utlendingers eierskap til land, ble tatt ut av den nye grunnloven på Haiti i 1918. [\[135\]](#)

Amerikanske okkupasjonsmyndigheter konfiskerte også tyske eiendommer og stengte ned tyske virksomheter i krigsårene, og eliminerte dermed rivaler til amerikanske bedrifter. Amerikanske sukkerinvesteringer økte fra \$ 7 millioner i 1919 til \$ 8,7 millioner i

1929, og Haitian American Sugar Corporation kjøpte 11,000 dekar nær Port-au-Prince; men andre virksomheter, som bomulls- og ananasplantasjer, fikk de ikke til å blomstre, og få fabrikker ble startet. "Investeringsklimaet" var fortsatt ikke helt riktig. Samtidig som de fremmet økonomisk utvikling, avviste amerikanske myndigheter også noen bedriftsforslag som gikk for langt i å kreve innrømmelser fra Haiti. I 1923 avviste for eksempel utenriksdepartementet et forslag fra Sinclair Oil Company om enerett til petroleumsleting. [\[136\]](#)

Et av de amerikanske sivilisasjonsoppdragene som gikk galt i Haiti var et veibyggingsprosjekt som begynte i august 1916. De dårlige veiene i landlige områder var et problem for amerikansk kontroll over landsbygda. For å få nok arbeidsfolk til dette prosjektet gjenopplivet amerikanske myndigheter en haitisk lov fra 1864 som krevde arbeidskraft på lokale veier i stedet for en veiskatt. Ifølge det som er kjent som corvée- eller pliktarbeid-systemet, skulle de utkalte mennene betales, få mat og bare jobbe i nærheten av sine hjem, men amerikanske marineoffiserer, som hadde ansvaret, ignorerte ofte disse bestemmelsene. Den franske konsul René Delage kommenterte overgrepene:

Ut fra ønsket om å få bygget veier raskt, stoppet amerikanerne folk bønder som jobbet på jorden eller var på vei til markedet, tjenere, osv., og fikk dem til å arbeide ... ikke rundt landsbyen deres, men der som de nye myndighetene ønsket, låste dem om natten inn i innhegninger bevoktet av gendarmer [haitiske nasjonale vakter under kommando av amerikanske offiserer], matet dem dårlig og tvang dem til å jobbe utover sine evner. Mange som hadde gitt det nødvendige antall dager, opplevde at de nedskrevne garantiene ble revet og de ble tvunget til å begynne på nytt. Mange bønder flyktet til fjellene og sluttet seg til cacos for å unngå dette tvangsarbeidet.

[\[137\]](#)

Ifølge Laurent DuBois: «I 1917 protesterte et haitisk bystyre mot bruk av lokale innbyggere, men marinesoldatene arresterte ordføreren og tvang ham, under væpnet vakt, til å samle arbeiderne. Etter å ha blitt løslatt reiste ordføreren til Port-au-Prince for å klage på marinesoldatenes handlinger, men til ingen nytte. En senere undersøkelse utført av oberstløytnant Richard C. Hooker rapporterte at corvée-systemet bidro til et amerikansk «terrorregime» på landsbygda. Det ble offisielt avskaffet i august 1918.

Skildring av slaget ved Fort Rivière (U.S. Marine Corps Art Collection)

Det voldelige korvéesystemet var en av grunnene til at opprøret brøt ut i det fjellrike nord, der revolusjoner ledet av Cacos tradisjonelt ble startet. En annen grunn var det amerikanske forsøket på å sentralisere regjeringsfunksjoner i Port-au-Prince til skade for lokalsamfunn og ledere. En tredje, og den viktigste, var at American Marines gikk inn på landsbygda med riflene klare til skudd, på jakt etter Cacos.

Amerikanske myndigheter forsøkte i utgangspunktet å avverge opprør ved å betale penger for innleverte våpen og til en viss grad for å bestikke Cacos-ledere. Da denne strategien mislyktes, bestemte admiral Caperton at opprørerne trengte en "alvorlig leksjon" og beordret marinesoldater til å begynne "søk og drepe"

oppdrag. Det største slaget fant sted ved Fort Rivière, et gammelt murverk bygget på toppen av den bratte Montagne Noire, i november 1915. Det ble holdt av over 200 Cacos bevæpnet med rifler, macheter, sverd og kniver. Us Marine Captain Smedley Butler ledet tre 24-manns selskaper i et overraskende angrep som drepte 51 opprørere, mens bare en marinesoldat ble såret.

Kaptein Smedley Butler

I et annet tilfelle husket kaptein Butler at marinesoldatene ble fanget i et nattangrep. Dagen etter, beretter Butler, "Marinesoldatene gikk amok etter sin fryktelige natt og jaktet på Cacos som griser," og drepte rundt 75 av dem. Ingen fanger ble tatt. Blant Butlers soldater ble bare én mann såret. Ved tilbakekomsten roste feltkommandør oberst Eli K. Cole Butlers opptreden og sa: "Den eneste måten å gjøre jobben på er ved en systematisk opprydding av stedet." [\[139\]](#)

Marines mistenkte sivil støtte til geriljaen i alle samfunn og hadde ingen kunnskap om språket (kreolsk eller fransk), og terroriserte haitiske bygdesamfunn ved den minste provokasjon. Kaptein Chandler Campbell registrerte i sin firmalogg høsten 1915: "Gjennom kvinnene deres har jeg prøvd å kommunisere til Cacos det faktum at hvis et enkelt skudd i fremtiden blir avfyrt av dem, eller hvis de ... skape forstyrrelser, vi ville komme tilbake og brenne alle husene deres og fullstendig ødelegge avlingene deres. Andre oppføringer i

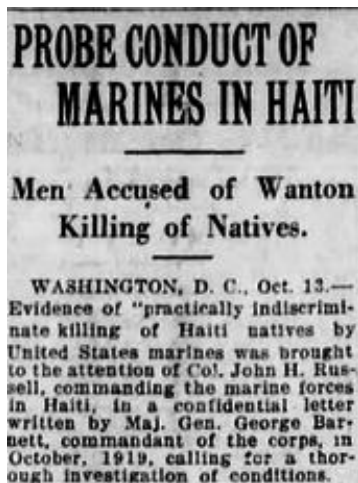
loggen bekrefter at disse taktikkene ble brukt gjentatte ganger. Ifølge Mary A. Renda: «I begynnelsen av november hadde marinepatruljer brent ned landsbyer gjennom områdene der Cacos opererte; marinesoldater hadde drept mengder av Cacos og såret mange flere. [\[140\]](#) «Proessen med stillehavsregionen», skriver historikeren Arthur S. Link, «som hadde begynt så enkelt, ble nesten en utryddelseskrig.» [\[141\]](#)

Bilde av Charlemagne Peraltes lik

Mesteparten av kampene fant sted i 1919 og 1920. Caco-lederen Charlemagne Peralte hevdet å ha 30.000 til 40.000 følgere og lovet å drive amerikanerne ut i havet. Våpnene hans var imidlertid primitive – macheter, kniver, noen få pistoler og noen hundre rifler – og det var ingen match for de velbevæpnede marinesoldatene. Marinesoldatene brukte også fly til å bombe områder der en antok at Cacos skjulte seg. Ifølge Alan McPherson: «I Haiti kjempet rundt 1000 amerikanske tropper sammen med 2700 gendarmen, eller haitiske politifolk, tusenvis av cacos i 131

engasjementer fra april til oktober 1919, da mesteparten av kampene foregikk. Tempoet falt betydelig etter caco-lederen, Charlemagne Peralte, s død og tok deretter nesten helt slutt etter drapet på hans etterfølger, Benoit Batrville 19. mai 1920 [\[142\]](#) Som en advarsel til andre bandt amerikanske myndigheter Peraltes lik til en dør som i en korsfestelse, og fotograferte det og distribuerte plakater av det opprivende bildet. I marinekorpsets drapsoversikter for perioden fra mars 1919 til november 1920 er oppført totalt 3 071 drepte haitianere. I andre militære lister er det oppført 146 drepte amerikanske marinesoldater under hele okkupasjonen.

Nyheter om påståtte amerikanske grusomheter, 13. oktober 1920.

Da USAs marine brigadegeneral Ivan W. Miller senere ble spurt om han noen gang hadde vært vitne til amerikansk brutalitet på Haiti, svarte han: «Du må huske at det vi anser som brutalitet blant mennesker i USA er forskjellig fra det de der anså som brutalitet. Disse menneskene, spesielt på den tiden der, hadde en oppfatning av brutalitet som var helt forskjellig fra vår. De hadde ingen oppfatning av vennlighet eller det å hjelpe mennesker." John Russell, høykommissæren for den amerikanske okkupasjonen i Haiti, var enig i 1929, og skrev at den "haitiske mentaliteten anerkjenner bare makt, og appellere til fornuft og logikk er utenkelig."

Det ser ut til at de amerikanske okkupantene måtte fjerne det haitiske folks menneskelighet for å rettferdiggjøre sin egen

brutalitet. Smedley Butler, som senere steg til graden generalmajor, endret synet på sine tidligere gjerninger på en grunnleggende måte, og skrev i sine memoarer fra 1935, *War is a Racket*, "Jeg tjente i alle poster fra andreløytnant til generalmajor. Og i løpet av den perioden brukte jeg mesteparten av tiden min på å være en førsteklasses muskelmann for Big Business, for Wall Street og for bankfolkene. Kort sagt, jeg var en pengeinnkrever for kapitalismen. Jeg mistenkte at jeg bare var en del av denne innkrevingen hele tiden. Nå er jeg sikker på det." [\[143\]](#)

UsAs okkupasjon av Den dominikanske republikk

Det var mange paralleller og noen forskjeller mellom den amerikanske okkupasjonen av Haiti og okkupasjonen av Den dominikanske republikk. De viktigste forskjellene var at geriljakrigen i det dominikanske innlandet fortsatte lenger og endte i en uavgjort situasjon; og at dominikanerne klarte å organisere en mer effektiv transnasjonal lobbykampanje som resulterte i en slutt på okkupasjonen i 1924 i stedet for 1934.

Amerikanske tropper i Santo Domingo, 1916

I mai 1916, ni måneder etter at den tok over Haiti, etablerte den amerikanske marinen full kontroll over Den dominikanske republikk, og styrte den spansktalende nasjonen ved dekret de neste åtte årene. Drivkraften for intervensjonen var indre politisk strid

kombinert med en viss bekymring for tysk innflytelse. USA hadde allerede kontroll over landets tollstasjoner, og amerikanske sukkerplantasjer dominerte landskapet, og derfor ble politisk stabilitet ansett som nødvendig for å sikre økonomiske interesser og gjenopprette det riktige "investeringsklimaet".

Som i Haiti økte fiendtligheten mot okkupantene over tid, noe som igjen førte til økt undertrykkelse. «Innen oktober», skriver McPherson, «Økte antallet av trakassering ettersom marinesoldatene overtok politioppgavene.» Noen av disse hendelsene vokste raskt til kamper, som i landsbyen Villa Duarte 24.oktober da to marinesoldater ble drept. Marinesoldatene hevnet seg dagen etter ved å gjennomføre et angrep der «100 marinesoldater okkuperte Villa Duarte, brøt ned dører, arresterte alle som så mistenkelige ut og brente ned hjemmene deres.» 29. november 1916 utstedte admiral Harry Knapp en «erklæring om okkupasjon», som forbød besittelse av skytevåpen, påla pressen sensur og avlyste alle valg inntil videre. En lot ikke en gang som om det var demokratiske prosedyrer.

Opprørsgrupper begynte å organisere seg i den østlige delen av landet. Bitterheten mot utenlandsk inntrenging var allerede godt etablert da amerikanske sukkerselskaper hadde kjøpt opp store landområder og fordrevet bøndene. «Men det som overskygget alle

andre faktorer», ifølge historikeren Bruce J. Calder, «var personlig hat og frykt som marinesoldatene og marinen *Guardia Nacional Dominicana* (Nasjonalgarden) som var skapt og kontrollert av marinesoldatene. Når de kjempet for å utøve kontroll over den østlige Dominikanske Republikk, skremte marinesoldatene og fornærmet, misbrukte, undertrykte, skadet og til og med drepte hundrevis av dominikanere, krigere så vel som sivile, som bodde og jobbet innen området med fiendtligheter. Det fantes ingen mer effektiv agent som var årsak til geriljaen. [\[145\]](#)

Geriljakrigen i øst varte fra 1917 til 1922. Ledet av ledere som Ramon Natera og Vicente Evangelista, fikk geriljaen betydelig støtte fra befolkningen. Som i Haiti så vel som i tidligere og fremtidige kriger (henholdsvis på Filippinene og Vietnam), ble folkelig støtte for nasjonalistiske opprørere i landlige områder møtt med ukritisk amerikansk brutalitet. Ifølge Calder:

Etter hvert som geriljakrigen utviklet seg, ble det stadig vanskeligere å skille opprørerne fra resten av befolkningen.... Innlemmelsen av kvinner og noen ganger hele familier i geriljalivet, og etableringen av permanente landsbyer, gjorde det desto vanskeligere å skille geriljasoldater fra flyktninger og andre vanlige innbyggere i landlige områder Da marinesoldatene begynte å forstå situasjonen, kom de til å behandle alle som fiender. I prosessen skapte de flere gerilja- og geriljasupportere blant de som tidligere ikke hadde vært innblandet Det skjedde ofte at folk, som ikke kunne eller ikke ville avsløre informasjon om geriljaen, ble slått, torturert og drept, eller, hvis de var mer heldige, ble fengslet. Som et resultat av alle disse omstendighetene ble hele det sentrale området i øst, i en marinekommandants ord, "en scene av ødeleggelse og hjem som var forlatt for lenge siden ... et trist og ynkelig syn." [\[146\]](#)

Alvorlige forbrytelser, som det godt dokumenterte tilfellet av Altagracia de la Rosa, var også svært vanlig og ble ofte registrert, men bare av og til straffet. Da denne tenåringsbondekvinne

forberedte middag en kveld i desember 1920, gikk fire væpnede marinesoldater inn i huset hennes i Ramon Santana, voldtok henne og tok henne og moren fange og holdt dem i 10 dager. Det ble ikke tatt ut tiltale mot marinesoldatene. [\[147\]](#)

Okkupasjonsmyndighetene opprettet et system for rapportering av overgrep via militærdomstoler, men få dominikanere brukte dem. Otto Schoenrich, en nordamerikansk forfatter som var kjent med Den dominikanske republikk, skrev at: "Militærdomstolene har fått rykte på seg for å være urettferdige, undertrykkende og grusomme, og ser ut til å glede seg over overdreven straff. Disse militærdomstolene, med sine vilkårlige og overbærende metoder, som nekter å tillate anklagede personer å bli forsvart av advokater, og med sine utenlandske dommere, fremmedspråk og sin utenlandske prosedyre, skaper bitterhet hos til dominikanerne, som anser dem med avsky og frykt. [\[148\]](#)

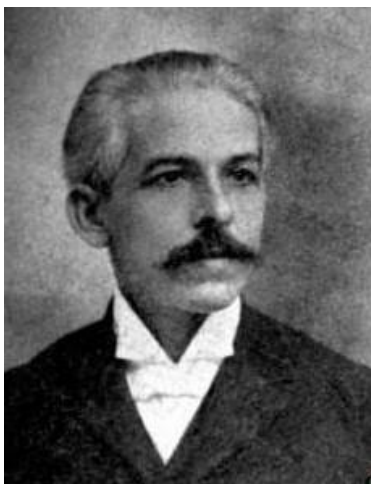
«Det amerikanske militærets mål om å reformere dominikanske politiske strukturer og «forbedre» det dominikanske samfunn mislyktes fullstendig.»

- I motsetning til Haiti lyktes marinesoldatene aldri å skape fred i regionen. «Utfallet av den seks år lange irregulære krigen», skriver Calder, «var uavgjort og til slutt ble det forhandlet frem en betinget overgivelse av geriljaen i 1922. En kapitulasjon som i det minste delvis var betinget av den da forestående tilbaketrekningen av alle amerikanske styrker fra republikken.» Ifølge Ellen Tillman, i *Dollar Diplomacy by Force* (2016), mislyktes «Det amerikanske militærets mål om å reformere dominikanske politiske strukturer og «forbedre» det dominikanske samfunn fullstendig. Okkupantene klarte ikke å reformere den politiske kulturen. Okkupasjonsstyrkenes innsats for å bryte elitens makt i samfunnet gjennom institusjoner opprettet av okkupanten, endte med en ny,

sentralisert militær del av regjeringen, og skapte en ny og amerikansk-vennlig elite.» [\[149\]](#)

På den diplomatiske fronten brukte dominikanerne sine spanske forbindelser på halvkulen for å utvikle et effektivt transnasjonalt lobbynettverk som presset på for amerikansk tilbaketrekning. I begynnelsen av 1917 sirkulerte Manuel Morillo, den dominikanske *chargéen* i Havanna, en internasjonal underskriftskampanje som anklaget amerikanske marinesoldater for å «myrde gamle menn, kvinner og barn og rasere uskyldige befolkninger», og oppfordret andre amerikanske republikker til å fordømme amerikanske «forbrytelser som krenker den moderne sivilisasjonen». [\[150\]](#)

Ifølge Alan McPherson svarte «Tallrike latinamerikanske og europeiske organisasjoner positivt på dominikanernes pan-spanske retorikk og etterkrigstidens forestillinger om internasjonal solidaritet og selvstyre Omtrent seksti latinamerikanske og spanske aviser reproduserte pamflettene til den Santo Domingo-baserte dominikanske nasjonalistunionen (UND), mange redaksjoner var også positive. De var spesielt oppmerksomme på tilfeller av tortur. [\[151\]](#)

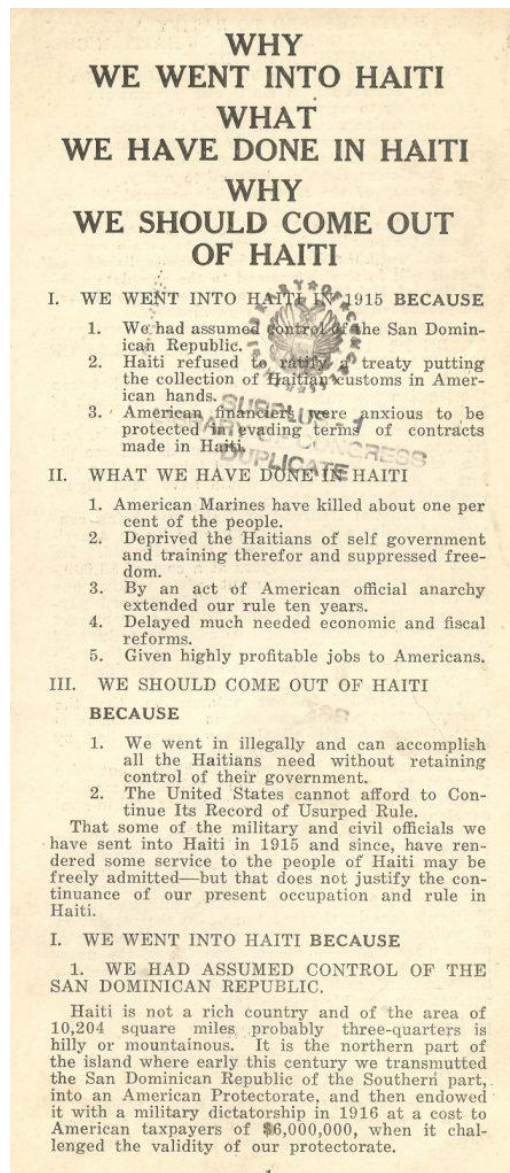
Francisco Henríquez y Carvajal

Den tidligere dominikanske presidenten Francisco Henríquez y Carvajal, som ble kastet ut av embetet i desember 1916 for å gi plass

til den amerikanske marinen, ledet den diplomatiske offensiven. I september 1919 fikk han et møte med utenriksminister Lansing der han presenterte sin sak for tilbaketrekning:

Situasjonen som det dominikanske folket befinner seg er urettferdig ut fra et juridisk synspunkt, utålelig i praksis, unødvendig hvordan en nå ser på det, ulogisk når det gjelder resultatene, og helt uforenlig med de etiske og juridiske prinsippene i det internasjonale livet som hersker i dag Tiden er moden for å gjennomføre en rekke institusjonelle reformer som kan sikre stabiliteten til den nasjonale regjeringen og fremgangen til folket. [\[152\]](#)

Tidevannet snur

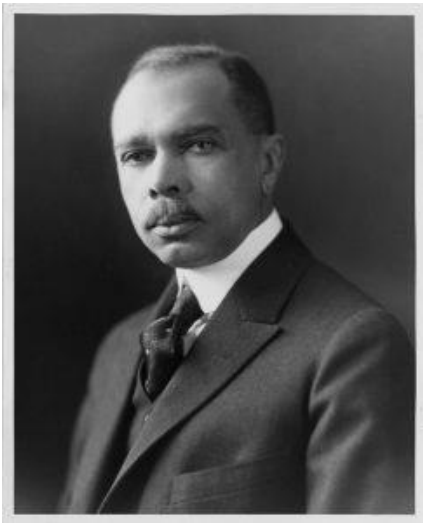

Lobbyvirksomhet ble også utført på vegne av det haitiske folket. National Association for the Advancement of Colored People (NAACP) fordømte brudd på menneskerettighetene i Haiti fra begynnelsen av. NAACP medgrunnlegger W. E.B. DuBois, hvis bestefar var fra Haiti, forfattet artikler og oppfordret afroamerikanere til å skrive presidenten. Responsen i det afroamerikanske samfunnet var lunken i krigsårene, slik det var i resten av nasjonen. Stemningen i landet begynte å skifte etter krigen, delvis som svar på mer aktiv organisering. Moderate grupper som American-Haitian Benevolent Club, basert i New York City og bestående av haitiske emigranter og etterkommere, protesterte ikke på okkupasjonen som helhet, men oppførselen til hvite marinesoldatene. [\[153\]](#)

De separate initiativene for å avslutte den amerikanske okkupasjonen av Haiti og Den dominikanske republikk ble forent gjennom Haiti-Santo Domingo Independence Society, som ligger i New Yorks hovedkvarter til *The Nation*. Konferanser om Haiti og Den dominikanske republikk ble holdt våren 1920 ved Clark University og New Yorks Hotel Commodore, og trakk internasjonale forskere og aktivister. Blant dem i USA som fremmet frigjøringsårsaken var de afroamerikanske borgerrettighetslederne James Weldon Johnson, A. Philip Randolph, Madam C. J. Walker, Mary Church Terrell og Mary McLeod Bethune; fredsaktivister Jane Addams, Dorothy Detzer og Emily Green Balch; Samuel Guy Inman og komiteen for samarbeid i Latin-Amerika, Moorfield Storey, den siste presidenten i Antiimperialist League, Scott Nearing og Antiimperialismekomiteen for Det amerikanske fondet for offentlig tjeneste, Oswald Garrison Villard og Ernest Gruening fra *The Nation*, og senator Robert LaFollette og en håndfull progressive senatorer. NAACP-feltsekretær James Weldon Johnson, som snakket flytende fransk og hadde en oldemor fra Haiti, reiste til Haiti i mars 1920 og ble der i to måneder.

Han møtte ledere av Den patriotiske union, som var den haitiske ekvivalenten til Den dominikanske nasjonalistunionen. Han reiste inn i landet for å snakke med bønder, og «snakket også med amerikanske marinesoldater, som snakket likegyldig om voldtekt, drap og tortur», ifølge Mary A. Renda, og spredde deretter disse historiene gjennom en rekke avsløringer publisert i *The Crisis* and *The Nation*. [\[154\]](#)

Ifølge den haitiske historikeren og diplomaten Dantés Bellegarde insisterte Johnson sterkt på «nødvendigheten av at haitianerne skulle organisere en nasjonal forening for å forsvare sine interesser, uten å skille mellom partene», som aktivistadvokaten Georges Sylvain arbeidet for på Haiti. På begynnelsen av 1920-tallet hadde Haiti tolv anti-okkupasjonsaviser som omgikk sensuren delvis ved å sitere amerikanske informasjonskilder som *The Nation*. [\[155\]](#)

James Weldon Johnson

Som medlem av Den republikanske nasjonale rådgivende komité møtte Johnson den republikanske presidentkandidaten Warren Harding 9. august fortalte Harding om «voldtekten av Haiti og Santo Domingo» i en kampanjetale i Marion i Ohio. Han anklaget Wilson-administrasjonen for hykleri og for å styrke «en assisterende marineminister til å utarbeide en grunnlov og trykke den ned i halsen på et hjelpeløst folk med bajonetter holdt av amerikanske

marinesoldater.» Det var et tilsvarende svar da Det republikanske partiet hittil hadde blitt stemplet som «imperialistisk» av demokratene. "Snakk om selvbestemmelse! Snakk om amerikanske idealer! Snakk om like rettigheter for små nasjoner!" ropte Harding, og understreket poenget. – Kongressen er ikke informert. Folket holdes i uvitenhet. Men etter hvert lyser sannhetens fakkellamp opp de mørke stedene. Nesten alt vi vet nå er at tusenvis av innfødte haitianere har blitt drept av amerikanske marinesoldater, og at mange av våre egne galante menn har ofret sine liv. [\[156\]](#)

En annen PR-bombe ble sluppet mot Wilson-administrasjonen før valget i november 1920. 13. oktober offentliggjorde marinedepartementet et brev skrevet av marinekorpsets generalmajor George Barnett som bekreftet påstander om amerikanske grusomheter på Haiti. I en kommentar til rapporter fra feltet året før konkluderte Barnett med at «praktisk talt ukritisk drap på innfødte har pågått en stund». Barnett mente likevel at den amerikanske okkupasjonen skulle fortsette, da han mente at haitianerne ikke kunne styre seg selv, men hans frase «ukritisk drap» ble plukket opp av aviser rundt om i landet, hvorav noen avskrev «slaktingen» og «skammelig maktmisbruk» av den amerikanske okkupasjonen i Haiti.

En omskriving av historien som fremstiller amerikanske marinesoldater som helter for å «politisere Karibia» (e-bok utgitt av Hall of Heroes, 2003)

To dager senere, etter å ha hørt fra reiseskribent Henry A. Franck, redaksjonelle *New York Times*:

Hvordan amerikanske marinesoldater, i stor grad bestående av og betjent av folk fra sørstatene, åpnet ild med maskingevær fra fly mot forsvarsløse haitiske landsbyer, drepte menn, kvinner og barn på de åpne markeds plassene; hvordan innfødte ble drept for "sport" av et en skurkaktig person blant de samme sørstatsfolkene; og hvordan det gamle corvee-systemet med tvangsarbeid ble gjenopplivet og hensynsløst satt ut i livet, og økte, gjennom gjengjeldelse, veksten av forbrytergjenger i Haiti og Santo Domingo, ble fortalt i går av Henry A. Franck, den kjente reisende og autoriteten på Vestindia. [\[157\]](#)

Wilson-administrasjonen var forpliktet til å etterforske, selv om marineminister Daniels var fast bestemt på å bremse og hvitvaske saken. I november opprettet Marinedepartementet en spesiell granskningsdomstol for å undersøke påstander om maktmisbruk. Invitert til å vitne var den haitiske presidenten

Philippe Sudre Dartiguenave, som ikke kunne sitere noen tilfeller av ukritisk drap på innfødte av marinesoldater. Retten kom til slutt til at general Barnett ikke hadde grunnlag for sine kommentarer. Saken fortsatte likevel å gi gjenklang på den offentlige arenaen, blant annet på grunn av aktivistgruppers innsats.

August 1921 begynte høringene i Senatet, med fokus på begge okkupasjonene, og fortsatte gjennom juni 1922. Vitnesbyrd ble hørt fra blant annet Haiti-Santo Domingo Independence Society, Den patriotiske unionen Haiti og NAACP. Tidligere marinesoldat Frederick Spear avslørte ulovlige henrettingspelotonger og henrettelse av sårede opprørere. Komiteen ble oversvømt av rapporter og dokumenter som beskrev hendelser som «tortur, ødeleggelser, ydmykelser og elendighet» påført haitianere og dominikanere. Høringene var godt dekket i amerikansk presse og fikk også internasjonal oppmerksomhet. Advokatgrupper sin sak ble styrket i prosessen. «Vitnesbyrdene», skriver McPherson, «førte til dekning fra amerikansk presse, grupper av talspersoner som NAACP, og den okkuperte pressen [aviser i Haiti og Den dominikanske republikk], som trykte nesten hvert eneste ord i høringene.» [\[158\]](#)

I juni 1921 kunngjorde admiral Samuel S. Robison, den militære guvernøren i Den dominikanske republikk, en plan for amerikansk tilbaketrekning, men neppe uavhengighet. Hans plan satte USA i effektiv kontroll over regjeringens økonomi og krevde at amerikanske militære offiserer hadde ansvaret for nasjonalgarden, blant andre måter å gripe inn på. Dominikanske ledere og borgere gikk sammen i protest mot planen. Fem dager etter kunngjøringen marsjerte 3000 til den amerikanske ambassadørens residens i Santo Domingo for å protestere. En rekke motforslag og forhandlinger fulgte. I mai 1922 dro den dominikanske advokaten Francisco Peynado til Washington og forhandlet frem Hughes-Peynado-planen, som fastsatte umiddelbar etablering av en midlertidig regjering i påvente av valg, godkjenning av alle lover vedtatt av den

amerikanske militærregjeringen, og videreføringen av 1907-traktaten som tillot amerikansk kontroll over tollinntekter til all utenlandsk gjeld var betalt ned. USA ville, kort sagt, beholde sin økonomiske makt, mens de løsnet på politiske kontroller. Valget ble avholdt 15. Juni. Den 12. juli jublet en strålende dominikanske folkemengde da det amerikanske flagget ble senket over festningen Ozama i Santo Domingo og amerikanske militære styrker dro. [\[159\]](#)

Emily Grønn Batch

I Haiti fortsatte den amerikanske okkupasjonen i ytterligere ti år, mye på grunn av rasemessige fordommer. En tjenestemann i utenriksdepartementet forklarte i juli 1921 at det var nødvendig «å skille mellom dominikanerne og haitierne. Selv om de på mange måter ikke har avanserte langt nok i gjennomsnitt til å tillate den høyeste typen selvstyre, har likevel de førstnevnte en overvekt av hvitt blod og kultur. Haitianerne derimot er for det meste nesten i en tilstand av villskap og fullstendig uvitenhet, og mangler høyt utdannede politikere, bortsett fra noen svært få. De to typene krever dermed ulik behandling. Wellesley, økonomiprofessor Emily Greene Balch, tilbød et motsatt synspunkt i sin bok, *Occupied Haiti*, utgitt i 1927, noe som antydte at en såkalt "god regjering", som ble "tvangspålagt" av amerikanske utenforstående, var hovedproblemet.

Balch var sekretær for Women's International League of Peace and Freedom, og ble tildelt Nobels fredspris i 1946. [\[160\]](#)

Den amerikanske okkupasjonen fortsatte i Haiti som ut fra et tregghetsmoment. Høsten 1929 førte en rekke streiker og demonstrasjoner til en overreaksjon fra amerikanske myndigheter. Den 6. desember skjøt en kontingent av amerikanske marinesoldater formålsløst inn i en folkemengde og drepte og såret dusinvis. Massakren utløste raseri i Haiti og over hele Latin-Amerika, og økt antiimperialistisk agitasjon i USA. Senator William Borah fra Idaho klaget til en *New York Times*-reporter om at USA hadde «fullstendig støtt fra seg» det haitiske folket ved å oppløse den haitiske nasjonalforsamlingen «med våpenmakt» tolv år tidligere. "Den amerikanske regjeringen, med alle sine fredsprofesjoner og motstand mot militær makt, burde skamme seg overfor verden på dette tidspunktet, når vi holder et hjelpeløst folk nede med militær makt." [\[161\]](#) Delvis for å ta brodden av krisen tillot den amerikanske regjeringen den haitiske nasjonalforsamlingsvalg å møtes i oktober 1930. Som en understreking av USAs fiasko når det gjaldt å vinne hjerter og sinn, ble ikke en pro-amerikansk kandidat valgt.

I 1933, med president Franklin Roosevelt i Det hvite hus, søkte amerikanske tjenestemenn en exit-strategi som fortsatt ville tillate USA å fortsette å kontrollere haitisk økonomi. Etter mye diplomatisk kranling ble det undertegnet en eksekutivavtale 7. august som lovet tilbaketrekking av amerikanske tropper året etter, samtidig som den fortsatte betydelig amerikansk økonomisk kontroll inntil den haitiske utenlandsgjelden var betalt helt ned. En amerikansk finansrepresentant ville kontrollere tollinntektene, sette begrensninger på haitiske statsutgifter og sikre tilbakebetaling av utenlandske obligasjonseiere. I august 1934 ble avtalen feiret i Port-au-Prince med en seremoni som tiltrakk seg en folkemengde på 10 000 mennesker som applauderte vilt da det amerikanske flagget kom

ned. Uken etter holdt haitianerne en «Festival of the Second Independence». [\[162\]](#)

* * *

Sandinokrigen i Nicaragua, 1926-33

I 1856 erklærte, William Walker, som var født i Tennessee seg selv som president i Nicaragua. Han hadde kommet med en gruppe amerikanske leiesoldater for å hjelpe Liberalerne med å beseire sine konservative rivaler. Etter å ha fullført dette oppdraget tok Walker uventet kontroll over regjeringen. I sitt første dekret legaliserte han slaveri, i håp om å tiltrekke seg amerikanske nybyggere fra sørstatene. Pierce-administrasjonen utvidet anerkjennelsen til Walker-regjeringen, men støttet ham ikke da naboene i de sentralamerikanske republikker organiserte en hær og avsluttet Walkers regjeringstid. Walker ble henrettet av en eksekusjonspelotong i 1860.

På 1800-tallet holdt amerikanske ledere et oppmerksomt øye på Nicaragua som et potensielt sted for en transoceanic kanal. De sendte jevnlig krigsskip til nicaraguanske havner for å beskytte amerikanske interesser og fremmet amerikanske forretningsinvesteringer under president José Santos Zelayas

diktatoriske styre (1893-1909). Da Zelaya begynte å kurtisere europeiske friere for bygging av en kanal og ellers ønsket europeiske forretningsinvesteringer velkommen, begynte amerikanske ledere å lete etter en ny leder, og nedvurderte Zelaya som "en tyrannisk, selvgod, brutal, grådig forstyrrer av sentralamerikansk fred." [\[163\]](#)

President Adolfo Díaz

I 1909 sendte Taft-administrasjonen amerikanske militære styrker for å hjelpe et opprør ledet av general Juan José Estrada, og tvang Zelaya i eksil. Året etter ble det undertegnet en pakt med Estrada-regjeringen som gjorde Nicaragua til et amerikansk protektorat, tilsvarende Den dominikanske republikk. [!] I 1912 ble amerikanske militære styrker sendt igjen, denne gangen for å undertrykke et liberalt opprør mot den konservative regjeringen til Adolfo Díaz, arving til Estrada. I november stilte Díaz ikke i mot i et presidentvalg. Hans "seier" ble feiret med en mottakelse ombord på det amerikanske krigsskipet *California*. [\[164\]](#) For å avskrekke ytterligere utfordringer ble rundt 100 amerikanske marinesoldater igjen som legasjonsvakt.

Etter marinens avgang i august 1925 oppsto det en ny konflikt mellom Venstre og Høyre. I desember 1926 hadde de to fraksjonene opprettet rivaliserende regjeringer i henholdsvis León og Granada. Den konservative regjeringen, ledet nok en gang av Díaz,

ba om amerikansk intervensjon for å sikre sitt styre. Coolidge-administrasjonen anerkjente Díaz-regjeringen.

Juan Batista sarka

Mexico anerkjente imidlertid den liberale regjeringen til Juan Bautista Sacasa, som amerikanske tjenestemenn betraktet som en fornærmelse mot amerikansk hegemoni. Utenriksminister Frank Kellogg advarte om et «meksikansk-fostret bolsjevelig hegemoni som griper inn mellom USA og Panamakanalen». 23. Desember, da kongressen hadde pause, beordret president Calvin Coolidge amerikanske krigsskip og marinesoldater til Nicaragua. Statssekretær Robert Olds forklarte oppriktig årsaken til denne intervensjonen i et memorandum datert 2. januar 1927.

Det er ikke rom for annen innflytelse enn vår utenfra i denne regionen. . . Hittil har Mellom-Amerika alltid forstått at regjeringer som vi anerkjenner og støtter, forblir ved makten, mens de som vi ikke anerkjenner og støtter faller. Nicaragua har blitt et testtilfelle.

[\[166\]](#)

Offentlige begrunnelser var ganske forskjellige. 10. januar sa president Coolidge til Kongressen at «forstyrrelser og forhold» i Nicaragua «alvorlig truer amerikanske liv og eiendom, [og] truer stabiliteten i hele Mellom-Amerika.» [\[167\]](#)

U.S. Marines lander i Corinto, 22. desember 1926.

Boston Globe var skeptisk. I en lederartikkel samme dag med tittelen «Hvorfor?» noterte de utbredt kritikk av USAs intervensjon over hele Latin-Amerika og bemerket: «Den smertefullt utviklede prestisjen, tradisjonen med amerikansk ikke-innblanding i og støtte til små nasjoner i deres rettigheter til suveren uavhengighet, har fått et slag som det vil kreve år å komme seg etter.» [\[168\]](#)

To dager senere bemerket redaktørene av *New York Daily News* at den amerikanske intervensjonen «gjorde Latin-Amerikas folk svært rasende når de ser sine friheter truet av sin store og mektige nabo», og også «skapte den foraktelige kommentaren i europeiske aviser at dette var et glitrende eksempel på hykleriet til amerikansk moralfilosofi i internasjonale relasjoner». [\[169\]](#) Slike fordømmelser var delvis innrette slik at de skulle hindre Coolidge-administrasjonen i å gjennomføre en lignende intervensjon i Mexico.

Kanskje han lærte en lekse fra fortiden, for i stedet for å velge den ene siden fremfor den andre, sendte president Coolidge utsending, Henry Stimson, som skulle skape et kompromiss mellom de stridende partene. Meklingsstrategien lyktes mer eller mindre, da partene ble enige om våpenhvile, avvæpning av stridende og valg planlagt i november 1928. «Borgerkrigen i Nicaragua er nå definitivt over», sa Stimson til Washington 15. [\[170\]](#)

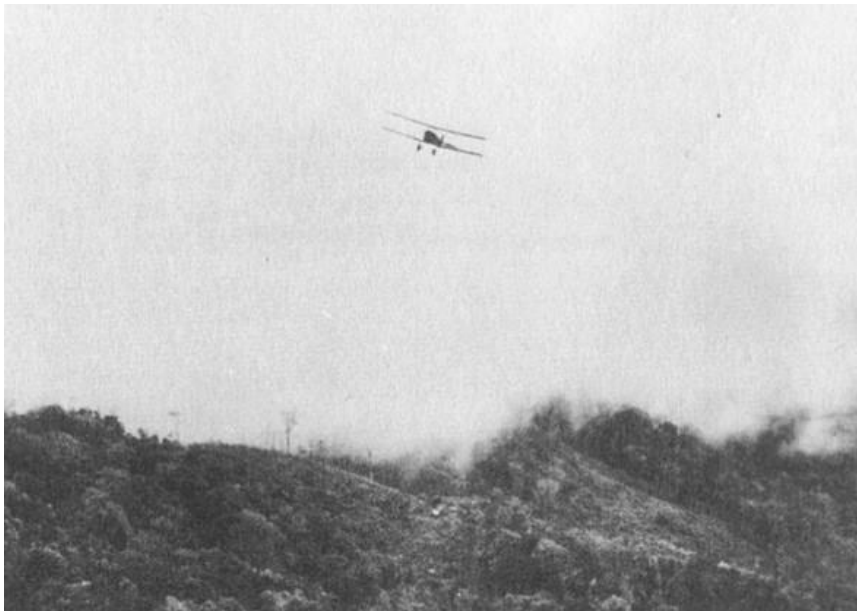

Augusto César Sandino (i midten)

En Venstre-general undertegnet imidlertid ikke avtalen. Augusto César Sandino og en liten gruppe tilhengere holdt armene og trakk seg tilbake til Nueva Segovia, og lovet å kjempe mot yankee-inntrengerne. Noen av hans liberale allierte var rasende på ham for å undergrave en legitim vei til makten og for å provosere "Nordens Kolossus". Andre Liberalere støttet hans oppdrag. Sandinos mål omfattet i alle fall Høyre på linje med USA som hadde utøvet diktatorisk makt de siste 16 årene. «Konservative overgrep», skriver McPherson, «gjorde Sandinista-rekrutteringen enkel.» [\[171\]](#)

Sandinos hær for forsvaret av Nicaraguas nasjonale suverenitet (EDSNN) trakk tungt fra fattige bønder, håndverkere, gruvearbeidere, arbeidere og urfolksgrupper i de nordlige provinsene, med provinsen Nueva Segovia som hjemmebase. I tillegg til å kreve uavhengighet fra utenlandsk innflytelse, appellerte Sandino om sosial rettferdighet. Dette innebar å avslutte monopolene på store kaffegårder eid av amerikanske og britiske interesser, generelt øke lønningene og gjenopprette eksproprierte indiske landområder, blant andre reformer. Det første slaget fant sted 16. Sandino og rundt 400 menn angrep en marinebase ved Ocotal, nær grensen til Honduran. Marinesoldatene, som nummererer mindre enn 100, holdt ut ved hjelp av fly utstyrt med maskingevær og bomber.

Krigen ble raskt til et katt-og-mus-spill, med amerikanske tropper og den USA-trente nicaraguanske *Guardia Nacional* på jaktoppdrag, og Sandino og hans menn unngikk dem og av og til overfalt dem. I midten av april 1928 hadde antallet amerikanske marinesoldater vokst til nesten 5700 og tjueen hadde blitt drept. Den måneden dukket Sandinos hær opp på den karibiske kysten og sprengte to amerikanske gruver kjent for å behandle sine arbeidere dårlig. Den amerikanske pressen begynte å beskrive intervensjonen som en krig i stedet for en politioperasjon, og noen stilte spørsmål ved det offisielle synet på Sandino som en «banditt» i stedet for en «patriot» eller «revolusjonær» med ekte politiske klager. [\[172\]](#)

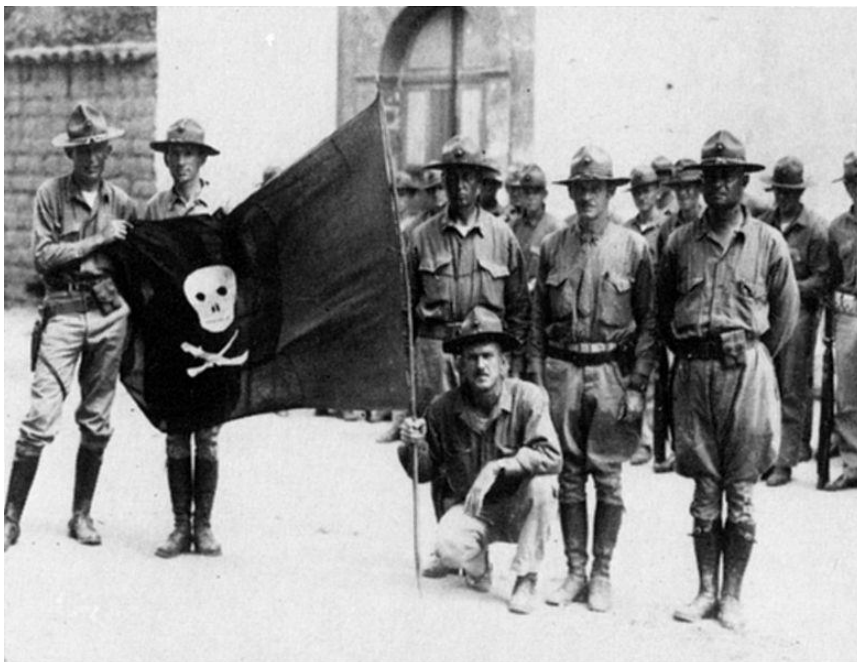

Marine DeHaviland fly bomber Sandino leir nær El Chipote, 1927

Ifølge Bill Gandall, en ung marinesoldat i Nicaragua, ble amerikanske tropper beordret av sine overordnede til å innhente informasjon om Sandino «på alle mulige måter», noe som resulterte i sivile overgrep. «Vi begikk mange grusomheter, som jeg var en del av», reflekterte han flere år senere. [\[173\]](#) Offisielle forskrifter forbød mishandling av sivile og fanger, men disse reglene ble ikke nødvendigvis fulgt på feltet. Amerikanske fly ble lagt til sivile tap da piloter bombet det de trodde var Sandinista-leirer. Amerikanske soldater ble også anklaget for å ha angrepet og voldtatt

nicaraguanske kvinner, selv om den amerikanske kommandoen ikke hadde noen oversikt over slike. En nicaraguansk avisartikkel i 1930 med tittelen "Marines who Abused Countrywomen" beskrev hvordan grupper av amerikanere krevde "uanstendige tjenester fra kvinnene som mange av dem stakk av med." [\[174\]](#)

Krigen involverte grusomheter på begge sider. Noen av Sandinos menn var kjent for å torturere og henrette sivile mistenkt for å hjelpe fienden. Sandinos segl på korrespondansen hans inneholdt halshuggingen av en marinesoldat. Selv om Sandino instruerte sine menn til å behandle *campesinos* med verdighet, som hans hærs overlevelse var avhengig av deres støtte, synes han ikke å ha bekymret seg for utenomrettslige drap. "Hvem begynte grusomhetene?" spurte Sandino retorisk. "Uansett. Det som betyr noe er at marinesoldatene er mer skyldige for å vurdere seg selv utdannet og sivilisert og for å være inntrengerne." [\[175\]](#)

U.S. Marines poserer med fanget Sandino-flagg

4. november 1928 fant nasjonale valg sted under US Marines' årvåkne øyne. Et resultat på 88% av de registrerte velgerne ga en klar seier for Venstre, som vant 57% av plassene i kammeret for

deputerte og senatet, og valgte José María Moncada til presidentskapet. Coolidge-administrasjonen kunne på dette tidspunktet ha trukket seg ut av Nicaragua, oppdraget med å gjenopprette den ryddige regjeringen var fullført, men den hadde bestemt seg for å beseire Sandino, og dermed forble marinesoldatene i landet. Sandino var på sin side forberedt på å legge ned våpnene så snart marinesoldatene dro.

Amerikansk innenriks opposisjon og tilbaketrekning

De innenlandske motstanderne av amerikansk intervensjon i Nicaragua holdt opp en jevn påvirkning for tilbaketrekning. Nesten så snart de amerikanske troppene hadde reist til Nicaragua, krevde senator Burton K. Wheeler fra Montana at de skulle komme tilbake sammen med avskjedigelsen av utenriksminister Kellogg. To lovforslag ble fremmet i Senatet som oppfordret til fjerning av amerikanske tropper fra Nicaragua. De mislyktes med stemmetall på 22-52 (25. april 1928) og 32-48 (23. feb. 1929). [\[176\]](#)

Senator George Norris

Da marineminister Curtis Wilbur i april 1928 hevdet at «det var ingen bombing av sivilbefolkningen, og det var ingen ødeleggelse av et stort antall sivile, svarte senator George Norris fra Nebraska at Coolidge-administrasjonen «har brukt USAs væpnede styrker til å

ødelegge menneskelivet, for å brenne landsbyer, å bombe uskyldige kvinner og barn fra luften." Senator William King av Utah la til: "Når det gjelder de fattige, forsvarsløse menneskene i Nicaragua, sender vi våre hærer ned dit og våre fly, og vi slipper bomber på deres små landsbyer og landsbyer og ødelegger og dreper og sårer og brenner." Til tross for slik kritikk fra elitelovgivere, erklærte senator William Bruce fra Maryland kritikere av administrasjonen som ekstremister, en velbrukt taktikk gjennom tidene, og sa: "Om de eneste elementene i landet som ikke godkjenner vår regjerings handling i forhold til Nicaragua er de ekstreme pasifistene og radikalerne." [\[177\]](#)

De som presset på for amerikansk tilbaketrekning inkluderte latinamerikanske solidaritetsgrupper som Samuel Guy Inman's Committee on Cooperation i Latin-Amerika, religiøse og kvinners fredsgrupper, sosialister, kommunister og minst et dusin progressive senatorer ledet av Wheeler og Norris. To religiøse fredsgrupper, Fellowship of Reconciliation og American Friends Service Committee, forsøkte å megle i konflikten ved å arrangere for den episkopale ministeren John Nevin Sayre og en liten gruppe amerikanere for å møte Sandino i Nicaragua. Sayre var ikke i stand til å ta direkte kontakt med ham, men la igjen et budskap med sin kone, der det blant annet sto: "Vi ønsker at du skal vite at vi er imot imperialismen og til fordel for uavhengighet, frihet, fred og lykke for Nicaragua." [\[178\]](#) Carleton Beals, en reporter for *The Nation*, fant Sandino og intervjuet ham. Intervjuet ble publisert i en serie på seks utgaver i februar-mars 1928, og ga Sandino et forum for å snakke direkte med det amerikanske publikum.

Kommunistpartiet USA dannet All-American Anti-Imperialist League i 1928. Gruppen var basert i New York City og samlet inn penger til Sandino og organiserte taleturer for hans halvbror, Sócrates Sandino, en snekker av handel og bosatt i Brooklyn siden 1926. Utenfor USA fremmet Den kommunistiske internasjonale Augusto Sandino som en eksemplarisk antiimperialist, noe som gjorde ham kjent for

revolusjonære grupper og nasjonale frigjøringsbevegelser over hele verden. [\[179\]](#)

Antiintervensjonister fremsatte en rekke argumenter for å svinge opinionen og kongressmedlemmene. De hevdet at intervensjonen var ulovlig, da Kongressen ikke hadde autorisert den på riktig måte; at situasjonen i Nicaragua ikke var et nasjonalt sikkerhetsproblem og dermed ikke krevde noen militær intervensjon; at USA skapte fiender i stedet for venner i Latin-Amerika; at USA fjernet seg fra folkeretten, spesielt Kellogg-Briand-pakten fra 1928 som forbød krig unntatt i tilfeller av nasjonalt forsvar; og at selve krigen ble gjennomført med unødvendig brutalitet, eksemplifisert ved bruk av krigsfly. Sayre uttrykte sin angst over affæren i et brev til senator Norris i 1928, der han skrev: «Jeg kan ikke forstå hvordan noen intelligent, patriotisk borger kan forbli taus uten å protestere, mens vår president fører en uautorisert og uforsvarlig krig mot Nicaragua. . . For sannelig, hvis USAs president kan fortsette krigen i Nicaragua, uten samtykke fra Kongressen, kan han gjøre det samme med mange andre land.» [\[180\]](#)

President Herbert Hoover

Å avslutte den amerikanske intervensjonen i Nicaragua viste seg å gå frustrerende tregt. President Herbert Hoover erkjente stilltiende internasjonal og innenlandsk kritikk i sin første State of the Union-tale 3. desember 1929. [\[181\]](#) Likevel nølte han med å gjøre det før den USA-trente *Guardia Nacional* var klar til å ta over. Det ble antatt at denne nasjonale politistyrken ville sørge for at USA kunne

oppretholde sin innflytelse i Nicaragua uavhengig av hvilket parti som hadde makten.

5. januar 1931, fem dager etter at åtte marinesoldater hadde blitt drept i et bakhold, ga Senatet presidenten et press ved å godkjenne en ikke-bindende «sense of the Senatet»-resolusjon som krevde at amerikanske styrker umiddelbart ble trukket tilbake fra Nicaragua. Ett år senere, fremdeles uten tilbaketrekning, vedtok Kongressen et lovforslag som forbød administrasjonen å transportere flere amerikanske tropper til Nicaragua. Året etter kuttet Kongressen midler til å overvåke valget i 1932. Hoover-administrasjonen fikk endelig beskjeden og trakk tilbake alle amerikanske tropper i januar 1933. 1. januar, samme dag som Sacasa ble innviet som den nye presidenten i Nicaragua, overga amerikanske tjenestemenn *Guardia Nacional* til sin valgte kommandant, Anastasio "Tacho" Somoza García, utdannet ved Pierce Commercial College i Philadelphia. Alt i alt kostet krigen livet til anslagsvis 3000 nicaraguanere og 136 amerikanske marinesoldater. [\[182\]](#)

Med marinens avgang forhandlet Sandino raskt frem en fredsavtale med den nyvalgte Sacasa-regjeringen. Selv om kampene hadde opphørt, forble fiendtligheten mellom Sandino og Somoza. I februar 1934, like etter at Sandino hadde spist middag med president Sacasa, grep og henrettet Somozas menn Sandino og hans øverste kommandanter. Der fulgte en massakre av Sandinos menn på et gårdkollektiv der de bodde. Ustraffet manøvrerte Somoza seg inn i presidentskapet i 1936, begynnelsen på et 43-årig familiedynasti der politisk makt ble overført fra far til sønn til bror gjennom en rekke manipulerte valg og kupp. USA vaklet aldri i sin støtte.

Til slutt ble ideen om å fremme politisk stabilitet gjennom demokratiske valg forlatt til fordel for et eldre mønster for å støtte diktatorer, som José Santos Zelaya og Adolfo Díaz tidligere. *Guardia Nacional*, fremstilt av utenriksminister Robert Olds som

"hjørnesteinen i stabilitet for hele landet i mange år fremover," ble i stedet hjørnesteinen i en undertrykkende og autoritær stat under Somoza. Straks han var kommet til makten, bemerket historikeren Jeremy Kuzmarov, doblet Anastasio Somoza "inntektene som ble tildelt Guardia og gjorde det til et instrument for hans kontroll, ved å bruke den til å spionere på motstandere, systematisere korrupsjon og undertrykke uenighet, skyte offiserer ved det minste snev av ulydighet." Den siste i rekken av Somoza-familiens diktatur, Anastasio "Tachito" Somoza DeBayle, ble styrtet i 1979 av opprørere som bærer navnet Sandino, Sandinista National Liberation Front. [\[183\]](#)

V. Lærdommer og langtidsvirkninger

Lærdommene som skal hentes fra denne epoken med "Yankee imperialisme" avhenger i stor grad av det perspektivet en har. Amerikanske nasjonalistiske historiske beretninger, utbredt i amerikansk populærkultur og politikk, oppfatter generelt Amerikas maktovertakelse som spredningen av frihet, demokrati, sikkerhet og fremgang. Den logiske forbindelsen for fremtiden er at Amerikas rolle som ledende global makt bør fortsette. I den andre enden av spekteret er kritiske, progressiv-tenkende beretninger, hvorav dette er en, som generelt knytter seg til prinsipper for rettferdighet og lovlighet, snarere enn nasjonal identitet, i den grad slike prinsipper kan tenkes i en gitt situasjon. Slike kritikker retter vanligvis oppmerksomheten mot amerikansk aggresjon og hykleri i reformenes interesse. Walter LaFeber, for det første, skriver om epoken som studeres:

Roosevelt Corollary (et tillegg til Monroe-doktrinen som Theodore Roosevelt la frem i 1904. Oversettelsens merknad) utløste det skammeligste kapittelet i forholdet mellom USA og Latin-Amerika. I den tro, som TR [Theodore Roosevelt] sa, at en «sivilisert nasjon» som USA hadde rett til å stoppe «kronisk urett», ble det sendt nordamerikanere tropper inn i et halvt dusin karibiske nasjoner i løpet av de neste tolv årene, og innen to tiår dominerte USA minst

fjorten av de tjue latinamerikanske landene gjennom enten økonomisk kontroll eller militærmakt – og i noen tilfeller, gjennom begge deler. [\[184\]](#)

George Herrings omfattende studie av amerikanske utenlandske relasjoner, *From Colony to Superpower*, tar fra begge disse perspektivene, innrammer epoken i sammenheng med USAs vellykkede fremvekst til verdensmakt, samtidig som han anerkjenner ulempene ved amerikansk økonomisk og militær inntrengning i Latin-Amerika. «Den voldsomme økonomiske inngripen fra USA destabiliserte en region der amerikanerne angivelig søkte orden», skriver han. «De nesten refleksive militære intervensjonene skadet ytterligere USAs langsiktige interesser og etterlot en varig og forståelig arv av mistanke blant latinamerikanere mot 'Nordens Kolossus'.» [\[185\]](#) Denne negative fremstillingen preger imidlertid ikke Sildas samlede vurdering av USAs utenrikspolitikk. USA, bedømmer han:

har vært oppsiktsvekkende vellykket i sin utenrikspolitikk. Det har no, som alle land, gjort store feil og feilet alvorlig, noen ganger med tragiske konsekvenser for amerikanere - og andre folk også. Samtidig har utenrikspolitikken sørget for en samlet prestasjonsrekord som vi knapt har sett tidligere i historien. I løpet av litt over to hundre år erobret USA et kontinent, kom til å dominere karibiske områder og stillehavsområder, de bidro til å vinne to verdenskriger, seiret i et halv århundre med kald krig, og utvidet sin økonomiske innflytelse, militære makt, populærkultur og "myk makt" gjennom store deler av verden. [\[186\]](#)

Det vesentlige spørsmålet her er hvordan man vurderer nasjonal makt. Er Amerikas maktovertakelse rosverdig uansett hvordan denne makten har blitt oppnådd og brukt, moralsk sett? Er erobringen av et kontinent en prestasjon? Er det å være dominerende i områdene Karibia og Stillehavet grunn til ros? Fortjener en persons styrke ros delv om den personen oppfører

seg som en mobber, skremmer og banker opp andre? Uten tvil er svaret "nei" til alle de ovennevnte spørsmålene.

De negative resultatene av amerikansk intervensjonisme var tydelige nok tidlig på 1930-tallet til å tvinge frem en endring i politikken. Den gode nabopolitikken i 1933 skapte uten tvil bedre naboer så vel som sikkerhet på halvkulen under andre verdenskrig. Selv om denne politikken ble forlatt ved starten av den kalde krigen, fant prinsippene for ikke-intervensjonisme og ikke-aggresjon likevel en plass i internasjonale avtaler, institusjoner og lov. Skrevet inn i FNs charter fra 1945 er uttalelsen: "Alle medlemmer skal avstå i sine internasjonale relasjoner fra trusselen eller bruk av makt mot den territoriale integriteten eller den politiske uavhengigheten til enhver stat" Prinsippet om ikke-intervensjon ble videre skrevet inn i 1948 Charter of the Organization of American States:

Ingen stat eller gruppe stater har rett til å gripe inn, direkte eller indirekte, uansett grunn, i andre staters interne eller eksterne anliggender. Det foregående prinsippet forbyr ikke bare væpnet makt, men også enhver annen form for innblanding eller forsøk på trussel mot statens selvstendighet eller mot dens politiske, økonomiske og kulturelle elementer. [\[187\]](#)

Uavhengig av håndhevelse har disse forbudene mot aggresjon og militær intervensjonisme oppnådd folkerettens status og blitt de felles normer som nasjonene kan dømmes etter. Ideen om at stormaktene har rett og ansvar til å gripe inn i andre nasjoner har blitt forbudt, i hvert fall i teorien. I praksis har nasjonale ledere funnet måter til å gå rundt disse forbudene.

Innen to tiår etter den gode nabopolitikken ble amerikansk intervensjonisme tatt opp igjen i Latin-Amerika. USA startet omveltningen av en demokratisk reformregjering i Guatemala i 1954, hvoretter den installerte et undertrykkende militærregime. Etter en fullskala amerikansk invasjon av Den dominikanske republikk i 1965

kunngjorde president Lyndon Johnson en ny doktrine som er parallell med den gamle Roosevelt Corollary. I stedet for å forhindre «kronisk urett», erklærte han at USA heretter ville forhindre etableringen av kommunistiske regjeringer på den vestlige halvkule (etter at Fidel Castro hadde kommet til makten på Cuba). Amerikanske ledere brukte løselig den "kommunistiske trusselen" om enhver person, gruppe eller parti som utfordret bedriftsfordeler og amerikanske hegemoniske interesser. Under den kalde krigen gikk amerikanske proklamasjoner til støtte for frihet og demokrati lengre Woodrow Wilsons, og likevel foretrakk amerikanske ledere fortsatt diktatorer og undertrykkende regimer som beskyttet amerikanske økonomiske interesser og innrettet seg etter USA i utenrikspolitiske saker.

Den amerikanske erfaringen med kriger mot opprør i Haiti, i Den dominikanske republikk og Nicaragua ble dessverre brukt igjen i Vietnamkrigen. Amerikanske soldater befant seg igjen i fiendtlig territorium og ute av stand til å skille mellom geriljasoldater og sivile. Den landlige befolkningen ble igjen terrorisert av invaderende amerikanske styrker, av enda mer av massiv amerikansk luftmakt som brente og ødela landsbyer i enorm skala, selv om amerikanske administratorer forsøkte å vinne vietnamesiske hjerter og sinn gjennom borgerlige programmer.

Lite ble lært av opplevelsen av å gi store selskaper som United Fruit Company fritt armslag i land i sør. Illusjonen om at selskaper som opererer i egen egeninteresse vil gi fordeler for massene i andre land – eller i USA – forblir altfor utbredt, og hindrer arbeidet med å etablere tiltak for økonomisk demokrati.

Theodore Roosevelts lureri i Panama, Woodrow Wilsons militære okkupasjoner av Haiti og Den dominikanske republikk, og Calvin Coolidges uavklarte krig i Nicaragua kan sees i ettertid som innledninger til det «keiserlige presidentskapet». Senere presidenter utvidet makten til den utøvende statsmakten, gjennomførte skjulte intervensjoner og hemmelig utenrikspolitikk gjennom Central

Intelligence Agency og, mer nylig, ved å ta i bruk væpnede droner for å myrde mistenkte terrorister bosatt i nasjoner som USA ikke er i krig med.

Det har blitt sagt at "sannheten er det første offeret i krig." ¹ så fall kan sannheten også være den første veien til fred, og avsløre hyklerske påstander som vanligvis følger med bruk av makt, og dissekerer de «imponerende ideologiske formasjonene» som gjør det mulig for anstendige menn og kvinner å akseptere forestillingen om at deres nasjon har rett til å dominere andre.

* * *

SLUTTNOTER

[1] Theodore Roosevelt, "Fjerde årlige budskap til Kongressen" <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=29545>, 6.

[2] Sidney Lens, *The Forging of a American Empire* (London: Pluto Press, 2003), s. 80; og Louis Pérez, *Cuba Under The Platt Amendment, 1902-1934* (Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1986), s. 254. Ordet "amerikansk" brukes gjennom dette essayet for å referere til amerikanske borgere og ikke-statlige grupper (den amerikanske regjeringen kalles USA); og borgere av andre nasjoner i Amerika blir referert til som "latinamerikanere". Begge begrepene er upresise, men konvensjonelt brukt: "Amerikansk" kan defineres i større grad for å inkludere alle personer som bor på den vestlige halvkule, og sistnevnte inkluderer ikke bare latinamerikanere, men også urfolkskulturer og det engelsktalende Karibien.

[3] april 1917,
https://wwi.lib.byu.edu/index.php/Wilson's_War_Message_to_Congress.

[4] Hans Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti, 1915-1934* (New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 1995), s. 103; og "Americans Killed in Action", American War Library,

<http://www.americanwarlibrary.com/allwars.htm>. Schmidt siterer 146 marinedødsfall på Haiti; og American War Library siterer 144 marinesoldater drept i aksjon i Den dominikanske republikk.

[5] Richard Hume Werking, *The Master Architects: Building the United States Foreign Service 1890-1913* (Lexington: University Press of Kentucky, 1977), s. 264; og Lars Schoultz, *Under USA: A History of U. S. Policy Toward Latin America* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1998) s. 182.

[6] Datoene for denne epoken med "Yankee imperialisme" er ikke skrevet i stein. Tidsperioden 1901-1934 markerer årene da Platt-tillegget var i funksjon på Cuba, slik at USA kunne gripe inn etter ønske. Noen historiske beretninger markerer begynnelsen på denne intervensjonistiske perioden med Venezuelas grensekrise i 1895; andre med krigen i 1898. Perioden kan også ses å strekke seg inn på 1940-tallet dersom det tas hensyn til finansiell protektoratstatus.

[7] Jerald A. Combs, *Historien om amerikansk utenrikspolitikk, Bind I: til 1917* (New York: McGraw Hill, 1997), s. 174.

[8] Robert E. Hannigan, *New World Power: American Foreign Policy, 1898-1917* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2002), s. 10; og Stuart Creighton Miller, *"Velvillig assimilering": Den amerikanske erobringen av Filippinene, 1899-1903* (New Haven: Yale Univ. Press, 1982), s. 174.

[9] Warren I. Cohen, *Empire Without Tears: American Foreign Relations 1921-1933* (New York: McGraw-Hill, 1987), s. 10.

[10] Woodrow Wilson til Allen Wickham Corwin, 10.

[11] Walter LaFeber, *Panamakanalen: Krisen i historisk perspektiv* (New York: Oxford University Press, 1978), s. 8.

[12] Schoultz, *under USA*, s. 189.

[13] Hannigan, *Ny Verdensmakt*, s. 24.

[14] Edward Said, *Kultur og imperialism* (New York: Vintage Bøker, 1993), s. 9-10.

[15] Rudyard Kipling, "The White Man's Burden: The United States and the Philippine Islands", publisert i *McClure's Magazine*, februar 1899, online:
<https://sourcebooks.fordham.edu/mod/Kipling.asp>.

[16] Lens, *Smiingen av et amerikansk imperium*, s. 80.

[17] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 254.

[18] mai 1907, sitert i Niels Aage Thorsen, *The Political Thought of Woodrow Wilson, 1875-1910* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1988), s. 179.

[19] Jerald A. Combs, *Historien om amerikansk utenrikspolitikk fra 1895* (Armonk, NY: M. E. Sharpe, 2012), s. 51.

[20] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. xv.

[21] Kammer, *Historien om amerikansk utenrikspolitikk, Bind I*, s. 175-76.

[22] Walter LaFeber, *Uunngåelige revolusjoner: USA i Mellom-Amerika* (New York: Norton, 1993), s. 42; og Laurent Dubois, *Haiti: The Aftershocks of History* (New York: Metropolitan Books, 2012), s. 196-97.

[23] Alan McPherson, *The Invaded: Hvordan latinamerikanere og deres allierte kjempet og fjernet amerikanske yrker* (New York: Oxford University Press, 2014), s. 172.

[24] Louis Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 253.

[25] Howard Jones, *Crucible of Power: A History of American Foreign Relations fra 1897* (Wilmington, DE: Scholarly Resources Books, 2001), s. 137-38.

[26] Theodore Roosevelt, *Det anstrengende liv: Essays and Addresses* (New York: Century, 1902), s. 288.

[27] Theodore Roosevelt, "Fjerde årlige budskap til Kongressen" <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=29545>, 6.

[28] "Monroe-doktrinen, 2. desember 1923," http://avalon.law.yale.edu/19th_century/monroe.asp.

[29] Hannigan, *The New World Power*, s. 33; og Lens, *The Forging of a American Empire*, s. 204-05.

[30] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 41.

[31] Hannigan, *Ny Verdensmakt*, s. 44.

[32] McPherson, *The Invaded*, s. 5-6; og William Howard Taft, "Fourth Annual Message", <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29553> 3.

[33] desember 1912, i Roger Matuz, Bill Harris og Thomas J. Craughwell, eds., *Presidents Fact Book Revidert og oppdatert!: The Achievements, Campaigns, Events, Triumphs, and Legacies of Every President from George Washington to Barack Obama* (New York: Black Dog & Leventhal Publishers, 2009), s. 431.

[34] Padraic Colum Kennedy, «La Follettes utenrikspolitikk: Fra imperialisme til antiimperialisme.» *Wisconsin Magazine of History* 46, nr.

[35] Paul J. Dosal, *Gjør forretninger med diktatorene: En politisk historie om united fruit i Guatemala, 1899-1944* (Wilmington, DE: Scholarly Resources Books, 1993), s. 7.

[36] Mars 1913 i «President Wilson og Latin-Amerika». *American Journal of International Law*, vol. 7, nr.

[37] Lester D. Langley og Thomas Schoonover, *The Banana Men: American Mercenaries & Entrepreneurs in Central America, 1880-1930* (Lexington: University of Kentucky Press, 1995), s. 141.

[38] April 1917,
https://wwi.lib.byu.edu/index.php/Wilson's_War_Message_to_Congress.

[39] McPherson, *The Invaded*, s. 193.

[40] Richard V. Salisbury, *antiimperialisme og internasjonal konkurranse i Mellom-Amerika, 1920-1929* (Wilmington, DE: Scholarly Resources Books, 1989), s. 100-101.

[41] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 255.

[42] McPherson, *The Invaded*, s. 180, 193.

[43] Scott Nearing og Joseph Freeman, *Dollar Diplomacy: En studie i amerikansk imperialisme* (New York: B. W. Huebsch og Viking Press, 1925), s. 195. Andre kritiske verk i denne tiden inkluderer Harold Norman Denny, *Dollars for Bullets: The Story of American Rule i Nicaragua* (New York: Dial Press, 1929); Rafael de Nogales, *Plyndringen av Nicaragua* (Robert McBride & Co., 1928, utgitt på nytt, New York: Arno Press, 1970); Emily Green Balch, *Occupied Haiti* (New York: The Writers Publishing Company, 1927; gjengitt av Negro Universities Press, 1969); og Charles David Kepner, Jr. og Jay Henry Soothill, *The Banana Empire: A Case Study of Economic Imperialism* (New York: Vanguard Press, 1935).

[44] "Inman, Samuel Guy (1877-1965)," Boston University School of Theology, <http://www.bu.edu/missiology/missionary-biography/i-k/inman-samuel-guy-1877-1965>.

[45] Samuel Guy Inman, "Imperialistisk Amerika", *Atlantic Månedlig*, Juli 1924: 107-116. Se også Inman, *Through Santo Domingo og Haiti: A Cruise with the Marines* (New York Committee on Cooperation in Latin America, 1919). Se også Ramon Oliveres, *El Imperialismo Yanqui en America: La dominación política y económica del Continente* (Buenos Aires, 1952), s. 51-52.

[46] Sumner Welles, "Er Amerika imperialistisk?" *Atlantic Monthly*, September 1924: 412-23, sitert i McPherson, *The Invaded*, s. 180-81.

[47] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 184.

[48] President Herbert Hoover, "State of the Union Address, 3. des. 1929," The American Presidency Project, www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=22021; og McPherson, *The Invaded*, s. 211-12..

[49] George H. Blakeslee, "Den japanske Monroe-doktrinen", *utenrikssaker*, juli 1933, <https://www.foreignaffairs.com/articles/japan/1933-07-01/japanese-monroe-doctrine>.

[50] Pérez, *Cuba Under Platt Amendment*, s. 33; og Schoultz, *Under USA*, s.151.

[51] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 95.

[52] Ibid., s. 97-98.

[53] Ivan Musicant, *The Banana Wars: A History of United States Military Intervention in Latin America from the Spanish-American War to the Invasion of Panama* (New York, MacMillan Publishing Co., 1990), s. 61.

[54] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 98-99.

[55] Musikkant, *Banankrigene*, s. 65, 67.

[56] Bruce A. Vitor II, "Under skyggen av den store pinnen: Amerikansk intervensjon på Cuba, 1906-1909," School of Advanced Military Studies, United States Army Command og General Staff College, 2009, s. 16-17.

[57] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 89.

[58] Ibid., s. 70-71; og Paterson et. al., *American Foreign Relations: A History to 1920*, s. 242-43.

- [59] Musikkant, *Banankrigene*, s. 68.
- [60] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 151.
- [61] Musikkant, *Banankrigene*, s. 71.
- [62] Ibid., s. 73.
- [63] Pérez, *Cuba under Platt-tillegget*, s. 170.
- [64] Ibid., s. 181, 188.
- [65] Ibid., s. 155, 203.
- [66] Ibid., s. 154-55.
- [67] Ibid., s. 208-209.
- [68] Ibid., s. 211.
- [69] Ibid., s. 241-43.
- [70] Ibid., s. 258-59.
- [71] Ibid., s. 259, 278.
- [72] Calvin Coolidge, "Tale før Pan American Conference i Havanna, Cuba, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=443> 16.
- [73] Pérez, *Cuba Under Platt Amendment*, s. 322-24; og "Timetable History of Cuba," www.historyofcuba.com/history/time/timetbl3.htm.
- [74] I 1850 forhandlet USA og Storbritannia frem Clayton-Bulwer-traktaten der hver av dem lovet å ikke bygge en kanal uten den andres godkjenning. I 1901 opphevet Hay-Pauncefote-traktaten denne bestemmelsen, slik at Roosevelt-administrasjonen kunne starte forhandlinger med Colombia om en kanalsone. Merk: Den spanske stavemåten og uttalen av Panama er Panamá.
- [75] Thomas D. Schoonover, *USA i Mellom-Amerika, 1860-1911* (Durham, NC: Duke University press, 1991), s. 98.

[76] Musikkant, *Banankrigene*, s. 116.

[77] "Panamakanalen: En hærbedrift", (Center of Military History, United States Army, Washington, DC, 2009), s. 75, <https://history.army.mil/html/books/panama/panamacanal/CMH-70-115-1-PanamaCanal.pdf>; og Sandra W. Meditz og Dennis M. Hanratty, eds., *Panama: A Country Study* (Washington: Government Printing Offices for Library of Congress, 1987), seksjon om "Spillover from Colombia's Civil Strife," <http://countrystudies.us/panama/7.htm>.

[78] LaFeber, *Panamakanalen*, s. 26; og Musicant, *The Banana Wars*, s. 88, 110.

[79] Musikkant, *Banankrigene*, s. 110, 118.

[80] Ibid., s. 116-17, 11.

[81] Ibid., s. 117.

[82] *Kongressens rekord, forhandlinger og debatter om den første sesjonen i den seksti-syvende kongressen, også spesialsesjonen i Senatet i USA*, Vol. LXI, del 1, 4. April 11 til Mai 4, 1921, s. 230 (sitere Bunau-Varilla's *The Great Adventure of Panama*, 1914, s. 192); og David McCullough, *The Path Between the Seas: The Creation of the Panama Canal, 1870-1914* (New York: Simon & Schuster, 1977), s. 351-52.

[83] Musikkant, *Banankrigene*, s. 120-21.

[84] Ibid., s. 121; Gabriel J. Loizillon, *Brødrene Bunau-Varilla og Panamakanalen* (Lulu.com, 2008), s. 253; og McCullough, *The Path Between the Seas*, s. 355.

[85] Musicant, *The Banana Wars*, s. 121-22, 123, 125; og McCullough, *The Path Between the Seas*, s. 363.

[86] Musicant, *The Banana Wars*, s. 121-22, 124-25; og McCullough, *The Path Between the Seas*, s. 367.

[87] Musikkant, *Banankrigene*, s. 121-22, 124-25; McCullough, *The Path Between the Seas*, s. 367; og Schoonover, *USA i Mellom-Amerika*, s. 102-103.

[88] Musikkant, *Banankrigene*, s. 135.

[89] LaFeber, *Panamakanalen*, s. 36-37, 38.

[90] Ibid., s. 42-46.

[91] Ibid., s. 44-46, 38; og Schoultz, *Under USA*, s. 152.

[92] LaFeber, *Panamakanalen*, s. 42.

[93] Thomas Schoonover, *onkel Sams globaliseringskrig i 1898 og globaliseringens opprinnelse* (Lexington: University of Kentucky Press, 2003), s. 104.

[94] Ruben Dario, "Til Roosevelt", 1903,
<https://www.poets.org/poetsorg/poem/roosevelt>.

[95] Desember 1903, American Presidency Project,
www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29544.

[96] Marion Mills Miller, *Store debatter i amerikansk historie: Utenriksrelasjoner*, Vol. 3, del 2 (New York: Current Literature Publishing Company, 1913), s. 421-22.

[97] *Kongressrekord*, Vol. 38 (7. desember 1903 – 28. april 1904), 14.

[98] Theodore Roosevelt, "Special Message",
www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=69417 4. Se også Schoultz, *Under USA*, s. 170.

[99] Richard W. Van Alstyne, "Panamakanalen: Et klassisk tilfelle av keiserlig bakrus," *Journal of Contemporary History*, Vol. 15, Nr. 2, 1980, s. 305; og LaFeber, *Panamakanalen*, s. 65, 71.

[100] Meditz og Hanratty, eds., *Panama: En landstudie*, "Building the Canal" -delen, <http://countrystudies.us/panama/10.htm>; og Schoultz, *Under USA*, s. 171.

[101] Schoultz, *under USA*, s. 174.

[102] Ibid., s. 174.

[103] LaFeber, *Panamakanalen*, s. 78-79, 88, 89.

[104] H. L. Wilson brev til utenriksminister Philander Knox, Aug. 28, 1912, sitert i Schoultz, *Under USA*, s. 239.

[105] Schoultz, *under USA*, s. 244.

[106] Woodrow Wilson, «Tale til en felles kongressmøte om meksikanske anliggender»,
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=65371> 27.

[107] Schoultz, *under USA*, s. 245-46.

[108] George C. Herring, *Fra koloni til supermakt: U.S. Foreign Relations siden 1776* (New York: Oxford University Press, 2011), s. 393.

[109] Alan Knight, *Den meksikanske revolusjonen: Bind to, kontrarevolusjon og gjenoppbygging* (Lincoln: University of Nebraska Press, 1986), s. 153.

[110] Kammer, *Historien om amerikansk utenrikspolitikk, Volum I*, s. 65-68; Thomas G. Paterson, J. Garry Clifford og Kenneth J. Hagan, *American Foreign Relations: A History to 1920* (New York: Houghton-Mifflin, 2000), s. 248-51; og "Wilsonian Missionary Diplomacy – Intervention in Mexico," *Encyclopedia of the New American Nation*, <http://www.americanforeignrelations.com/O-W/Wilsonian-Missionary-Diplomacy-Intervention-in-mexico.html>. Se også (tekst og bilder av Veracruz angrep), "United States Occupation of Veracruz,"
http://www.wikiwand.com/en/United_States_occupation_of_Veracruz.

[111] Kennedy, "La Follettes utenrikspolitikk."

[112] Sild, *Fra koloni til supermakt*, s. 393.

[113] John Whiteclay Chambers II, *The Eagle and the Dove: The American Peace Movement og USAs utenrikspolitikk, 1900-1922* (Syracuse, NY: Syracuse University Press, 1991), s. I-li.

[114] Clifford W. Trow, "Woodrow Wilson og den meksikanske intervensjonistbevegelsen i 1919," *The Journal of American History*, Vol. 58., Nr. 1 (juni 1971): 46-72.

[115] Megan Threlkeld, *Pan American Women: Amerikanske internasjonallister og revolusjonære Mexico* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2014), s. 139-40; og Kepner og Soothill, *The Banana Empire*, s. 344.

[116] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 31, 41. For bakgrunn om amerikanske relasjoner med Haiti, se Gordon S. Brown, *Toussaints klausul: Grunnleggerne og den haitiske revolusjonen* (Jackson: University of Mississippi Press, 2005); Rayford Logan, *USAs diplomatiske forbindelser med Haiti, 1776-1891* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1941); Tim Matthewson, *en pro-slaveri utenrikspolitikk: haitisk-amerikanske relasjoner under den tidlige republikken* (Westport, CT: Praeger, 2003); og Brandon R. Byrd, *The Black Republic: Afroamerikanere og Skjebnen til Haiti* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2019).

[117] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 41.

[118] Dubois, *Haiti: Historiens etterskjelv*, s. 208-209.

[119] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 64-65.

[120] Ibid., s. 67.

[121] Lansing, 1915, sitert i Lloyd Gardner, "A Progressive Foreign Policy, 1900-1921," i William Appleman Williams, ed., *From Colony to Empire: Essays in the History of American Foreign Relations* (New York: John Wiley & Sons, 1972), s. 236

[122] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 65.

[123] Ibid., s. 51-52, 61.

[124] Ibid., s. 61.

[125] Dubois, *Haiti: Historiens etterskjelv*, s. 204-205.

[126] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 51-52.

[127] Ibid., s. 63.

[128] Ibid., s. 63, 62 (Lansing til J. H. Oliver, guvernør på Jomfruøyene, 30. januar 1918).

[129] Mary A. Renda, *Tar Haiti: Militær okkupasjon og kulturen i amerikansk imperialisme, 1915-1934* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2001), s. 141. Navnet "Cacos" stammer fra en livlig rød fugl i Haiti, og de røde klærne som bæres av haitiske revolusjonære som kjemper mot franskmennene ved begynnelsen av 1800-tallet.

[130] Ibid., s. 141-42. For bakgrunn, se DuBois, *Haiti: Historiens etterskjelv*, kapittel 5.

[131] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 74.

[132] Ibid., s. 68.

[133] Ibid., s. 74-75.

[134] Ibid., s. 98-99.

[135] Ibid., s. 96-97.

[136] Ibid., s. 171, 169.

[137] Delage brev til utenriksminister, Port-au-Prince, mars 7, 1919, sitert i McPherson, *The Invaded*, s. 66.

[138] Dubois, *Haiti: Historiens etterskjelv*, s. 240; og Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 102.

[139] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 85.

[140] Renda, *Tar Haiti*, s. 143.

[141] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 103; "Amerikanere drept i aksjon," American War Library, <http://www.americanwarlibrary.com/allwars.htm>; og Renda, *Taking Haiti*, s. 151.

[142] McPherson, *The Invaded*, s. 59.

[143] Dubois, *Haiti: Historiens etterskjelv*, s. 237; og "Full Text of War is a Racket" av generalmajor Smedley Butler, https://archive.org/stream/WarIsARacket/WarIsARacket_djvu.txt. Se også Greg Grandin, *Empire's Workshop: Latin-Amerika, USA og fremveksten av den nye imperialismen* (New York: Henry Holt and Company, 2006), s. 21.

[144] McPherson, *The Invaded*, s. 46, 45.

[145] Bruce J. Calder, "Caudillos og Gavilleros versus UNITED States Marines: Guerrilla Insurgency under den dominikanske intervensjonen, 1916-1924," *The Hispanic American Historical Review*, Vo. 58, Utgave 4 (november 1978), s. 662.

[146] Ibid., s. 123-24 (Eastern District Commander sende til kommanderende general, jan. 25, 1922).

[147] Ibid., s. 122 (Marinekorpssets utsending, 17. mars 1922).

[148] Otto Schoenrich, "The Present American Intervention in Santo Domingo and Haiti", i George H. Blakeslee, ed., *Mexico og Karibia* (New York, 1920), s. 212, sitert i Calder, "Caudillos and Gavilleros," s. 125.

[149] Calder, "Caudillos and Gavilleros", s. 117, 137; og Ellen D. Tillman, *Dollar Diplomacy by Force: Nation-Building and Resistance in the Dominican Republic* (Chapel Hill: Univ. of N. Carolina Press, 2016), 2.

[150] McPherson, *The Invaded*, s. 47.

[151] Ibid., s. 165.

[152] Ibid., s. 162.

[153] Ibid., s. 169; og Renda, *Taking Haiti*, s. 265.

[154] McPherson, *The Invaded*, s. 169-70, 167; og Renda, *Taking Haiti*, s. 190-91.

[155] Bellegarde sitert i Rayford W. Logan, "James Weldon Johnson and Haiti," *Phylon*, Vol. 32, No. 4 (1971), s. 396; og McPherson, *The Invaded*, s. 134, 170-71.

[156] «Taler av senator Warren G. Harding fra Ohio, republikanernes presidentkandidat, fra hans aksept av nominasjonen til 1. oktober 1920», utstedt av Den republikanske nasjonalkomitéen, https://archive.org/stream/speechesofwarren00hard/speechesofwarren00hard_djvu.txt.

[157] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 119.

[158] Alan McPherson, ed., *Leksikon av militære intervensjoner i Latin-Amerika*, Vol. 1 (Santa Barbara, CA: ABC-CLIO, 2013), s. 659; og McPherson, *The Invaded*, s. 176, 196.

[159] McPherson, *The Invaded*, s. 186-91.

[160] Ibid., s. 180; og Emily Green Balch, *Occupied Haiti* (New York: The Writers Publishing Company, 1927; gjengitt i 1969 av Negro Universities Press), s. 14.

[161] Schoultz, *under USA*, s. 293-94.

[162] Schmidt, *USAs okkupasjon av Haiti*, s. 226-30.

[163] Schoonover, *USA i Mellom-Amerika*, s. 85.

[164] Michel Gobat, *konfronterer den amerikanske drømmen: Nicaragua under USAs keiserlige styre* (Durham, NC: Duke University Press, 2005); og Hannigan, *The New World Power*, s. 45.

[165] "Coolidge sender flere skip og marinesoldater til Nicaragua; Søker demokratenes støtte; Oppfordrer Senatet til å forene seg," *New York Times*, 7.

[166] Statssekretær Robert Olds, Memorandum, 2. januar 1927, sitert i David F. Schmitz, *Takk Gud for at de er på vår side: USA og høyreorienterte diktaturer, 1921-1965* (Chapel Hill: Univ. of N. Carolina Press, 1999), s. 50-51.

[167] President Calvin Coolidge, "Intervensjon i Nicaragua," Interwar dokumenter, 1927, inngått i *Congressional Record*, 69, 2nd Session, 1324-1326, <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/interwar.htm>.

[168] McPherson, *The Invaded*, s. 108.

[169] David C. Hendrickson, *Union, Nation eller Empire: Den amerikanske debatten om internasjonale relasjoner, 1789-1941* (Lawrence: University Press of Kansas), s. 346-47.

[170] McPherson, *The Invaded*, s. 75.

[171] Ibid., s. 82. For en utmerket, grundig utforskning av Sandino-opprøret, se nettstedet skapt av historikeren Michael J. Schroeder, "[Sandinoopprøret, Nicaragua 1927-1934, en dokumentarhistorie](#)."

[172] McPherson, *The Invaded*, s. 80, 195.

[173] Donald Caswell og Rick Campbell, "Touring Nicaragua: A Soldier's Story", *Zelo Magazine* (Winter Park, FL), Summer 1988, Wisconsin Historical Society arkiv, Veterans for Peace filer, boks 1, mappe 6; Garry Duffy, "Peace Advocate Recounts Events that Led Him to His Current Beliefs," *Green Valley News*, Juni 1, 1988, 1, 9, ibid.; og Michael Greenwood, "After a Night in Jail, Gandall is at UConn," *The Daily Campus* (Univ. of Connecticut), Feb. 28, 1989, 1, ibid.

[174] McPherson, *The Invaded*, s. 100.

[175] Ibid., s. 88-89.

[176] Tallet på 3000 er sitert i Charles F. Howlett, "Neighborly Concern: John Nevin Sayre and the Mission of Peace and Goodwill to Nicaragua, 1927-28," *The Americas*, Vol. 45, No. 1 (Juli 1988), 20. Når det gjelder de 136 amerikanske marinesoldatene som døde i Nicaragua, bemerker Neill Macaulay i *Sandino-affæren* (Chicago: Quadrangle Books, 1967) at bare 47 ble drept i kampene; resten døde av ulykker, flykrasj, drap og selvmord.

[176] Robert David Johnson, *The Peace Progressives og American Foreign Relations* (Cambridge: Harvard Univ. Press, 1995), s. 217, 337. Se også: "Coolidge er assailed i begge husene for politikk i Mexico og Nicaragua," *New York Times*, jan. 9, 1927, s. 1; og Anne Regis Winkler-Morey, "The Anti-Imperialist Impulse: Public Opposition to U.S. Policy toward Mexico and Nicaragua (Winter of 1926-27)" (M.A. avhandling, Univ. of Minnesota, 1993).

[177] Sitert i Schoultz, *Under USA*, s. 268, 267.

[178] Howlett, "Nabobekymring", s. 34.

[179] Macaulay, *Sandino-affæren*, 112-13.

[180] Howlett, "Nabobekymring", 38-39.

[181] President Herbert Hoover, "State of the Union Address, 3. des. 1929," The American Presidency Project, www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=22021.

[182] Tallet på 3000 er sitert i Charles F. Howlett, "Neighborly Concern: John Nevin Sayre and the Mission of Peace and Goodwill to Nicaragua, 1927-28," *The Americas*, Vol. 45, No. 1 (Juli 1988), 20. Når det gjelder de 136 amerikanske marinesoldatene som døde i Nicaragua, bemerker Neill Macaulay i *Sandino-affæren* (Chicago: Quadrangle Books, 1967) at bare 47 ble drept i kampene; resten døde av ulykker, flykrasj, drap og selvmord.

[183] Jeremy Kuzmarov, *Mocernizing Repression: Politiopplæring og nasjonsbygging i det amerikanske århundret* (Amherst: University of Massachusetts Press, 2012, s. 48, 51.

[184] LaFeber, *Panamakanalen*, s. 53.

[185] Sild, *Fra koloni til supermakt*, s. 2, 377.

[186] Ibid., s. 8-9.

[187] FNs charter, artikkel 2, seksjon 4; og charter i Organisasjonen av amerikanske stater, artikkel 19 (signert i Bogotá i 1948 og siden endret av protokoller i 1967, 1985, 1992 og 1993), http://www.oas.org/en/sla/dil/docs/inter_american_treaties_A-41_charter_OAS.pdf.

[188] Sitatet er tilskrevet den greske dramatiker Aeschylus (400-tallet f.Kr.). Oxford Dictionary of Word Origins, redigert av Julia Cresswell (Oxford University Press, 2010), bemerker at den første verifiserbare forekomsten av bruken var av den britiske politiker Arthur Ponsonby i 1918: "Når krig er erklært, er Sannheten det første dødsfallet" (s. 460).

Roger Peace er diplomatisk historiker, koordinator for dette nettstedet og tidligere instruktør for community college. Han er forfatter av A Call to Conscience: The Anti-Contra War Campaign (University of Massachusetts Press, 2012) og A Just and Lasting Peace: The U.S. Peace Movement from the Cold War to Desert Storm (Noble Press, 1991). Bidragsytere inkluderer Ann Jefferson, historieforeleser ved University of Tennessee, Knoxville; Marc Becker, professor i latinamerikansk historie, Truman State University; og leserne Anne Meisenzahl og Erin Meisenzahl-Peace.

[Gå til Original – peacehistory-usfp.org](http://peacehistory-usfp.org)

Her finner du notene på originalspråket.